VANDAAG

* Margarita: een formidabel Mexicaans restaurant p.2
* Conflict in advocatuur rond mr Elvia Moeniralam p.3
* 'Financiële situatie Aruba na onafhankelijkheid penibel' p.5
* Beenhakker over Ajax p.7
* Renovatie Bonaire Beach Hotel p.11

MOENIRALAM ...conflict...

107E JAARGANG — NO.: 5 ZATERDAG 6 JANUARI 1990

AMIGOE

Winkelmeisjes: Eindelijk kassa!

Gorbatsjov met etnische kwestie en economische onvrede geconfronteerd

Revolutie in Oost-Europa: boemerang voor Sovjetunie

LONDEN - Het besluit van Michail Gorbatsjov alle buitenlandse verplichtingen voorlopig te schrappen, is veelzeggend. De binnenlandse problemen hebben een dusdanige omvang aangenomen dat zij de Sovjetleider volledig opslokken. De benarde positie waarin hij nu verkeert, kan niet los worden gezien van de revolutie in Oost-Europa. De door Gorbatsjov teweeggebrachte veranderingen in dit voormalige "cordon sanitaire" werken als een boemerang op de Sovjetunie, waar de nog altijd almachtige Communistische partij zich geconfronteerd ziet met toenemende etnische spanningen en onvrede onder de bevolking over de alsmaar dalende levensstandaard.

VOORLOPIG MIDDENWEG AANGEHOUDEN

Nadat de Oosteuropese communistische partijen een voor een hun machtsmonopolie moesten afstaan, is de SU nog het enige Warschaupactland dat vasthoudt aan het eenpartijsysteem. Gorbatsjov, die geen vinger uitstak om zijn Oosteuropese geestverwanten te redden, beseft echter ter dege dat er ook aan het thuisfront al druk wordt gezaagd aan de poten van de stoel waarop de alleenheerschappij van de CPSU rust.

In Litouwen hebben de communisten zich reeds afgescheiden van de moederpartij. De communisten van deze Baltische republiek zien het nog als de enige manier om hun geloofwaardigheid te behouden tegenover een bevolking die nog liever vandaag dan morgen onafhankelijk zou willen worden. Om te proberen een compromis te bereiken, zal Gorbatsjov volgende week hoogstpersoonlijk naar Litouwen reizen.

In de zuidelijke Sovjetrepubliek Azerbajdzjan, die al twee jaar op voet van oorlog leeft met de naburige republiek Armenie, richten de onlustgevoelens zich steeds meer tegen de Communistische partij. Deze week hadden demonstranten het niet alleen voorzien op grensversperringen aan de grens met Iran, maar ook protesteerden zij tegen de communistische leiders.

Overal in de Sovjetunie steken nu groeperingen de kop op, die officieel niet de status hebben van oppositiepartijen, maar door hun snel groeiende populariteit de Communistische partij zenuwachtig maken. De lokale verkiezingen, die in de eerste helft van dit jaar moeten worden gehouden, zullen moeten uitwijzen hoe groot de steun is die deze groeperingen genieten onder de Sovjet-bevolking.

RAMPSPOED

De etnische spanningen worden nog aangewakkerd door de economische rampspoed. Zowel de industrie als de landbouw is door een inefficiente bedrijfsvoering niet in staat voldoende basisgoederen te produceren. De deconfiture van het communisme in Oost-Europa heeft bovendien de crisis verdiept waarmee de Comecon kampt. Komende week zullen de regeringsleiders van de tien landen die bij dit communistische handelsblok zijn aangesloten, tijdens een vergadering in Sofia bekijken hoe deze ooit als tegenhanger van de EG bedoelde organisatie uit de modder kan worden getrokken.

Terwijl de problemen van alle kanten op hem afkomen, is Gorbatsjov ook nog gedwongen spitsroeden te lopen in de eigen partij. Aan de ene kant heeft hij te maken met de voorstanders van snelle, radicale hervormingen en anderzijds weet hij zich beloerd door de conservatieven die iedere nieuwlichterij, hoe gematigd ook, wantrouwen. Volgens Westerse bronnen in Moskou probeert Gorbatsjov de middenweg te bewandelen, althans totdat hij tijdens het volgende partijcongres in oktober weer eens wat oud hout kan wegkappen. In de tussentijd kunnen oproepen tot wijziging van artikel 6 uit de grondwet, waarin het communistisch machtsmonopolie is vastgelegd, slechts de behoudende vleugel in de kaart spelen.

VERNIETIGEN

Vorige maand werd een voorstel om dit grondwetsartikel te bespreken nog weggestemd, maar het zal ongetwijfeld opnieuw aan de orde worden gesteld. Sommige waarnemers zijn zelfs van mening dat het een kwestie van tijd is dat de leidende rol van de Communistische partij zal worden geschrapt.

Het partijlid Nikolaj Sjisjlin zei onlangs in een interview met de Britse televisie dat hoewel er nu geen meerpartijensysteem bestaat in de SU, de situatie er over twee tot drie jaar wel eens heel anders zou kunnen uitzien.

DRASTISCH

Aleksandr Mesjitsjersky, adjunct-hoofdredacteur van het hervormingsgezinde blad Argumenty i Fakty, zei afgelopen week in de Londense Times dat Gorbatsjov zich maar al te goed realiseert dat de Perestrojka alleen maar een succes kan worden als hij het systeem vernietigt dat hem heeft voortgebracht.

Westerse diplomaten veronderstellen dat gorbatsjov op dit moment liever op zeker speelt en nadrukkelijk zijn geloof in de eenheid en de leidende rol van de partij belijdt om zijn conservatieve rivalen de wind uit de zeilen te nemen. Maar volgens hen hebben de gebeurtenissen in Oost-Europa hem verder overtuigd van de noodzaak van drastische veranderingen. "Ik denk dat hij de boodschap begrepen heeft en daarnaar zal handelen. Hij en de partij zullen zelf willen aangeven hoe zij het machtsmonopolie opgeven en in welke vorm, aldus een diplomaat.

Voor winkel-, bank- en verzekeringspersoneel

Minimumlonen omhoog!

WILLEMSTAD — Het minimumloon voor winkelpersoneel gaat met ongeveer 90 gulden omhoog naar een maandsalaris van 686 gulden. Per 1 maart van dit jaar komt er een verhoging van 45 gulden per maand; per 1 maart 1991 volgt een tweede verhoging van 45 gulden. Daarmee wordt het een feit dat het winkelpersoneel wordt ondergebracht in categorie 2.

Het personeel, werkzaam in de banksector en bij het verzekeringswezen gaat, voor wat het minimumloon betreft, van categorie 2 naar categorie 1. Dat betekent een verhoging van ongeveer 240 gulden per maand. de verhogingen gebeuren in twee etappes: per 1 maart van dit jaar en per 1 maart van het volgend jaar.

GOEDKEURING VAN RAAD

Het voorstel van minister van Arbeid en Sociale Zaken drs Stanley Inderson is gisteren in de Raad van Ministers behandeld. De Raad heeft er haar goedkeuring aan gehecht, zij het dat er enkele wijzigingen dienden te worden aangebracht over wat betreft de fasering van de verhoging van het minimumloon voor het winkelpersoneel en het personeel dat werkzaam is in het bank- en verzekeringswezen.

ONTBIJT EN LOGIES

Inderson vanmorgen tegenover de Amigoe: 'Ik verleen het voorstel nog een weekeinde logies met ontbijt. Mijn departement en het departement van Juridische en Algemene Zaken houden zich er dit weekeinde nog mee bezig. Maandag gaat het voorstel naar de Staten. Binnen de Raad is besloten over het voorstel 'op stuk' kan worden beslist. Dat betekent dat ik vijf handtekeningen nodig heb. Er is een grote last van mij afgevallen'.

Puin ruimen in Panama-stad

■ *PANAMASTAD - In de Panamese hoofdstad is men druk bezig met het opruimen van het puin dat herinnert aan de recente militaire actie welke door het Amerikaanse leger werd gevoerd tegen de troepen die trouw bleven aan de voormalige Panamese sterke man generaal Manuel Antonio Noriega. Veel schade werd aangericht in de wijk El Chorrillo, waar deze foto werd genomen. (AFP-satellietfoto)*

Klaar voor ruimtereis

■ *KENNEDY SPACE CENTER - Commandant Daniel Brandenstein (links) is in het Kennedy ruimtevaartcentrum aangekomen aan ter voorbereiding op de lancering van het ruimteveer Columbia op 8 januari. Hij werd daarbij vergezeld van zijn ploeggenoten James Wetherbee (gedeeltelijk achter Brandenstein), Marsha Ivins (derde van links) die de tocht als specialist meemaakt en haar collega Bonnie Dunbar (rechts). (AFP-satellietfoto)*

Eerste dode in Nederland als gevolg HIV-2 virus

UTRECHT — In Nederland is voor het eerst een patient overleden die besmet was met het aan het "gewone" AIDS-virus (HIV-1) verwante HIV-2 virus. Dit melden internisten van het Bergwegziekenhuis in Rotterdam in het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde.

Het betreft een 51-jarige Portugese vrouw die al meer dan tien jaar in Nederland woonde. Ook bij haar partner, een Kaapverdische ex-zeeman, is infectie met HIV-2 aangetoond

Het virus komt vooral voor in Westafrika. Maar het wordt ook steeds vaker aangetroffen in Europese landen (Portugal, Frankrijk, Bondsrepubliek, Engeland) bij mensen die uit Westafrika afkomstig zijn of bij hun seksuele partners.

De incubatietijd, negentien jaar of meer, is langer dan die bij besmetting met HIV-1. Volgens de Rotterdamse artsen valt daaruit waarschijnlijk voor een deel te verklaren, dat mensen die met HIV-2 zijn geïnfecteerd tot nu toe minder vaak aids krijgen dan met HIV-1 besmetten.

Aanvankelijk leidde dat tot de veronderstelling dat HIV-2 minder ziekteverwekkend zou zijn. Maar volgens de internisten leidt een HIV-2-infectie tot precies dezelfde aandoeningen, waaronder het aids-dementiecomplex dat ze ook bij de Portugese vrouw hebben vastgesteld.

Ze noemen het raadzaam, in een havenstad als Rotterdan, met een vrij grote groep inwoners uit Westafrika en Portugal, rekening te houden met de mogelijke circulatie van het HIV-2-virus. Dit vooral omdat het klinisch beeld (de ziekteverschijnselen) van een infectie ermee niet afwijkt van dat van een besmetting met HIV-1.

NAPA

AMIGOE-abonnees ontvangen vandaag zoals elke zaterdag de weekend-bijlage NAPA met reportages en interviews over aktuele gebeurtenissen zowel in binnen- als buitenland. Daarnaast een aantal interessante rubrieken voor jong en oud. Degenen die zich nog niet op de AMIGOE hebben geabonneerd, kunnen de **zaterdag-editie** van de **AMIGOE inclusief NAPA** ver-krijgen voor de prijs van **één gulden** bij de diverse verkooppunten.

Indianen Suriname beschuldigen politie

PARAMARIBO - In Suriname hebben de Tucayana's de oorlog verklaard aan de politie. De leider van de Tucayana-indianen, Thomas, heeft gedreigd tien politieagenten te zullen doden voor elke indiaan die door acties van de politie om het leven komt.

Thomas deed deze uitspraak vrijdag op het kabinet van het Militair gezag in Paramaribo. Volgens hem worden de Tucayana's valselijk beschuldigd van het plegen van aanslagen op politieobjecten. "De politie schiet zelf op gebouwen en gooit zelf met bommen en schuift de schuld in de schoenen van de Tucayana-indianen", aldus een geëmotioneerde Thomas. Samen met Tucayana-woordvoerder Matto gaf hij de regering het advies de politie tot andere gedachten te brengen. "Laten ze ons niet molesteren en discrimineren, anders krijgen ze een bittere pil te slikken", zo zei Matto.

Een delegatie van de Tucayana's voerde vrijdag overleg met legerbevelhebber Desi Bouterse. Het gesprek stond in het teken van de vredesinitiatieven die Bouterse onder supervisie van de regering ontplooit. Nadat de bevelhebber president Ramsewak Shankar had geïnformeerd over het gesprek met de Tucayana's zei hij tegen journalisten dat er hopelijk binnen veertien dagen overleg wordt gevoerd door het Militair gezag, het Junglecommando van Ronnie Brunswijk en de Tucayana's. Dit overleg moet leiden tot een nationaal akkoord als basis voor vrede in het binnenland.

Matto zei dat de Tucayana's aan Bouterse hebben voorgesteld alle ongrondwettige gewapende groeperingen te ontwapenen. Zolang het Junglecommando de wapens niet inlevert zullen de Tucayana's, volgens Matto, hun wapens behouden. Een tweede voorstel van de Tucayana's aan Bouterse was het installeren van een raad die moet werken aan eenheid en vrede onder de indianen en bosnegers in het binnenland zodat hun geisoleerde positie wordt opgeheven.

Oud-minister De Koning benoemd tot Staatsraad

DEN HAAG — Oud-minister drs J. de Koning is per 1 januari benoemd tot Staatsraad in buitengewone dienst bij de Raad van State. Een woordvoerder van het adviesorgaan van de regering heeft dit vrijdag bevestigd.

Staatsraden in buitengewone dienst zijn geen lid van de Raad van State, maar nemen deel aan de rechtspraak of aan de geschillen van bestuur. De koning zal bij laatstgenoemde afdeling voor vijftig procent werkzaam zijn.

De Raad van State heeft veertien staatsraden, die geselecteerd zijn op hun deskundigheid en politieke afkomst. Volgens een woordvoerder van het adviesorgaan moet de samenstelling een afspiegeling zijn van de samenleving.

De Koning is benoemd om zijn kennis op het gebied van de sociale geografie. Andere Staatsraden zijn onder andere mr Chr. van Veen (oud-minister van Onderwijs) en mr L. Oranje (oud secretaris-generaal van Justitie).

MEXICAANSE ZON SCHIJNT NU OP CURAÇAO

Echtpaar Margarita opent restaurant op Brievengat

"Heet? Kan wel, maar hoeft niet"

De trotse eigenaars en hun kok aan de bar van hun nieuwste aanwinst restaurant 'Margarita.' Overval is Mexico te herkennen: op tafel maar ook daar omheen. Eigenaar/initiatiefnemer Dennis Margarita en de speciaal uit de VS maangetrokken kok Todd Bulock, staan achter de bar. Mevrouw Appolonia Margarita ging ervoor zitten.

WILLEMSTAD — Margarita. Natuurlijk denk je dan aan dat exotische drankje in het mooie glas. Vooral in films. Mooie, maar vaak ietwat valse en jaloerse of gierige blonde dames drinken er één - of twee - vóór ze hun slag slaan in het vakantiehuisje in Cancún. De politie lost zulke zaken natuurlijk maar zelden op.

Op Curaçao staat er sinds kort een restaurant met die naam. Een Mexicaans restaurant, let wel. Margarita, het drankje én Margarita, de achternaam van het eigenaarsechtpaar Dennis en Appolonia Margarita.

De 28-jarige Dennis, een voormalige brandweerman, werkte er zelf dag en nacht aan - één jaar lang. Met vrienden bouwde hij het eethuis, met alles erop en eraan.

Mexico is er overal te bespeuren. In de zon aan de muur, in de marichi-figuren op tafel die stilletjes toekijken. Dennis heeft geen ervaring in de horeca, 'maar het zal best wel lukken.' Zijn vrouw is boutiquehoudster en sinds kort 'restaurantqueen.' Via een vriend in Tuscon, Arizona kwam men op het spoor van de 'working chef' Todd Bulock. De échte Mexicaanse keuken, dat is de specialiteit van de Amerikaan Bulock, die in Guadalajara en Jalisco de kneepjes leerde. 'Heet? Ja, maar het hoeft helemaal niet. Laten we zeggen dat de meeste Mexicaanse gerechten a little spicy zijn.' Het volgende artikel gaat over Margarita, het restaurant in het winkelcentrum Brievengat en de mensen achter de schermen. Geen listige vrouwen of passiemoorden, gewoon lekker eten.

Gelukkig dat de namen van de Mexicaanse gerechten op de menukaart vertaald zijn. Sommige mensen weten natuurlijk wel wat een 'ensalada taco' is, of 'nachos', 'gaucamole' of 'frijoles.' Of 'burros.' ' Of fajitas.' Voor de meesten echter, zijn die namen abracadabra. Klinkt goed, maar wat is het?

Als Bulock met de uitleg begint, gaan er evenzo maar zelden lichtjes branden. Over de 'refried beans', die eigenlijk helemaal geen bonen zijn die uit de ijskast worden gehaald en weer gebakken worden, maar een in feite goed doorgebakken bonen zijn en de 'chiles'. Om maar niet te spreken over de 'fried ice cream'. Een moeilijk proces. Het ijs is ijs. Zoveel wordt duidelijk.

TEX-MEX

Echt Mexicaans eten, daar komt de uitleg op neer, is geen 'Tex-mex': de goedkope 'fastfood' die de meeste Amerikanen kennen. Tex-mex wordt vooral in het zuiden van de VS en het noordelijk deel van Mexico verkocht. De Amerikaanse invloed is groot, weinig auténtica dus. Het is goedkoop en kan fast, very fast gereserveerd worden. Een tikkeltje anders dan de doorsnee hamburger smaakt het ook, dus worden taco's, burrito's en tamales, al dan niet American style, wereldwijd goed verkocht. Bulock wil van tex-mex niets van weten. Hij heeft een contract van zes maanden met Margarita en zal deze tijd alleen echte gerechten serveren. No compromise. 'Ik kan een gerecht geen naam geven, als het niet datgene is wat ik klaarmaak.' De 'red snapper' met bonen is dus geen Curaçaose 'piska kora'. De 'carne asada Tampiquena, smaakt hier hetzelfde als in de stad aan wie zij de naam ontleend. De taco-salade zal de echte taco-salade zijn.'

HUISWERK

De kok, die ook keukens installeert en restaurants inricht, zit al dertien jaar in het vak. Ervaring deed hij op in diverse Mexicaanse steden, waarna hij in verschillende steden in de VS en Canada werkte. Buiten Noord Amerika werkte hij nog niet. 'Een vakantie in de Bahamas, kan je toch niet meetellen?.'

Hij vond het best wel een uitdaging, om in te gaan op het verzoek van het echtpaar Margarita, op Curaçao te komen werken. Hier bestaat er immers nog geen echt Mexicaans restaurant. Voor hij de knoop doorhakte heeft Bulock het nodige huiswwerk gedaan. Hij spreekt en begrijpt nu al een aardig woordje Papiamentu, kent de weg en proefde de Curaçaose keuken. Die heeft veel overeenkomsten met de Mexicaanse. 'Een pitiig smaakje. Ook jullie gebruiken veel tomaten uien en paprika.'

CHILE Wat de 'Mexican cuisine' van alle andere onderscheidt zijn de 'chiles.' Aan de muur hangt een grote foto van die chiles. 'Dat zijn nu mijn babies.' Is er niets dat nog typischer is? 'Nee, de chiles zijn synoniem aan Mexicaans eten.' Waarom lopen zovelen met buikpijn of zelfs buikloop rond, na een daje toeren in Mexico? Het eten is pika, erg pika zelfs, toch?. Dat hoeft, volgens de kok, helemaal niet. Niet alle chiles zijn heet, daarom ook niet alle gerechten.

Hij tracht nu enig inzicht te krijgen in de smaak van de Curaçaose klant en vraagt ze vooral zelf een handje te helpen door aan te geven hoe met het eten wil hebben. 'We kunnen natuurlijk ook degenen helpen die hun tong uit hun mond willen branden.' Een tex-mex grapje.

SMAAKPAPILLEN

De echte Mexicaanse keuken is verfijnd als ieder andere klasse- keuken, Jammergenoeg zijn de meeste mensen daarvoor niet op 'opgevoed.' 'De smaakpapillen zijn niet getraind. Ze weten vaak het verschil niet.' Hij zou het natuurlijk wel weten. Todd heeft zelf verschillende recepten geschreven, maar serveert in Margarita alleen zijn eigen 'salsa suprema' (vrij piitige dipsaus) en de Pollo San Felipe (kip met rijst). Van de andere lekkernijen uit het brein van van de chef zullen vooralsnog alleen hij en het echtpaar kunnen genieten. Misschien ook Greta, zijn Curaçaose hulp in de keuken, die hem allerlei tips geeft over Curaçao en 'kuminda krioyo'.

Degenen die bij Margarita gaan eten, moeten er vooral voor zorgen de borden niet direct aan te raken. Die komen met een temperatuur van 350 graden Fahrenheit de keuken uit. Heet dus. Kunnen mensen die niet echt heel veel honger hebben er terecht, of de arme zielen die op dieet zijn? 'Mijn porties zijn groot genoeg voor mensen met heel veel honger en zo lekker dat ook anderen alles opeten. En de mensen op dieet kunnen altijd een salade eten.'

GEBAKKEN IJS

Van de 'gebakken ijs' werd in dit artikel al melding gemaakt. Andere toetjes op met menukaart: flan Antigua en de deep dish apple delite. Belangrijk om te weten is dat alles dagelijks vers wordt bereid, van de zelf gebakken nachos, tot de guacamole (advocatensaus).

De drankjes zijn talrijk. De gewone drinks en de margarita, natuurlijk. Vijf soorten, waaronder een voor degenen die niet al te veel alcholol lusten.

VROUWE NAAM

Dennis Margarita vertelt dat hij op het idee kwam het restaurant op te zetten, nadat duidelijk werd dat hij in de VS alleen bij Mexicaanse restaurant ging eten. Het Amerikaanse eten vond hij niet zo lekker. Vrouw Appolonia en hij gingen er hard tegen aan en bouwden in hetzelfde complex waar Appolina haar boutique heeft het restaurant. De naam: een hele goede. 'In de VS noeten ze altijd lachen als ze mijn achternaam horen. Een vrouwennaam en een Mexicaanse drankje.'

De reacties waren tot nu toe vrij positief. De mensen zijn misschien nog ietwat huiverig, omdat ze niet precies weten wat ze krijgen, merkt Todd Bulock op. Men is optimistisch gestemd dat straks heel Curaçao en ook toeristen het eethuis ontdekt zullen hebben. Jammer alleen dat hij geen belastingfaciliteiten kreeg, terwijl hij er zeker van is, dat andere restauranthouders die wel gehad hebben. 'Van gelijke monikken is dus geen sprake op Curaçao,' stelt Dennis Margarita, die niet wil zeggen hoe groot de investering was. 'Vrij groot, dat kan ik wel zeggen.'

Naast het echtpaar staken ook enige 'silent partners' geld in het project. Die blijven silent.

Margarita, die geopend is voor lunch (twaalf tot drie uur) en diner (zes uur tot middernacht) telt circa vijftig stoelen. Voor grote partijen zijn reserveringen gewenst. Take-out bestellingen kunnen gedaan worden via het telefoonnnummer 72155. Vrijdagavond is het mariachiavond. Niet de poppetjes gelukkig, de 'echte' Curaçaose mariachis.

Wat dronk die vrouw in het vakantiehuisje in Cancún nu eigenlijk? Daar gaat 'ie: 4,2 cl Tequila, 2,8 cl lime juice, 3 cl tripple sec (Curaçao likeur.) Op de rand van het glas zout. Om het effect van het likeur een beetje te verzachten.

Marlin: 'Uitgeleende Gumbs mogelijk terug naar SPM'

WILLEMSTAD/PHILIPSBURG — Vrijdagavond heeft William Marlin lid van de eilandsraad van Sint Maarten namens de SPM gesuggereerd dat er een "big posibility" bestaat dat de huidige minister Louis Gumbs voorkomt op de kandidatenlijst waarmee de partij de verkiezingsperiode ingaat. Louis Gumbs was niet bereikbaar voor commentaar hierop.

Marlin maakte de opmerking tegenover radioverslaggever Eddy Williams die Amigoe-correspondent is op de Bovenwinden. De vertegenwoordiger van de Sint Martin Patriotic Movement stelde dat binnenkort de lijst van de partij bekend zou worden gemaakt en dat het een zeer goede lijst zou worden. Dit ter weerlegging van de klacht als zou SPM nooit met goede kandidaten komen.

Marlin gevoelde de behoefte via de media te memoreren dat Gumbs lange tijd bij de SPM aangesloten was, het was deze partij die indertijd zijn naam zuiverde op Curaçao. En het was het voorstel deze partij om Louis Gumbs als minister voor de DP-Sint Maarten te leveren. "Wij beschouwen Gumbs als zijnde uitgeleend", zo sprak Marlin. Hij bevestigde dat er onlangs overleg gevoerd was met de huidige minister van Volksgezondheid, milieuhygiëne, verkeer en vervoer. Verder dan de uitspraak dat er "een grote mogelijkheid" bestaat dat Gumbs op zijn lijstje zal verschijnen ging de politicus niet.

WILLEMSTAD — Donderdag 4 januari heeft minister Ernst Hirsch Ballin van Nederlands Antilliaanse en Arubaanse zaken zijn opwachting gemaakt bij gouverneur Römer. Römer die de functie van gouverneur niet meer bekleedt, is met zijn vrouw vrijdagavond naar Nederland vertrokken. Het echtpaar zal een afscheidsbezoek brengen aan koningin Beatrix.

Vanaf het vertrek van de gouverneur tot de dag van de ambtsaanvaarding door opvolger mr. J.M. Saleh zal Rosemarie de Paula als waarnemend gouverneur optreden. Saleh wil op dinsdag 16 januari zijn ambt aanvaarden tijdens een plechtige openbare zitting van de Staten.

Professor dr R.A. Römer en zijn echtgenote zullen in de loop van februari naar de Nederlandse Antillen terugkeren.

Op 2 januari is in het gouverneurshuis een nieuwjaarsontvangst gehouden. De traditionele receptie stond dit keer in het teken van het afscheid van de Römers.

HET WEER

WEERSVERWACHTING GELDIG tot morgenmiddag 12.00 uur l.t.:

Licht tot half bewolkt, tijdelijk zwaar bewolkt met af en toe kans op een bui.

Matige tot krachtige oostelijke wind (tussen tien en 25 knopen).

Een zwakke storing in de hogere luchtlagen zal ook in de komende 24 uur het weer op de Benedenwindse eilanden beïnvloeden. Als gevolg hiervan kunnen wederom enkele plaatselijke buien tot ontwikkeling komen.

Voorpublicaties in Volkskrant

Bundeling korte verhalen van Boeli van Leeuwen

WILLEMSTAD — De 38 verhalen van de Curaçaose auteur Boeli van Leeuwen die in de afgelopen maanden in de Curaçaose Courant hebben gestaan, worden in het voorjaar gebundeld uitgegeven onder de naam 'Geniale Anarchie'. Het Nederlandse dagblad De Volkskrant publiceert nu reeds tien verhalen en zal een deel van de oplage van het boekje kopen om af te zetten onder zijn lezers.

De pre-publicaties in de Volkskrant vinden plaats in overleg tussen de krant en de Frank Knipscheer, de Nederlandse uitgever van het werk van Van Leeuwen. De bundel zal ook in de Antillen verkrijgbaar zijn.

De columnist/schrijver over zijn eigen verhalen: "Ik heb de geweldigde fout gemaakt met twee dingen tegelijkertijd bezig te zijn. Ik was namelijk ook begonnen aan een boek. Een paar van de ideeën die ik daarvoor had heb ik gebruikt voor die korte verhalen. Tja..."

De verhalen zijn een samenraping van politieke beschouwingen, korte verhalen, sociologische buitelingen, alles volgens Van Leeuwen beschreven met een "light touch".

Aanhoudingen

WILLEMSTAD — Agenten hebben in verband met bedreiging met een wapen de 32-jarige G.H. aangehouden. De 33-jarige vrouw M.A. werd in verband met mishandeling met een wapen aangehouden. Beiden zijn overgebracht naar het bureau van de recherche.

Verslaafde zoon steelt gasfles

WILLEMSTAD — Een aan drugs verslaafde 35-jarige man heeft in de Kaya Jules Blasini een gascilinder van zijn moeder gestolen. De vrouw is door een politiepatrouille doorverwezen naar het recherchebureau voor het doen van aangifte.

Ontvoerd door contra's

MANAGUA - De landbouwarbeiders Jaime Lopez (links) en Ronald Mairena voerden het woord tijdens een persconferentie welke werd georganiseerd door de Nicaraguaanse commissie voor de Mensenrechten. Zij vertelden de pers dat zij op Nieuwjaarsdag enige tijd gevangen werden gehouden door de Contra's die ook zusters Maureen Courtney en Francisca Colomer hebben aangevallen en daarna vermoord. Dezelfde groep anti-Sandinistische strijders is verantwoordelijk voor de ernstige verwondingen van hulp-bisschop mgr Paul Schmitz. (AFP-satellietfoto)

AFFAIRE ROND UITLEVERING DRIE FRANSEN DUURT VOORT

Braam, Bennett en Sulvaran contra Moeniralam

Conflict breekt uit in advocatuur op Curaçao

WILLEMSTAD — Binnen de Antilliaanse advocatuur is een conflict uitgebroken tussen collega's rond de affaire van de drie Fransen die in 1988 op Sint Maarten werden aangehouden en die in hun hotelkamer 3,8 miljoen dollar bij zich hadden. De Fransen werden er onder meer van verdacht betrokken te zijn bij de drugshandel en hen werd onder andere ten laste gelegd dat zij over valse papieren beschikten.

Vanaf het begin werd advocate mr Elvia Moeniralam door de Fransen aangetrokken als raadsvrouwe. Ook op Curaçao, waarheen de verdachten P., T. en K. werden overgebracht, trad zij op als raadsvrouwe. Op dit eiland werden, na - volgens Moeniralam 'vreemde gebeurtenissen' - drie andere advocaten bij de zaak betrokken: Marva Bennett, H. Braam Jr en 'Peppie' Sulvaran. In een later stadium werd Moeniralam evenwel wederom de raadsvrouwe.

De drie Fransen werden uitgeleverd aan Frankrijk. Het advocatenkantoor Moeniralam (vertegenwoordigd door mr Elvia Moeniralam) zet de procedure tegen de uitlevering nog steeds voort: zowel in de Nederlandse Antillen als in Frankrijk. Het zou hier gaan om één van de zo niet grootste dan wel interessantste rechtszaken die ooit in Frankrijk hebben gespeeld. De zaak kan nog jaren duren. Na de uitleverings-affaire die internationaal sterk de aandacht trok, wordt Moeniralam beschouwd als een 'expert' in internationaal strafrecht en internationaal uitleveringsrecht. In dat verband heeft zij onlangs dan ook deelgenomen aan de internationale uitleverings-conferentie die in Sicilië plaats vond; de Amigoe berichtte daar onlangs over.

'Walking out in the rain'

■ *WILLEMSTAD — Gisteren hebben gouverneur prof. dr René Römer en zijn echtgenote Jacqueline afscheid genomen van 'hun' paleis in het Fort Amsterdam. Römer zal niet meer als gouverneur terugkeren in het volgens zijn en zijn echtgenote's aanwijzingen verbouwde en zorgvuldig gerenoveerde paleis.*

De volgende bewoner is mr Jaime Saleh.

De foto's geven een beeld van het afscheid van de Römers: de regen benadrukte de gevoelens van het gouverneurspaar...

De drie overige advocaten (Bennett, Braam en Sulvaran) eisten aanvankelijk van Moeniralam betaling voor hun diensten. Zij voerden tevens aan dat de moeder van een van de Franse verdachten, T., 60.000 dollar zou hebben betaald aan Moeniralam als honorarium. Dat werd door laatstgenoemde betwist, waarna het advocaten-trio Bennett, Braam en Sulvaran een klacht indienden tegen Moeniralam bij de Raad van Toezicht. Moeniralam won.

Het gebeurt niet vaak, dat een zaak van de Raad van Toezicht uitgebreid in de pers komt. Dat was dit maal wel het geval, ondanks het feit, dat mevrouw T. geen kwitantie of enig bewijs kon overleggen van het door haar aan Moeniralam betaalde honorarium-voorschot. Wat zegt mevrouw Moeniralam daarover?

'Volgens mij hoort het niet zo te zijn, dat een zaak van de Raad van Toezicht breed uitgemeten in de pers komt. Er zijn zoveel zaken die door de Raad worden behandeld en daarvan vind je nooit iets terug; zeker geen declaratiezaken. Ik heb dan ook verzocht om een onderzoek te laten instellen naar de wijze waarop een en ander naar de pers wordt gelekt', aldus Moeniralam.

TENDENTIEUS

Zij vervolgt: 'Ik ben natuurlijk erg blij, dat ik in het gelijk ben gesteld. Op deze manier wordt mijn naam enigszins gezuiverd. Maar vervelend is het wel, dat er op een zeer tendentieuze manier over mij is geschreven. Er blijft altijd iets hangen. Maar goed'.

'Bovendien', voegt zij er aan toe, 'had ik eigenlijk al in een eerder stadium in het gelijk moeten worden gesteld. Want Braam beschikte over geen enkel bewijs. En dat was bij de aanvang van zijn verzoek al bij de Raad van Toezicht bekend'.

KORT GEDING

Om duidelijkheid te krijgen in het conflict tussen het advocaten-trio en Moeniralam: even terug in de tijd. Mr Elvia Moeniralam trad indertijd op als raadsvrouwe voor de drie Fransen. Zij spande een kort geding aan tegen de overheid gezien de onrechtmatige wijze van gevangenhouding van gedetineerden in de politiecellen te Sint Maarten. De Amigoe berichtte toen uitvoerig over de onmenselijke toestanden, waarin de gedetineerden op Sint Maarten moesten leven.

Er onstond onenigheid tussen de moeder van de gedetineerde Fransman T. en Moeniralam, waarna werd besloten dat Elvia Moeniralam niet meer als raadsvrouwe voor de verdachte T. zou optreden. Dat gebeurde op Curaçao, waarheen de drie Fransen inmiddels waren overgebracht. Op onnverklaarbare wijze gelukte het mevrouw T. om in het Huis van Bewaring op Curaçao alle drie de Fransen te bezoeken. Moeniralam: 'Dat is tegen alle regels in, alvorens een berechting plaats vindt. Ook rond deze affaire wil ik een onderzoek'.

GEVANGENIS

Na het gesprek van mevrouw T. met de drie verdachten verschenen vier andere advocaten op het toneel: Braam Jr, Bennett, Sulvaran en E. Arrindell. De eerstgenoemde drie dienden bovendien een schriftelijk verzoek in bij de gevangenisdirectie om Moeniralam voortaan de toegang tot de drie Franse verdachten te verbieden.

Een van de verdachten, P., wilde na twee gesprekken met Braam, Bennett en Sulvaran geen gebruik meer maken van hun diensten en hij wenste Moeniralam als raadsvrouwe. Met veel moeite slaagde Moeniralam erin om het overleg met haar client te kunnen heropenen. P. heeft een brief geschreven aan de Raad van Toezicht, waarin hij klaagt over de onethische handelwijze van het advocaten-trio. P. stelt, dat hij Braam Jr twee maal had gevraagd ervoor zorg te dragen dat Moeniralam hem weer zou bezoeken. Ondanks de belofte van Braam, dat hij gevolg zou geven aan het verzoek, heeft hij zulks tegengewerkt.

LACHERTJE

De drie advocaten wensten vervolgens van Moeniralam betaling van hun honoraria. Zij zegt daarover: 'Een lachertje! Mijn client P. heeft ook te kennen gegeven dat Braam, Bennett en Sulvaran geen recht hebben op enige betaling.

Onderwijl beweerde mevrouw T. dat zij 60.000 dollar zou hebben betaald aan Moeniralam als honorarium-voorschot. Dat geloofden Bennett, Braam en Sulvaran. Ondanks het feit, dat mevrouw T. ook had beweerd dat zij enkele honderdduizenden dollars had betaald aan de procureur-generaal, aan gevangenis-personeel en aan officieren van Justitie op Curaçao en op Sint Maarten.

Mevrouw Moeniralam: 'Hoe is het mogelijk dat geloof werd gehecht aan de beweringen van deze vrouw, die nota bene uit het Princess Beach Hotel werd gezet omdat zij de hotelrekening niet kon betalen? Toch diende Braam een klacht in bij de Raad van Toezicht ter verkrijging van een declaratie van mij en restitutie van gelden aan hem'.

GETUIGEN

Zij vervolgt: 'Braam bracht voor de Raad van Toezicht drie getuigen mee: procureur-generaal Pietersz en de advocaten Bennett en Sulvaran. De Raad wees in elk opzicht zijn verzoek af na een procedure, die bijna een jaar heeft geduurd'.

Hoe denkt mevrouw Moeniralam nu over haar (deze) collega's?

'Een beoordeling laat ik gaarne aan anderen over'.

WILLEMSTAD — Defensa Ambiental verzorgt morgen 7 januari de eerste wandeling van het jaar door Malpais. De in de vorige maanden gehouden wandeltochten door het landgoed genoten een grote belangstelling aldus de organisatoren. Op veler verzoek worden de tochten gecontinueerd in het nieuwe jaar. Zondagochtend moeten belangstellenden om 08.00 uur aanwezig zijn bij de parkeerplaats van de Vaarsenbaai.

REACTIE OP WERVING ACHTHONDERD TURKEN

Inderson 'bedroefd' dat Aruba geen Antillianen wil aantrekken

WILLEMSTAD — 'Laat ik dit nadrukkelijk voorop stellen: ik wil mij op geen enkele wijze bemoeien met de binnenlandse aangelegenheden van welk land dan ook. Dus zeker niet met de binnenlandse aangelegenheden van Aruba. Maar bedroefd ben ik wel. Diep bedroefd', aldus de reactie van de Antilliaanse minister van Arbeid en Sociale Zaken drs Stanley Inderson op de berichten dat achthonderd Turken op Aruba zullen komen werken voor de heropening van de olie-raffinaderij. De droefenis van Inderson slaat op het feit, dat van Aruba geen verzoek is ontvangen om eventueel Curaçaose of Antilliaanse arbeiders bij de werkzaamheden te betrekken, terwijl - zeker op Curaçao - expertise bestaat op dit gebied.

Inderson wijst er op dat hij tijdens een bezoek aan Aruba heeft gesproken met zijn voormalige Arubaanse ambtgenoot over een eventuele migratie van Antilliaanse arbeiders naar Aruba. 'Ik heb toen gesteld, dat dit onderwerp zeer realistisch benaderd dient te worden, omdat het zo teer en controversieel is', aldus Inderson.

Hoe bedoelt hij dat?

Inderson: 'Er bestaat nog steeds een zekere animositeit tussen Aruba en Curaçao. Er zijn nog littekens en open wonden; gevolgen van de verleden tijd, van de 'laat ik het zo omschrijven 'Hoekse en Kabeljauwachtige twisten tussen de twee eilanden als gevolg van koloniale manipulaties. Er bestaat op Aruba nog steeds een onderstroom die niet ten faveure is van de Curaçaoënaars'.

VOLWASSEN

'Welnu', aldus de bewindsman, 'Ik ben van mening dat we als volwassen mensen tot harde afspraken moeten komen betreffende een migratie-beleid. Maar dat is er nog niet van gekomen, jammer genoeg. Wel trekt Aruba nu arbeidskrachten aan uit Costa Rica, de Filipijnen en uit Turkije. Op basis van wederzijdse bereidwilligheid zouden de Curaçaose arbeidskrachten op Aruba een preferente behandeling dienen te krijgen, maar we dienen met de realiteit te leven: de Curaçaoënaar is niet geliefd op Aruba'.

Inderson tot slot: 'Ik hoop dat deze stap van Aruba, om achthonderd Turken aan te trekken, zal bijdragen tot het welzijn van dat land. Ik hoop dat een en ander geen vestoring zal betekenen van de arbeidsmarkt en van de sociale sector en van de inter-menselijke verhoudingen. Ik zeg dit wel met diepe droefenis in mijn hart'.

'Ik blijf van mening dat we op een positieve wijze moeten blijven zoeken naar mogelijkheden om Antillianen geplaatst te krijgen op de Arubaanse arbeidsmarkt'.

WERELDHAVE'S AMERIKAANSE dochteronderneming West World holding heeft eind 1989 het kantoorgebouw 1515 Market street in Philadelphia (VS) gekocht. Met de aankoop is een bedrag van 80 miljoen dollar gemoeid. Het gebouw heeft een oppervlakte van 47.000 vierkante meter en telt twintig verdiepingen.

ORANJESTAD - Bij Supermercado Favorito overhandigde Caspar Helmijer in het bijzijn van zijn broer Oscar de sleutels van de auto Hyundai, die in de eind van het jaar campagne werd gewonnen door Juby Kock, Victor Hugostraat 14.
Andere winnaars zijn: Virginia Rojas, Seroe Colorado 201 (double radio cassette recorder), R. Wever, Modanza 14 (waardebon 100 florin), Münhayla Maduro, Madiki 21 (waardebon 50 florin) en Beatrix Petrochi, Catiri 57 (waardebon 50 florin).
(advertentie.)

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. Pageboy 127-743.

TELEFAX: 22368.

BANKREK. nr 10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE: 100

ALARMCENTRALE: 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
PRINCIPAL: 20.30 uur **The Big Score** (action, 18 jr).
DRIVE-IN: 20.30+24.00 uur **K-9** (action-comedy, 14 jr).

*****

DOKTER HART KINDER-POLIKLINIEK (Shakepearestraat 13, tel.: 27263/24300): spreekuren maandag t/m zaterdag van 08.30-11.30 uur; maandag, woensdag en vrijdag ook van 15.00-18.00 uur.

*****

CENTRO MEDICO CARABOBO (Engelandstraat 7-A t/o Eagleclub): geopend van maandag t/m vrijdag van 08.00-18.00 uur. Voor spoedgevallen is één der artsen 24 uur per dag bereikbaar via tel.: 24300, page 238

*****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: tel.: 38989 (24 uur per dag).

*****

WIT GELE KRUIS: Oranjestad: tel.: 23168; Noord: tel.: 23425; Santa Cruz en Paradera: tel.: 28288/25543; Savaneta en Brazil: tel.: 47020/48301; San Nicolas: tel.: 45906, Dakota: tel.: 29008 (wijkgebouw), 24444 (kantoor).
(voor brandgevallen, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale op te bellen, tel.: 115)

*****

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Highway to heaven: 'Dolphin song for Lee' (deel 2); 19.00 Style with Elsa Klensch; 19.20 Big story; 19.40 Crossfire; 20.00 Love Boat: 'Fransworth flying' (deel 1); 21.00 CNN international news; 21.45 Estreno: 'Six against the rock'; 23.30 Sports late night; 24.00 Sluiting.

*****

DIVERSEN
FLIGHT INFORMATION CENTER: dagelijks geopend van 07.00-20.00 uur; na 20.00 uur informaties via verkeerstoren.

ESSO SERVICE CENTER (Oranjestad): **24.00 uur per dag geopend (alleen gesloten van zondag 20.00 uur tot maandagmorgen 07.00 uur).**

STICHTING ZIEKENVERPLEGING ARUBA
DOKTER HORACIO ODUBER HOSPITAAL (tel.: 24300).
Bezoekuren:
Kinderafdeling: doorlopend bezoek van 08.00-20.00 uur.
Andere afdelingen: van 11.00-12.00/15.00-15.45/18 30-19.30 uur.
Rookverbod:
Er is een algemeen rookverbod in het hospitaal. Slechts op enkele recreatieplaatsen in het hospitaal mag er gerookt worden.

KONINGIN WILHELMINA FONDS (tel.: 24652/22817): informatiecentrum woensdag geopend van 08.30-12.00 uur - Paardenbaaistraat 8 (boven).

FADA (Paardenbaaistraat 8, tel.: 32999): voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

AMIGOS DE COLOMBIA: 20.00 uur viering Driekoningenfeest - Club de Primavera.

CENTRALE BANK VAN ARUBA: t/m 12 januari van 08.00-13.00 uur gelegenheid tot bezichtiging expositie van de nieuwe Arubaanse bankbiljetten - Biblioteca Nacional.

*****

ZONDAG
BIOSCOPEN
PRINCIPAL: 20.30 uur **The Big Score** (action, 18 jr).
DRIVE-IN: 21.00 uur **K-9** (action-comedy, 14 jr).

*****

DIVERSEN
ARUBA SECRETARIES ASSOCIATION (ASA): 10.00 uur algemene vergaering -Talk of the Town.

CENTRALE BANK VAN ARUBA: t/m 12 januari van 08.00-13.00 uur gelegenheid tot bezichtiging expositie van de nieuwe Arubaanse bankbiljetten - Biblioteca Nacional.

SPORT
BIKE-CROSS (**Streetwise Racing Team**): 10.00-18.00 uur 'First Mitsubishi BMX OPen' - Streetwise Raceway Park, WEg Seroe Pretoe 58-A.

*****

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

INDIAN ROCK GARDEN WATERSLIDE: maandag, dinsdag, woensdag en vrijdag geopend van 10.00-18.00 uur; donderdag de gehele dag gesloten.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

CENTRO KIBRAHACHA (**dagverblijf voor bejaarden**): openingsuren dagverblijf: 08.00-12.00 uur; kantooruren: 07.30-12.30/14.00-17.00 uur - Piedra Plat 23 (tel.: 28159).

AUTOKEURINGSLOKAAL SAN NICOLAS: geopend van maandag t/m vrijdag van 08.00-11.30/13.00-16.00 uur.

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

CENTRALE BANK VAN ARUBA: t/m 12 januari tijdens openingsuren Biblioteca Nacional gelegenheid tot bezichtiging expositie van de nieuwe Arubaanse bankbiljetten.

*****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

*****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur ds Hessen; zondagsschool in het Jeugdcentrum.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds Hessen; zondagsschool op dezelfde tijd.

*****

DE NIEUW APOSTOLISCHE KERK (Goletstraat 5-A): 09.30 uur kerkdienst.

*****

ATIA houdt pleidooi voor handhaven eenheid

Financiële situatie van Aruba na onafhankelijkheid penibel

ORANJESTAD — In het ATIA-rapport over de onafhankelijkheid 1996 wordt uitvoerig stil gestaan bij de economische toestand en vooruitzichten. In 1983 toen de Ronde Tafel Conferentie (RTC) gehouden werd, ging het goed met Aruba. In 1982 werd een GDP van NAf. 893.600.000 behaald, vier procent meer dan het jaar daarvoor en ruim zeventien procent boven het GDP in 1980.

Deze cijfers waren redenen om het eens te zijn met de gedachten van Nederlandse politici over de tienjarige overgangsperiode na het ingaan van de status aparte en daarna te gaan onderhandelen over een wijziging van deze periode. Dit is dan ook echter zonder succes door wijlen Betico Croes getracht middels drie moties, naar voren gebracht in 1985.

Toen in 1985 de Lago sloot, stortte de Arubaanse economie in elkaar, nadat vanwege devaluatie met dertig procent van de bolivar de Venezolanen het op Aruba als toeristen al hadden laten afweten. Uitvoerig staat het ATIA-rapport stil hoe de afgelopen jaren met man en macht gewerkt de economie weer op te bouwen, Aruba niet heeft gewacht tot de onafhankelijkheid om zelfstandig een ontwikkelingsbeleid te gaan voeren.

De aandacht ging voor bijna honderd procent naar het toerisme, zodat per 1992 het aantal hotelkamers verdubbeld zal gaan worden. Het zal goed gaan met de bouw, maar wat gebeurt er met de werknemers als de constructie klaar is. Is er een garantie dat alle hotels winstgevend zullen zijn. De winstmarge op deze enorme investeringen is zo gering dat door een kleine verandering in het toeristisch verkeer de winst in verlies wordt omgezet.

HOTELBOUW

Natuurlijk heeft de ontwikkeling van de hotelbouw ervoor gezorgd dat de werkloosheid zeer sterk gedaald is en cijfers bereikt zijn die gelijk zijn aan die uit de tijd, dat de olieraffinaderij nog open was.

De - niet hotel - handelsector is echter nog lang niet terug op hetzelfde niveau als voor de sluiting van de olieraffinaderij. De handel in materialen is niet nauw betrokken bij de nieuwbouw omdat de meeste van de projecten worden gebouwd met exportfinanciering, waarbij het project verplicht is rechtstreeks bouwmaterialen en produkten af te nemen van het land waarvan de financiering komt.

Ook met de verkoop van artikelen aan de toeristen is het nog lang niet als tevoren. Door de economische toestand op Aruba heeft men alles in het werk gesteld om het toerisme te behouden en is men begonnen met het brengen van de zogenaamde groepstoeristen; dit zijn toeristen die in groepen komen om te genieten van de zon en de zee. Door deze groepstoeristen wordt weinig besteed in de winkels. Een ander punt is dat door de economische situatie de belastingen zijn verhoogd en extra invoerrechten worden geheven waardoor de produkten in onze winkels zo duur geworden zijn, dat Aruba niet meer kan concurreren ten opzichte van de Verenigde Staten. De handel zal het moeten hebben van bestedingen van de lokale bevolking en mede door de maatregelen van de Centrale Bank zal dit bestedingspatroon slechts langzaam stijgen.

INFLATIE

Aruba zal een inflatie mee gaan maken, hetgeen tot gevolg zal hebben dat door hogere lonen verschillende produkten duurder gaan worden. Nadat in oktober 1989 de overeenkomst werd gesloten tussen de regering en de Coastal-olieraffinaderijen kan, nadat er reeds een grote concurrentie onder het hotelpersoneel heeft plaatsgevonden, er nu weer een loonsverhoging verwacht worden, dat Coastal ex-Lago employées bij de hotels zal gaan weghalen tegen een hoger salaris.

Ook zal deze leegloop plaatsvinden in het bedrijfsleven op Aruba, hetgeen zeker gepaard zal gaan met loonsverhogingen, dat weer tot effect heeft dat het levensonderhoud op Aruba duur gaat worden.

OVERHEID

Ook zullen de kosten van regerings- en overheidsapparaat sterk toenemen als Aruba inderdaad onafhankelijk wordt. Gevolg is dat de belastingen op de een of andere manier omhoog zullen gaan. Rekening moet worden gehouden met het feit dat de enige maatregel van het IMF welke teruggedraaid is, de Solidariteitsbelasting is. De prijs van benzine, de hoge invoerrechten op Aruba en andere indirecte belastingen zijn nog steeds van toepassing. Samen met eventuele noodzakelijke belastingverhogingen, indien de onafhankelijkheid per 1 januari 1996 doorgaat, zal Aruba een van de landen met de zwaarste belastingdruk op de wereld zijn.

Het gevolg daarvan zal zijn, dat niet verder gebouwd kan worden aan een economische ontwikkeling. Deze hoge belastingen, met hoge lonen tot gevolg, vormen zeker geen pluspunten voor nieuwe investeerders.

BELASTINGEN

Er zijn landen waar de hoge belastingen de reden zijn voor het instandhouden van de sociale voorzieningen, het wegennet, alsmede om diverse studies etc. te kunnen betalen. Op Aruba daarentegen zijn de hoge belastingen pure noodzaak om een duur overheidsapparaat te kunnen bekostigen. Samengevat kunnen wij uit het bovenstaande opmaken dat, alhoewel de hotelprojecten op gang zijn en dat er een overeenkomst is gesloten met de Coastal-olieraffinaderij, Aruba nog lang niet klaar is met het opbouwen van een gezonde economische structuur. Dit kan pas blijken als de onderhavige hotels en de olieraffinaderijen vijftien tot twintig jaren in bedrijf zijn en niet meer kunnen genieten van de zogenaamde belastingvrijdom. Dan pas kunnen wij constateren of deze industrieën wel winstgevend zijn en dat zij een bijdrage kunnen leveren aan de Arubaanse economie.

Het opbouwen van een op een stevig basis gegrondveste economie kost veel tijd en energie. Er is een begin gemaakt. Zolang Aruba hiermee niet klaar is, acht de ATIA het onverantwoord de onafhankelijkheid in te gaan.

■ *ORANJESTAD — De Aruba Trade and Industry Association (ATIA) heeft gisteren aan autoriteiten en andere instanties exemplaren overhandigd van haar rapport 'De redenen waarom 1 januari 1996 niet haalbaar is voor de onafhankelijkheid van Aruba'.*

Foto: ATIA-voorzitter Hans Schnog (midden) overhandigt het eerste exemplaar aan gouverneur Felipe Tromp in het bijzijn van ATIA-director Herman Kuiperi.

Toestel op proef uit Brazilië

Air Aruba bezint zich op eventueel nieuw vliegtuig

AEROPUERTO REINA BEATRIX — De directie van Air Aruba evalueert de mogelijkheden die er zijn om met dezelfde of nieuwe vliegtuigen te gaan vliegen.

Volgende maand loopt het contract met de Mexicaanse maatschappij Short af. Overwogen wordt om met andere vliegtuigen te gaan vliegen. Zoals bekend heeft Air Aruba van het Konishi-maatschappij een vliegtuig in dienst, dat dienst doet om voor bedoelde maatschappijk ermee te showen aan geïnteresseerden, terwijl de Air Aruba het kan gebruiken indien nodig en er goede ervaringen mee heeft.

BRAZILIAANS

Aangezien het huidige contract afloopt, heeft Air Aruba reeds enige voorstellen in studie. Onder meer één van een Braziliaans vliegtuig, dat in Brazilië veel in gebruik is. Het betreft een turbojet met een capaciteit van dertig passagiers, iets kleiner dan de huidige stoelencapaciteit van de Air Aruba-vliegtuigen.

Aanstaande maandagmorgen heeft de directie van Air Aruba haar aandeelhouders, andere personen en de pers uitgenodigd om in dit toestel een proefvlucht te maken, die dan na afloop hun commentaren kunnen laten horen, waarna de Air Aruba-directie een definitieve beslissing zal nemen. Verwacht wordt dat voor het eind van de maand een beslissing zal worden genomen, welke vliegtuig Air Aruba gaat nemen.

Optreden Mr Giggles zeer teleurstellend

ORANJESTAD — De kinderen en ouders, die in groten getale naar de voorstelling van Mr Giggles in het Golden Tulip Hotel kwamen, gingen teleurgesteld naar huis. De meesten voelden zich sterk bedrogen en staken hun ongenoegen niet onder stoelen of banken.

Vanaf vijf uur hadzich een rij voor de Golden Tulip-zaal gevormd. De voorstelling was voor zs uur geprogrammeerd, maar ging twintig minuten te laat van start vanwege de stroom mensen, die een plaats in de zaal moesten zoeken. Pas toen de deuren opengingen, werden de stoelen voor de volwassenen aangevoerd en dat duurde even.

De show van clown/komediant mr Giggles bleek van slechte kwaliteit te zijn en duurde amper twintig minuten. Het grootste gedeelte van het publiek heeft langer in de rij gestaan dan de show duurde. Tevens bleek, dat onaangekondigd een tweede show - direct na de eerste - op touw gezet werd ten koste van de eerste voorstelling die aanzienlijk werd ingekort.

Mr Giggles bracht zijn programma gehaast, in een Engels dat voor de kinderen moeilijk of niet te volgen was. Veel stelde die twintig minuten dan ook niet voor en te bedenken dat er drie dollar per persoon werd neergelegd.

De beloofde gratis popcorn en verrassingen bleven achterwege, terwijl de omgevormde ballons door maar weinigen konden worden bemachtigd. Luid protesterend verliet het publiek de zaal en de wachtende rij voor de tweede voorstelling werd aangeraden zich niet te laten beetnemen. De meesten kozen voor de goede raad en in een mum van tijd waren er maar weinigen over voor de tweede voorstelling.

Het is te hopen dat spektakels, zoals die van Mr Giggles, zich niet zullen herhalen in een hotel dat, sedert zijn opening, er steeds naar streefde kwaliteitsproduken te bieden.

Bankbiljetten-expo

ORANJESTAD — De bankbiljettenexpositie van de Centrale Bank van Aruba is ook in het weekeinde op zaterdag en zondag, voor het publiek te bezichtigen. De Nationale Bibliotheek, waar de expositie wordt gehouden, is op beide dagen van acht uur 's morgens tot één uur 's middags voor het publiek opengesteld.

Heerlijk

Deze rubriek wordt gesponserd door:
Mercurius Trading

MORGEN de gehele dag wordt ten huize van Silvia Lourens - Maria Christinastraat 22 nabij Essostation - gelegenheid geboden de kostuums te zien waarmee dit jaar deel wordt genomen aan de kinder- en grote karnavalsparade. Men kan inlichtingen krijgen en zich ook inschrijven. Silvia vertelde de Amigoe dat zij met de groep komt 'Silvia Lourens and Coastal Fantasy in the 90'. Over muziek in de groep zeker niet te klagen met Papito y su Doble Sabor en The New B-Mension. Voor de kinderparade komt zij met de groep 'Silvia Lourens and the wonderfull land'. Meer inlichtingen via telefoon 24240.

* * * * * * *

ZESTIEN kandidaten hebben zich gemeld om deel te nemen aan de verkiezing van de karnavalskoningin van Coastal. Het zijn: Gwendolyne Kwidama, Lucienne Fillrul, Daphne Lejuez, Aischell Salazar, Miluska Maduro, Liza de Windt, Esabelle Maduro, Grecia Kock, Liliana Quant, Noanni Cham, Marila Lopez, Yvonne Maduro, [illegible] Annuska Lo[illegible] que Harms en [illegible] Croes. Persvertegenwoordigers werden vrijdagmiddag in de gelegenheid gesteld ten kantore van Dijkoo - die de public relations voor Coastal behandelt - kennis te maken met de jongedames.

* * * * * * *

GEFEEST wordt er morgenavond van acht uur tot één uur in de ochtend in Povaclub waar de verkiezing van de Coastal-koningin - die tevens aandeelhoudster van Coastal wordt - zal plaatsvinden. General manager Michael Renfrew zal de kroning verrichten. Verwacht wordt dat na tien uur de uitslag bekend is. Muziek is er genoeg om het wachten op de uitslag met een dansje te bekorten. Daarvoor zorgen Papito y su Doble Sabor en Hell Angels.

* * * * * * *

JESSICA Arrindell is van plan dit jaar met een grote groep van ruim tweehonderd personen deel te nemen aan de parades. Het wordt een luxueuse groep: 'Tropical Fantasy'. Ook hier muziek genoeg met Musical Force. De inschrijving is reeds begonnen. Via telefoon 46998 kan men meer inlichtingen krijgen.

Wanbetalingen dwingen tot strenger optreden

Setel verwacht winstresultaat van minstens 5 miljoen gulden

WILLEMSTAD — Bij de aanvang van het nieuwe decennium had Curaçao 42.116telefoonaansluitingen. In 1989 kwamen er 5400 aansluitingen bij, en 2441 abonnees werden definitief afgesloten. Netto een uitbreiding van ruim 3000 nieuwe lijnen. Aldus Setel, het eilandelijk telefoniebedrijf dat naar verwachting over het afgelopen jaar een winst van vijf tot zes miljoen gulden heeft geboekt. Om de inkomsten van het nutsbedrijf beter te regelen zal strenger opgetreden worden tegen wanbetalers. Ook onderhandelt Setel met de Maduro & Curiels Bank over het installeren van bank-o-matico's bij Setel zodat mensen automatisch kunnen betalen.

Deze en andere informatie verstrekten de telefoniedirecteur, Angel Kook en enkele naaste medewerkers vrijdag tijdens een persbijeenkomst. Nog wat gegevens: de autotelefoon en zijn broertje de mobiele telefoon zijn nu al eigendom van 447 abonnees; per maand worden ongeveer 1500 wanbetalers afgesloten (die weer aangesloten worden zodra ze weer betalen); er is een gemiddelde wachtlijst van maandelijks 311 aanvragers van een telefoonaansluiting; gemiddeld worden 450 aansluitingen, uitbreidingen en verhuizingen afgehandeld.

Setel overweegt in verband met het aantal wanbetalingen de abonnee een gemakkelijkere betalingsregeling te presenteren. Er is nu één vervaldatum, maar de praktijk leert dat velen op dat moment in een financieel minder gunstige positie zitten. Het salaris wordt eerder of later uitgekeerd dan de telefoonrekening betaald moet worden. Derhalve is er het voorstel om vier vervaldata in te voeren, afgestemd op de pensioengerechtigden, de ontvangers van kinsena, de werknemers van bedrijven die op de 25ste uitbetalen en de overigen. De eerste groep moet de rekening in het begin van de maand betalen. De tweede groep op de helf van de maand, en de laatste twee groepen tegen het einde van de maand met elk hun eigen datum. Het Telco-systeem maakt deze vierdeling technisch mogelijk. Dit ongeveer twee jaar geleden geïntroduceerde systeem reguleert de netwerkadministratie van Setel. Het maakt het mogelijk snel en correct bedrijfsinformatie op te roepen en te verwerken.

Wanbetalers die ondanks de tegemoetkoming via de gewijzigde vervaldata hun gedrag voortzetten worden eerst aangeschreven en een week later afgesloten. Ansluiting kan pas plaatsvinden na betaling van administratiekosten. Wanbetalers die een 'af-en-aan-gedrag' vertonen zullen een plek op de 'black list' krijgen. Het voorstel is om hen de plicht op te leggen voordat overgegaan wordt tot heraansluiting een borgsom te betalen die bij eventueel in gebreke blijven van de abonnee geconfisceerd wordt door Setel. Na drie keer op wanbetaling gewezen te zijn, zal een abonnee verzocht worden het deposito te storten. Het voorschot wordt bepaald met behulp van het gemiddelde bedrag dat Setel jaarlijks derft door niet-betalers.

De borgsom-regeling zou ook gehanteerd kunnen worden met buitenlanders die (tijdelijk) op Curaçao wonen en bij hun vertrek een onbetaalde rekening achterlaten. De maatregel moet ingevoerd worden in samenspraak met de vreemdelingendienst. Directeur Kook schat dat Setel voor 5 ton benadeeld is door vertrekkende personen die moedwillig of te goeder trouw vergaten te betalen.

MISLUKT

Wat betreft de tegemoetkoming aan wanbetalers die half afgesloten worden, wordt gesteld dat deze eigenlijk mislukt is. Gedurende twee maanden kan men wel telefoontjes van buiten ontvangen, maar de niet betalende abonnee kan niet zelf naar buiten bellen. De praktijk heeft uitgewezen dat de wanbetalers netjes de 'genadetijd' laten verstrijken zonder in actie te komen.

Het betaald krijgen van de rekeningen geeft Setel kennelijk soms kopzorgen. Setel is voorstander van het idee om betaalautomaten van de M & C Bank bij de betaalposten van de telefoniedienst te plaatsen. Van de 42.000 telefoonrekeningnen worden 7000 automatisch betaald via maandelijkse afschrijvingen, de rest geschiedt contant of via betaalcheques. Het betalen via het pagomaticosysteem, zoals dat bij sommige suppermarkten nu reeds kan is nog niet mogelijk. Het via de bank betalen is nog niet zo populair in de Curaçaose "cash-gemeenschap". De betaalautomaten zouden hier enigszins wijziging in kunnen brengen. De bank-o-matico heeft het voordeel dat alleen overgeschreven kan worden als de rekeninghouder voldoende geld op de bank heeft staan. Dit in tegenstelling tot de gebruikte betaalcheques. Meer dan eens bleek dat Setel niets kon innen omdat de cheques niet gedekt waren door voldoende geld op rekening.

SERVICE

Setel heeft als goed voornemen voor 1990 dat er gewerkt zal worden aan de verbetering van de dienstverlening. De aangekondigde service van het automatisch specificeren van de kosten voor telefoongesprekken met het buitenland is niet negatief ontvangen, slechts drie abonnees hebben tot nu toe te kennen gegeven die toelichting op de gevoerde internationale gesprekken niet te wensen.

Serviceverlening via de telefoon zal ook verbeterd worden. Het plan is om in de loop van dit jaar een cursus te verzorgen voor telefonistes uit het bedrijfsleven en de overheidsdiensten. Een veelgehoorde klacht is dat telefonistes die doorgaans de eerste kennismaking tussen de buitenwacht en hun eigen instantie regelen en dus een bepalende functie hebben, door verkeerd optreden een negatieve indruk achterlaten bij degene die opbelt.

Setel maakte gisteren verder bekend dat het bedrijf een eventuele verhoging van de stroomkosten als gevolg de gestegen brandstofprijzen niet zal doorberekenen aan de abonnee. Het nieuwe telefoonboek van de telefoniedienst verschijnt in februari.

Setel-directeur Kook geflankeerd door links Gracita Daal en rechts Zita Leito.

Ruim honderd cruiseschepen verwacht

ORANJESTAD — Op het gebied van het cruisetoerisme wordt in de eerste helft van dit jaar ruim honderd toeristenschepen in de haven van Oranjestad verwacht.

Voor deze maand al staan 24 cruiseschepen op het programma. Donderdag voer 'Pegasus' voor de eerste maal de haven binnen met 565 passagiers en 253 bemanningsleden aan boord. Het schip zal om de twee weken op donderdag Aruba in totaal negen keer aandoen. Ter herinnering aan het eerste bezoek overhandigde de directeur van het Toeristenbureau, Remigio Wever, een plakkaat aan de kapitein van 'Pegasus', Logothetis Georgios.

Op 17 januari wordt 'Tropical' voor het eerst in de haven verwacht met aan boord 1.022 toeristen en 500 bemanningsleden.

BOODSCHAP NEDERLAND DUIDELIJK

AVP-leider Henny Eman na verschijnen ATIA-rapport:

Zonder uitstel referendum

ORANJESTAD — In kringen van de Arubaanse Volkspartij (AVP) wordt verwacht dat na het verschijnen van het ATIA-rapport en het bezoek volgende week aan Aruba van de minister voor Antilliaanse en Arubaanse Zaken nu zonder uitstel een referendum onder de bevolking van Aruba zal worden gehouden.

Hirsch Ballin heeft duidelijk laten horen, aldus AVP-leider mr Henny Eman, dat hij dit jaar nog afspraken verwacht over mogelijke wijzigingen in het Statuut, terwijl uit het ATIA-rapport wel bijzonder duidelijk blijkt, dat onafhankelijkheid in 1996 geen haalbare kaart is.

'Dat is wat wij de afgelopen maanden na diepgaande studie en het bezoek aan Nederland, steeds weer hebben laten horen'.

De leider van de AVP is van mening dat nu zonder uitstel een referendum dient te komen, waarbij duidelijkheid komt over het standpunt van de regeringspartijen die onafhankelijkheid voorstaan en het standpunt van de AVP, welke partij de status aparte wil handhaven.

In dit verband ging Eman nog eens uitvoerig in op het afgelopen jaar waarin de MEP, gesteund door ADN en PPA - zonder rekening te houden mt het feit, dat uiteindelijk het volk dient te beslissen - in de richting van een Gemenebest sui generis ging werken en bepaalde toezeggingen deed.

BOODSCHAP

Inmiddels heeft premier Nelson Oduber bij zijn recente bezoek aan Den Haag een duidelijke boodschap gekregen, terwijl tijdens het congres van de AVP mr Janssen van Raay ook duidelijk stelde, dat Aruba zich niet achter de rokken van Nederland moet verschuilen, maar dat op Aruba door de bevolking de beslissingen genomen moeten worden ten aanzien van de staatkundige toekomst.

'Nu ook duidelijk is, dat Nederland niet vasthoudt aan 1996 dient zonder uitstel een referendum te worden gehouden', aldus de AVP-leider.

Sprekende over het recente ATIA-rapport wijst de AVP-leider erop, dat dit niet zo uitvoerig is als de studie die de AVP van het geheel maakte, maar dat is begrijpelijk omdat ATIA een handelsorganisatie is en de AVP een politieke partij. Daarom hield de ATIA zich bij de financiële en economische gevolgen van een overhaaste onafhankelijkheid.

Rekening dient te worden gehouden met het feit, dat de ATIA met haar 180 leden duidelijk de onafhankelijkheid heeft afgewezen, terwijl de grootste vakbond van Aruba, de FTA, er naar streeft de bevolking van Aruba over zijn staatkundige toekomst dient te beslissen.

Liberia tijdens receptie topambtenaren:

'Ambtenaar moet loyaal zijn maar mag wel zijn eigen mening geven'

WILLEMSTAD — De vierde macht, de groep ambtenaren, is een macht waarmee rekening gehouden moet worden. De overheid heeft deze dienaren nodig. Hun loyaliteit is een vereiste. Een ambtenaar hoeft niet altijd dezelfde mening als zijn superieuren te hebben, maar hij moet wel nauwgezet nakomen wat bepaald is, daarbij beseffend dat de hoofdverantwoordelijkheid voor de gevolgen van die beslissing op de superieuren rust.

Aldus premier Liberia tijdens de nieuwjaarsreceptie voor de hoofden van dienst van het land. Terugblikkend noemde zij 1989 een van de zwaarste jaren voor het ambtelijk apparaat. Topfunctionarissen en lager personeel moesten als probleemoplossers het hoofd bieden aan interne en externe problemen. Alles met het doel een zekere stabiliteit te brengen op financieel, economisch, sociaal en administratief gebied.

Doorgaans was er sprake van loyaliteit, zo zei de minister-president. "Samenwerking tussen de politieke ambtsdrager en de ambtelijke top is erg belangrijk,. Het zelfde geld voor samenwerking tussen top-ambtenaren onderling. In dit opzicht is de institutionalisering van het diensthoofden-overleg van groot belang."

Hoeveel politicologen naast de traditionele wetgevende, uitvoerende en de rechterlijke macht nog diverse andere 'machten' onderscheiden als politieke partijen, vakbonden, pressiegroepen en de massamedia, vindt Liberia dat 'de grote drie' het meest rekening moeten houden met de vierde macht omdat het ambtelijk apparaat direct betrokken is bij het besluitvormingsproces binnen de overheid.

Het loyaliteitsvereiste houdt diverse zaken in. Het dient gericht te zijn op de gemeenschap, zich manifesterend in een bereidheid de belangen, noden en vraagstukken van de medeburgers te kennen en te dienen. Het dient voorts zich te richten op de bestaande staats- en rechtsorde. En het verplicht de ambtenaar in zijn functie rekening te houden met de door zijn minister aangewezen doelstellingen en ook met het algemeen regeringsbeleid. Mocht hij het niet eens zijn met dat beleid, loyal zijn betekent niet zonder meer het moeten volgen van een mening van superieuren. De hoofdambtenaar wordt steeds in de gelegenheid gesteld zijn, eventueel afwijkende mening, kenbaar te maken. Daarbij moet echter worden bedacht dat de uiteindelijke beslissing van zijn superieuren onvoorwaardelijk nagekomen moeten worden. Aldus de NVP-vrouwe.

In gevangenis

Lid managementteam opgepakt in ontvluchtingszaak Venezolaan

ORANJESTAD — De vijf aangehouden bewakers in verband met de ontvluchting van een Venezolaanse gevangene uit het Huis van Bewaring (HvB), werden gisteren voor de Rechter-Commissaris gehoord.

Het resultaat was dat voor vier van hen de aanhouding met acht dagen werd verlengd. Eén van hen, H., werd in vrijheid gesteld. Inmiddels is ook het lid van het managementteam S.T. aangehouden in verband met het onderzoek. Onder het personeel van het Huis van Bewaring bestaat de nodige spanning en ongerustheid over de gang van zaken. Verwacht wordt dat uit het nog gaande onderzoek andere misstoestanden in het HvB naar voren kunnen komen.

Kalender voor loopwedstrijden

ORANJESTAD — IDEFRE heeft het voorlopige programma bekendgemaakt van de loopwedstrijden die dit jaar zullen plaatsvinden.

De eerste wedstrijd, de Esso 18-k, is op 11 februari. Hierna volgen: 5th International half marathon (18 maart), 3k en 5k voor scholen (27 april), 10k Boulevardloop (30 april), crosscountry voor scholen (1 juni), International Triathlon (23 juni), Bushiri Triathlon (19 augustus), 10 mijlloop (8 september), Puma 10k (23 september), 7th Fire Prevention 10k (7 oktober), 9th Noord-Sporthal 10k (21 oktober) en Jeugdtriathlon (25 november).

Spaanse kabinet beslist:

Kharg moet ver buiten Spanje leeggepompt

MADRID/DEN HAAG - Het Spaanse kabinet heeft vrijdag het verzoek van de eigenaars van de Iraanse olietanker Kharg-5 afgewezen om de tanker in de haven Santa Cruz op Tenerife leeg te pompen. Het kabinet behoudt zich echter het recht voor om zijn standpunt te wijzigen, afhankelijk van de ontwikkelingen.

Woensdag nog hadden de Spaanse autoriteiten enkele voorwaarden gesteld voor het toelaten van de tanker in een Spaanse haven: Iran moest de naam van een haven opgeven waarnaar de tanker versleept zou worden, verdere vervuiling moest voorkomen worden, de reservoirs moesten ontgast worden en Spaanse experts moesten het recht hebben op alle operaties toezicht uit te oefenen.

RISICO

De tanker moet nu helemaal uit de Spaanse territoriale wateren blijven. Ook plannen om het schip naar een haven van de Canarische eilanden te slepen, werden de grond ingeboord. Wat Spanje betreft moet de ruim tweehonderdduizend ton ruwe olie in het schip op minstens tweehonderd mijl ten zuiden van deze eilanden op volle zee overgepompt worden. Marokko, Portugal en Kaapverdie hebben ook gezegd de tanker geen toegang tot hun havens te zullen verlenen. Ook is Dakar als haven van de baan.

Terwijl verscheidene deskundigen volhouden dat de tanker waarin een groot gat is geslagen, niet doormidden kan breken, is dat volgens de internationale milieuorganisatie Greenpeace wel degelijk nog steeds een risico. Overigens is het schip van Greenpeace dat op weg was naar de Kharg-5, wegens technische mankementen teruggekeerd en heeft het koers gezet naar Hamburg om daar gerepareerd te worden.

Het schip bevond zich vrijdagmiddag op ongeveer 135 mijl ten noorden van de Canarische eilanden en wordt geschaduwd door een korvet van de Spaanse marine. Drie sleepboten - een Marokkaanse, een Nederlandse en een Britse -slepen de tanker met een snelheid van drie knopen zuidwaarts. Het verliest nog steeds wat olie, waardoor de tanker een meter breed spoor achterlaat.

ZOEK

Volgens het Westduitse persbureau DPA is de grote olievlek "zoek" die is ontstaan door de ramp met een andere tanker, de "Aragon". Bij die ramp stroomde 25.000 ton ruwe olie in zee. De marine van Madeira zou met vliegtuigen op zoek zijn gegaan naar de olievlek.

Volgens Nicaraguaanse getuigen:

Zusters gedood door contra's

MANAGUA - De Nicaraguaanse regering is vrijdag op de proppen gekomen met twee getuigen die beweren aanwezig te zijn geweest bij de moord op twee vrouwelijke religieuzen onlangs in het noordoosten van Nicaragua.

De zestien-jarige Ronald Dolores Mairena en de vier jaar oudere Jaime Arauz Lopez vertelden op een persconferentie in Managua dat contra-rebellen de moordpartij op hun geweten hebben. "Een paar uur voor de moord waren we ontvoerd door de rebellen. We hebben op ongeveer vijftig meter afstand kunnen zien hoe ze een granaat afvuurden op de auto van de zusters", zei Mairena.

Volgens Arauz was de leider van de contra-groep ene Evaristo Aguinaga. "Ik weet zeker dat het Evaristo was. Ik heb hem zeven jaar meegemaakt. Hij komt uit de streek waar de hinderlaag werd gelegd".

Door agent mishandeld

ORANJESTAD — De agent van politie eerste klasse H.E. werd aangehouden en in verzekering gesteld wegens mishandeling.

De dertig-jarige man A.A. uit San Nicolas had aangifte gedaan, dat toen hij op Nieuwjaarsdag om zeven uur 's morgens ter hoogte van de Sint Maartenclub stond de agent E., di buiten dienst was, hem een schop toediende.De aangever ging op 3 januari naar het ziekenhuis voor het laten maken van röntgenfoto's, waarbij bleek dat hij een gebroken rib en bloeduitstorting in zijn borststreek had opgelopen. Op de man werd meteen chirurgisch ingegrepen. Hij werd voor verdere behandelng in het ziekenhuis opgenomen.

Verdacht spul ingeslikt

ORANJESTAD — Een politiepatrouille werd om vijf uur 's ochtends naar de parkeerplaats van het Bushiri Beach Hotel gedirigeerd voor een twist tussen een man en een vrouw.

Bij aankomst bleek dat van twisten geen sprake was. Iets verderop stond wel een auto geparkeerd en één der inzittenden, de 29-jarige vrouw A.A., probeerde bij het zien van de politie een plastic-zakje met een op cocaïne lijkende substantie aan een mede-inzittende te geven. Deze, de man F.K. (33), weigerde het zakje aan te nemen. Eén der agenten kwam dichterbij en gebood de vrouw het zakje te overhandigen. Deze slikte gauw het zakje door. Zij werd samen met de man K. en een andere inzittende, de vrouw A.M. naar de wacht overgebracht. A.A. werd hierna naar de polikliniek gebracht voor medische behandeling. Na het onderzoek door de Sectie Verdovende Middelen werd het drietal weer op vrije voeten gesteld.

■ *Leo Beenhakker: 'Verbale kastijding'*

AJAX-COACH HEEFT NU EINDELIJK TIJD VOOR ANDERE TEAMS

"De kracht van Ajax is de creatieve voetballer"

Beenhakker: "Mijn taak is mijn mensen met twee benen op de grond krijgen en te houden"

LISSABON - Leo Beenhakker heeft het vak op de harde manier geleerd. Begonnen bij de amateurs van Epe een kwart eeuw geleden. Met kleine stapjes via onder andere Veendam en Cambuur bij Real Madrid en Ajax uitgekomen. Een succes-trainer volgens het modewoord. Vlotte prater, altijd prominent aanwezig, maar ook de man die zonder aarzeling Dr. Frantisek Fadrhonc en Rinus Michels de vaders van zijn trainersleven noemt.

De 47-jarige coach gaat geen confrontatie uit de weg. Slaat zijn "kinderen" en gebruikt de verbale kastijding. Uit liefde, voor zijn en hun vak, uit noodzaak omdat alleen de harde hand vormt.

Beenhakker, een half jaar na het begin van zijn tweede periode, in een lange monoloog, over zijn werk bij de club die volgens traditie talent produceert. "Er zijn mensen die het aangewaaid is gekomen en een halve meter boven de grond zweven. Ook voetballers. Mijn taak is mijn mensen met twee benen op de grond te krijgen en te houden.

Tegenwoordig is dat moeilijker dan vroeger. Ik kan en mag het die jongens niet verwijten. Zij verkeren in de omstandigheid dat zij op jonge leeftijd een vet contract voor een aantal jaren in de zak hebben. Zij zouden gek zijn als zij de kans niet grijpen die Ajax hen biedt om niet het risico te lopen hen voor een heel klein zakje centen kwijt te raken.

Daardoor wordt het hen niet gemakkelijk gemaakt in de eenvoudige werkelijkheid te blijven. Je kunt, omdat zij zo goed betaald worden, wel wat meer van hen vragen. Dat doe ik dan ook. Inzet en bezieling hebben namelijk niets met leeftijd te maken. Het is zoals de Engelsen het zeggen: 'Als je goed genoeg bent, ben je oud genoeg ook'.

GRASPOLLETJE

Een speler als Roy kan het na twee mislukte passes niet maken op een graspolletje te wijzen. Dan word je belachelijk.

Bergkamp is fantastisch, die kan alles, maar ik moet hem leren dat hij op meer dan vijftig procent van zijn capaciteiten speelt.

Witschge is het niet met mij eens. Maar hij moet in het goede spoor lopen, het elftal is belangrijker dan het individu. Ik wil dat hij beter speelt voor het elftal.

Daarom heb ik simpelweg het conflict gezocht. Ik weet het, dat soort dingen gebeurt wel eens ongenuanceerd. Maar ik heb het gedaan en het heeft gewerkt. De reactie is goed. De ogen zijn open gegaan en het zal nog wel eens gebeuren bij de een of de ander, of dezelfde.

Ik heb niet als enige Witschge de oren gewassen. Jan Wouters heeft hem ook helemaal platgebrand. Maar na een paar weken is Wouters hem wel thuis gaan opzoeken om met hem te praten.

Daarna zei hij tegen mij: "Trainer, hij heeft ervan geleerd. Ik trouwens ook." Een fantastische aanvoerder. Je kunt je spelers in het diepe gooien, maar je mag niemand laten verzuipen.

SLACHTOFFER

Het is te gemakkelijk die jongens de schuld te geven. Je mag je misschien ook afvragen of zij niet het slachtoffer zijn van een beleid bij Ajax, dat mogelijk uit nood geboren is. Wij zijn serieus bezig met het jeugdbeleid. Doen wij het misschien niet goed? De stroom talent loopt nog door zoals het altijd geweest is.

De kracht van Ajax is de creatieve voetballer. Die komt er nog steeds. Maar het aantal verdedigers van niveau is beperkt. Te beperkt. Dat weten wij. Ik heb dat probleem op tafel gegooid in gesprekken met de jeugdtrainers. Wij zijn er nog niet uit. Wij zoeken.

Deze generatie is anders dan de vorige. Ik wil niet zeggen slechter of beter. Toen Tahamata bij Ajax kwam, wilde hij overal invliegen. Je moest hem ervan overtuigen dat hij ook zijn rust diende te nemen omdat hij anders in de kortste keren zou zijn opgebrand.

Bij het Nederlands elftal zo'n vijf jaar geleden was het precies hetzelfde. Rijkaard, Gullit, Van Basten, Koeman, Kieft, Vanenburg, zij wisten van geen ophouden, maar er is natuurlijk wel een einde. Je moest ze leren hun rustperiode te nemen, om te voorkomen dat zij zichzelf kapot zouden spelen.

REMMEN EN DUWEN

Als ik het vergelijk met mijn eerste periode bij Ajax: toen moest ik van de tien spelers met kwaliteit er zeven afremmen en drie een duwtje vooruit geven. Nu moet ik er vier afremmen en zes opduwen. Dat is het verschil.

Maar het is geen verschijnsel dat je alleen in voetbal tegenkomt, je ziet het in de hele maatschappij. De verhoudingen liggen anders. Daar maak ik mij zorgen om. Het gebeurt echter niet alleen in De Meer. Ik hoor en merk het ook uit Enschede en Eindhoven.

Geen speler kan zeventig wedstrijden in een seizoen allemaal zonder pijn spelen. Maar van de vorige generaties zul je Wouters en Blind, Gerets, Lerby, Pettersson en Larsson nooit daarover horen klagen. Dan kom je toch weer bij de jeugdopleiding uit.

Ajax streeft naar een zaterdagelftal dat in de top van de Nederlandse competitie kan meedoen. Ik vind dat geweldig, een filiaal in eigen huis. Het zou toch fantastisch voor die jongens zijn meteen na de juniorentijd tegen Noordwijk en IJsselmeervogels, Spakenburg of ACV te voetballen. Laat hen maar ondervinden wat het is. Zij moeten merken wat zij kunnen, ik moet hen aanleren tot het uiterste te gaan.

VOETBALKLIMAAT

In Spanje is een voetballer van negentien, twintig volwassen. Omdat het voetbalklimaat verschilt. Als zestienjarige speel je nationaal. Stel je voor, zestien jaar, een uitwedstrijd naar Bilbao. Negen uur in de bus, overnachten in een hotel. Real Madrid mag bij Bilbao niet verliezen.

De confrontaties tussen de junioren van Barcelona en Real staan al dagen van te voren in het middelpunt van de belangstelling. Zowel uit de eigen kring als van buitenaf. De spelers leren dus al heel jong met druk om te gaan. Zij worden uitgeleend aan de filialen in de tweede divisie, met een keiharde promotie- en degratieregeling.

Als je dat als negentienjarige meemaakt, sta je zonder bescherming. Moet je het helemaal zelf doen, weet je precies wat er aan de hand is. De doorsnee jonge Spaanse voetballer is eerder als professional bezig en er is natuurlijk het punt dat voetbal een goed middel is om je maatschappelijke positie te verbeteren.

Als je die voetbalscholing hebt gehad, ben je op je twintigste evenwichtig en rustig. Wij praten wel over onze huidige jonge generatie die zijn zwakheden soms toont, maar waren Van Basten, Rijkaard, Gullit en Vanenburg op die leeftijd ook niet kwetsbaar en wispelturig?

De situatie met Spanje is zo moeilijk te vergelijken. Ondanks dat betere klimaat voor de professionele voetballer en de trainer toch zonder spijt weggegaan? Zeker. Aan het begin van een nieuw decennium kijk je terug. Het zijn fantastisch rijke jaren geweest. Ajax, Zaragoza, Volendam, Nederlands elftal, Real Madrid en weer Ajax.

Wat kan een trainer zich meer wensen. Drie jaar Real is toch een geweldige periode in de loopbaan van een trainer. Voor erkenning, aanzien, prestige. Het is een unieke club. Een perfecte organisatie, maar op je eigen terrein heb je je zelfstandigheid. Het geld wordt door jou besteed. Het gaat niet om kleine bedragen. Dat is een druk.

Real is de beste club die ik ken, AC Milan is goed op weg. Ajax is aan het werk, maar het zal altijd kleinschaliger blijven. Omdat je in Nederland, misschien PSV uitgezonderd, nooit over de benodigde financiën kunt beschikken. Daarvoor heb je in ons land toch de steun van een multinational nodig.

Het betekent niet dat het bij Ajax minder leuk is. Ik had bij Real kunnen blijven, er is veel over gesproken en gefilosofeerd. Ik mocht de functie zelf invullen, trainer-coach, technisch directeur. Het is op een Koninklijke manier besproken, wij zijn het er toch niet over eens geworden.

OVER HOOGTEPUNT

Als trainer-coach zou ik meer gewild hebben, omdat de ploeg over zijn hoogtepunt heen was. Als technisch-directeur had ik te ver van het veld af gestaan. Ik ben een spelletjes-man, zeker wanneer ik in de stemming ben. Ik vind het heerlijk het voetbalgras onder mijn voeten te hebben. Ik zit bij Ajax ook wel eens een hele dag achter mijn bureau, maar ik ben zo gelukkig als een kind als ik de volgende dag weer op het veld sta.

Bij Ajax doe ik dus zowel het een als het ander. Al ben ik tot november voornamelijk met het eerste elftal bezig geweest. Het was op dat moment het belangrijkste. Nu is de tijd ook heel diep te graven in de jeugdopleiding. De Ajaxschool, met al zijn positieve punten, zit toch een beetje teveel op de lijn van de raspaardjes.

Zulke talenten zijn verrukkelijk, maar wij kunnen niet zonder werkpaarden die we even hard nodig hebben en die ik evenzeer bewonder. Het is eigenlijk altijd nodig geweest verdedigers te kopen. De vergelijking in de eigen school tussen aanvallers en verdedigers valt altijd uit in het voordeel van de aanvallers.

De verhouding ligt scheef. Het zou dus kunnen betekenen dat de jeugdopleiding niet compleet is, toch niet helemaal geperfectioneerd. Mijn zorg is het ene te houden en het andere erbij te krijgen. Er moet iets veranderen, wij zoeken heel druk naar de oplossing. Ik ben gelukkig dat wij nog ieder jaar goede voetballers kunnen voortbrengen. Op die traditie moeten wij zuinig zijn.

Ik kan niet tegen mijn verlies. Dat past ook niet bij Ajax. Daarom wil ik ook in Lissabon het toernooi winnen. Een wedstrijd tegen PSV is geen oefenwedstrijd, het is een prestige-duel en prestige is geld in de toekomst. Wij spelen dus niet, zoals Benfica, met onze reserves. Op dit niveau kan dat anders. Daar heb ik mijn spelers van overtuigd, maar ik heb hen ook verteld dat verliezen in dit geval geen punten kost en geen consequenties heeft voor de ranglijst."

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Rif)
geopend op woensdag van 14.00-16.45 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

ATLETIEK
(Curaçaosche Atletiek Bond)
06.30 uur start kareda di kaya i mondi te Fuik.

Schock opvolger

HSV ontslaat coach Reimann

HAMBURG - Hamburger SV heeft trainer Willi Reimann wegens het uitblijven van resultaten ontslagen. Hij wordt opgevolgd door de 37-jarige Gerd-Volker Schock. De 40-jarige Reimann was sinds 1 november 1987 in dienst bij HSV, dat momenteel de veertiende plaats bezet op de ranglijst. Daarvoor was hij werkzaam bij de plaatselijke rivaal FC St. Pauli.

Stock had bij de Hamburgse club de amateurs onder zijn hoede en was al eens assistent van de hoofdcoach.

Reimann is de tweede trainer uit de Bundesliga, die dit seizoen de laan uitgaat. Eerder ontdeed Borussia Mönchengladbach zich van Wolf Werner.

Ajax en PSV in Portugal

Toernooi in Lissabon goed trainingskamp in winter

LISSABON - Het voetbaltoernooi in Lissabon, dat stroef startte met Benfica - Sporting, zal nog tenminste twee keer plaats vinden. Organisator Ecosport heeft voor drie jaar een contract afgesloten met hoofdsponsor Philips-Portugal en ook afspraken gemaakt met de Nederlandse deelnemers PSV en Ajax. De gedachte voor het toernooi, dat moet worden uitgebreid door nog twee verenigingen aan te trekken, is afkomstig uit Portugal. Sporting heeft intensieve zakelijke contacten met het financieringsbureau waaruit de organisator is voortgekomen.

In Portugal bestond bovendien een verlangen naar vergroting van de internationale voetbalcontacten nu de faam van het Portugese voetbal nog slechts een fractie is van die uit de jaren zeventig.

De opzet van de huidige formule wordt dus gedragen door een Portugese "behoefte", maar tevens door het verlangen van Nederlandse clubs naar een trainingskamp in de winter en door zuiver commerciële motieven.

De organisatie heeft de financiële cirkel gesloten gekregen dank zij sponsoring en tv-uitzendingen met reclame. De recettes bij de wedstrijden spelen daarbij slechts een zeer beperkte rol.

MISPLAATSTE ARROGANTIE

"Benfica en Sporting", legde Frank van de Wall Bake van Ecosport uit, "ontvangen een wezenlijk deel van de inkomsten uit de toeschouwers. Daarom heeft de misplaatste arrogantie van Benfica, dat nagenoeg met zijn reserve-elftal begon, mij verbaasd.

Sporting, de andere licentiehouder, heeft beter begrepen dat iedere prestatie winst kan opleveren. Het is zeer wel denkbaar dat wij de volgende keren bij de opzet van het toernooi, waar voor de clubs geen geldprijzen te verdienen zijn, alleen met Sporting verder gaan. Al was het maar omdat het gemakkelijker werkt met één Portugese club.

Ajax en PSV krijgen voor hun deelneming een vergoeding die zeker niet astronomisch is, en daarnaast een volledig betaald trainingskamp. Wij hebben hen de reis, het verblijf en trainingsfaciliteiten aangeboden. Dat de trainingsmogelijkheden, door het extreem slechte weer van de laatste maanden, beperkt zijn is een even vervelende als niet te vermijden bijkomstigheid."

Peter Blake weer snelste

AUCKLAND - Peter Blake heeft met zijn jacht Steinlager 2 ook de derde etappe van de zeilrace om de wereld gewonnen. Het Nieuwzeelandse jacht, dat al de snelste bleek op de eerste trajecten, ging vrijdag in Auckland zes minuten eerder door de finish dan de grootste concurrent "Fisher and Paykel" van schipper Grant Dalton.

Blake profiteerde op het laatste moment van Daltons verkeerde manoeuvre met een spinnaker en een omslag van de wind in de Golf van Hauraki.

De Zwitserse boot "Merit" van Pierre Felhmann arriveerde met een achterstand van 40 minuten als derde in Auckland, vóór de Britse "Rothmans" van Lawrie Smith.

*****

WIELRENNEN, GETXO - Aan de strijd om de wereldkampioenschappen veldrijden, die 3 en 4 februari in de Noordspaanse stad Getxo wordt gehouden, doen renners mee uit zestien landen, een record. Vorig jaar stuurden vijftien nationale wielerbonden een afvaardiging naar Pont-Chateau (Fra).

Primeur voor de Uefa

Faeroer Eilanden nemen deel aan Europees Kampioenschap

BERN - De voorronden van de strijd om de Europese voetbaltitel van 1992, beleven hoogstwaarschijnlijk een primeur. Voor het eerst in de geschiedenis van de UEFA bestaat de kans dat het nationale team van de Faeroer zal deelnemen aan de kampioenschappen. Aan de voorronden, waarvoor op 2 februari in Stockholm zal worden geloot, neemt van de leden van de UEFA nu alleen Liechtenstein niet deel.

Het bestuur van de in 1979 opgerichte voetbalbond van de Faeroer, een eilandengroep tussen IJsland en Groot-Brittannië, werd in juli 1988 aangenomen als lid van de FIFA.

In juli van dit jaar werd aan de UEFA gevraagd lid te mogen worden. Dat verzoek werd in eerste instantie gehonoreerd, bij de vergadering op 1 februari zal het lidmaatschap officieel worden.

De Faeroer, bestaande uit achtien eilanden waarvan er zestien bewoond zijn, behoren sinds 1380 tot Denemarken. Daarvoor was het een onderdeel van Noorwegen. Tijdens de tweede wereldoorlog werden de Faeroer, waarvan Streymoy het hoofdeiland is en Torshavn de hoofdstad, bezet door de Engelsen omdat Denemarken door de Duitsers werd beheerst.

In 1948 kreeg het land voor een deel zelfbestuur. Op militair terrein en buitenlandse zaken is de Deense regering woordvoerder. Twee leden van het parlement van de Faeroer zijn lid van de Deense volksvertegenwoordiging.

Er wonen op de zestien eilanden, de achttien nemen in totaal 1.398 km2 voor hun rekening, zo'n 47.000 mensen. Vijfduizend daarvan zijn lid van een van de 22 voetbalverenigingen. In totaal leveren die 261 teams.

Bij de loting voor de voorronden is alleen gastland Zweden vrijgesteld. Europees kampioen Nederland loot gewoon mee. In totaal zullen er zeven groepen worden samengesteld.

Vijf oefenduels voor België

BRUSSEL - De Belgische bondscoach Walter Meeuws wil zijn team in de voorbereiding op de eindronde van de strijd om de wereldtitel voetbal in Italië, vijf keer laten oefenen. De Rode Duivels openen het quintet duels al op 17 januari in Athene tegen Griekenland. De andere vier wedstrijden vinden plaats in het Heizelstadion.

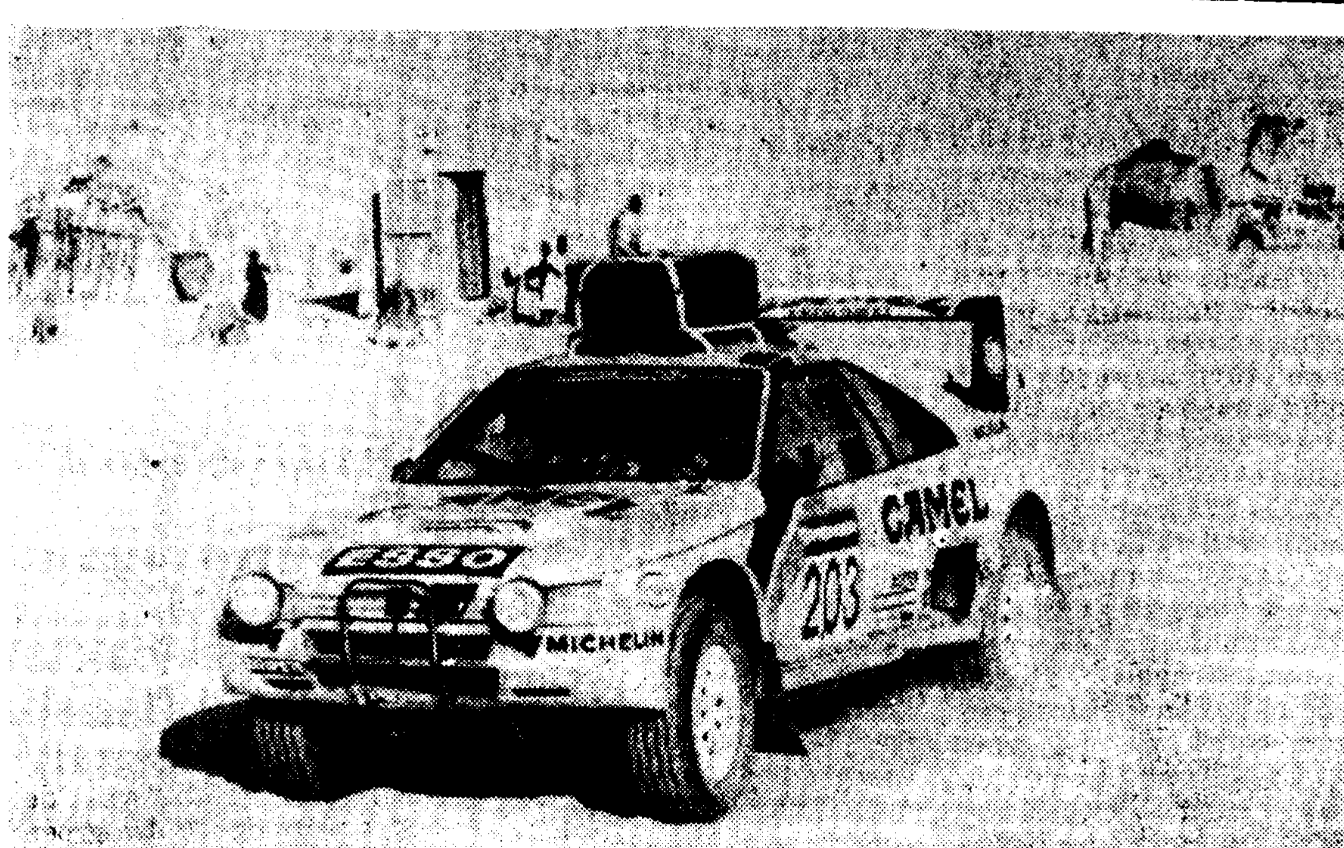
Brazilië oefent nog zes keer

RIO DE JANEIRO - Het Braziliaanse voetbalelftal komt voordat op 8 juni in Rome de eindronde van de strijd om de wereldtitel begint, nog zes keer in actie. Bondscoach Lazaroni heeft voor zijn ploeg tegenstanders gezocht met een speelstijl die overeenkomt met die van de eerste tegenstanders in Italië. Oostenrijk, dat waarschijnlijk op 21 februari in Wenen opponent is, speelt volgens de Braziliaan op een vrijwel identieke wijze als Zweden.

Engeland, dat de Zuidamerikanen op 28 maart in Londen ontvangt, moet als plaatsvervanger dienen voor Schotland. De derde groepstegenstander in Italië, Costa Rica, heeft op 5 mei Roemenië als remplacant gekregen.

Tegen die tijd zijn de Brazilianen al in trainingskamp. Op 16 april dient de volledige selectie, dus in principe ook PSV-er Romario, zich te melden in het op 90 kilometer van Rio de Janeiro gelegen Terespolis. Behalve Roemenië komt ook Bulgarije in Brazilië in actie, op 13 mei.

Drie dagen later reist de ploeg af naar Italië. Daar worden in de buurt van de verblijfplaats, Asti, San Giovanni of San Vincente, nog twee duels gespeeld. Tegen een 'Wereldteam' in Madrid en tegen de regionale selectie van Umbrië.

N'DJAMENA - De Finse coureur Ari Vatanen met zijn Zweedse navigator Bruno Berglund razen door een dorpje tussen N'Gourti (Nigeria) en N'djamena (Tsjaad) op weg naar de finish van de zevende etappe van de rally Parijs-Dakar. Ze kwamen in deze etappe als eerste over de finish in hun Peugeot 405 T16.

LEGERLEIDER VS IN PANAMA

■ PANAMASTAD - Generaal Colin Powell (midden) die het hoofd is van de Amerikaanse chefs van staven, bracht een bezoek aan Panama. Deze foto werd genomen toen hij zich op het terrein bevond van het commando van de Panamese defensie-macht. Hij besprak in Panama de operatie Just Cause, zoals de Amerikaanse militaire actie in Panama wordt genoemd. (AFP-satelietfoto)

NUNTIUS ONTKENT BESTAAN ULTIMATUM

Israëelische veiligheidsexpert: niet voor generaal gewerkt

Bush: geen akkoord met Noriega over vermindering van straf

WASHINGTON - De Amerikaanse president George Bush heeft vrijdag tijdens een persconferentie verklaard dat het Witte Huis niet streeft naar een akkoord met de voormalige sterke man van Panama, generaal Manuel Antonio Noriega, waarbij Noriega strafvermindering zou krijgen in ruil voor informatie over de drugshandel naar de Verenigde Staten. Van de kant van de pauselijke nuntiatuur in Panama is verzekerd dat Noriega niet als gevolg van het ultimatum zich heeft overgegeven aan de Amerikanen. De Israelier Harari die werd aangehouden omdat hij een van Noriega's adviseurs zou zijn geweest ontkent dit met klem.

De "New York Times" had een bericht de wereld ingestuurd dat Washington streefde naar een 'deal' met Noriega over informatie en strafvermindering. Daarbij citeerde de krant een hoge ambtenaar. Op dezelfde persconferentie zei Bush dat de openbaar aanklager Dick Thornburgh hem had verzekerd dat de Amerikaanse regering in het proces tegen Noriega "sterk staat."

IMAGE

Het ministerie van Justitie in Washington verklaarde vrijdag dat ook de advocaten van Noriega geen enkel initiatief hebben genomen om het op een akkoordje te gooien. Zij betwisten wel de wettigheid van de manier waarop het uiteindelijk tot Noriega's arrestatie kwam. De verdediging stelt dat Noriega een politiek gevangene is, gearresteerd na een illegale invasie van zijn land.

Bush verwierp tijdens de persconferentie de suggestie van journalisten dat hij opdracht tot de invasie van Panama had gegeven om zijn image bij het Amerikaanse publiek op te poetsen. "Ik deed het niet om politieke redenen" zei Bush. "Ik deed het om Amerikaanse levens te beschermen."

Noriega heeft zich aan het Amerikaanse leger overgegeven omdat hij bang was door woedende Panamezen te worden gelyncht, niet omdat hem een ultimatum was gesteld van de zijde van de Vaticaanse ambassade. Dat heeft de pauselijke nuntius in Panama-stad, mgr Jose Sebastian Leboa, vrijdag verklaard. Mgr Leboa, die tien dagen onderhandelde met Amerikaanse en Panamese autoriteiten over het lot van de voormalige dictator van Panama die de ambassade van het Vaticaan op Kerstavond was binnengevlucht, zei dat Noriega steeds de ruimte heeft gekregen zijn eigen beslissing te nemen.

WAARDIG

"Ik heb hem gezegd dat er een situatie kon ontstaan waarin de Amerikaanse militairen de situatie buiten het gebouw niet langer meester zouden zijn. Het gevaar van een lynchpartij was niet denkbeeldig. Ik heb hem herinnerd aan het lot van de vroegere Italiaanse leider Benito Mussolini die publiekelijk werd opgehangen na de invasie door Amerikaanse troepen tijdens de Tweede Wereldoorlog", aldus Leboa. De nuntius zei verder te hebben geprobeerd Noriega ervan te overtuigen dat hij zich maar het beste in handen van de Amerikaanse justitie kon stellen. "Dan kun je op een waardige behandeling vertrouwen, heb ik hem gezegd".

Volgens Leboa wilden ook de in de ambassade gevluchte vertrouwelingen van Noriega dat hij zich aan de Amerikanen overgaf, omdat ze geloofden dat de Panamezen de nuntiatuur op een zeker moment zouden bestormen zonder dat dat door de Amerikanen zou worden belet. "Ik heb absoluut geen ultimatum gesteld. Tot het laatste moment heb ik hem duidelijk gemaakt dat hij mocht blijven en dat ik hem niet buiten de deur zou zetten", aldus Leboa.

PRIVE PERSOON

De voormalige Israelische geheim agent Mike Harari die werd gezocht door het Amerikaanse leger in Panama, is vrijdag op de Israelische televisie verschenen. Harari ontkende alle beschuldigingen aan zijn adres. Hij zei nooit, niet nu en evenmin in het verleden, de veiligheidsadviseur te zijn geweest van Panama's vroegere sterke man Noriega. Verder verklaarde hij dat Noriega "nooit mijn partner is geweest. Ik beheerde geen zaken voor hem. Ik heb zijn troepen niet gecommandeerd en getraind. Ik heb zijn persoonlijke lijfwacht niet opgezet. Ik ben gewoon een prive-persoon in zaken" zei Harari voor de tv.

Hij zei zonder hulp van buitenaf Panama verlaten te hebben na de invasie van de Amerikaanse troepen op 20 december. Amerikaanse overheidsfunctionarissen in Panama zeiden vorige week dat Amerikaanse militairen Harari hadden gearresteerd, maar later zeiden ze dat ze een vergissing begaan hadden. Woensdag zei een van de commandanten van de invasietroepen, Carl Stiner, dat Harari aan arrestatie was ontsnapt en naar Israel was gevlogen. Israelische journalisten begonnen naar hem te speuren, maar konden hem niet vinden. De Israelische televisie meldde op 30 december dat hij in Israel was.

GETIPT

Het hoofd van Panama's nieuwe veiligheidstroepen, Eduardo Herrera, verklaarde tegenover Reuters dat Harari door twee onbekende Israeliers zes uur voor de invasie was getipt dat hij beter de benen kon nemen. Herrera was van 1987-88 Panama's ambassadeur in Israel. In diezelfde tijd benoemde Noriega Harari als honorair consul voor Panama. Herrera zei dat Harari twee Panamese paspoorten had.

Harari was tot begin jaren '70 hoofd Midden-Amerika van de Israelische geheime dienst Mossad en volgens sommige publicaties kreeg hij van wijlen Golda Meir, ooit premier van Israel, opdracht de dood te wreken van de Israelische atleten die tijdens de Olympische Spelen in Munchen in 1972 werden vermoord.

BEGINT MET RADIO-UITZENDINGEN

Vanuit Zuid-Afrika agerende troonpretendent Leka:

Opzet opstand in Albanië

JOHANNESBURG - Leka, de Albanese troonpretendent die al jaren vanuit Zuid-Afrika een regering-in-ballingschap leidt, heeft het plan opgevat om radio-uitzendingen te beginnen in de kleine Balkanstaat. Daarmee wil hij een opstand op gang brengen tegen het laatste Stalinistische bewind in Oost-Europa.

De uitzendingen moeten, zo zei Leka onlangs, een bijdrage leveren aan een beweging die langzaam maar zeker van Albanie, Europa's armste en meest geisoleerde land, een democratisch land moeten maken. "We willen het langzaam aanpakken omdat we geen bloedbad willen. Ik verwacht niet meteen een reactie van de Albanese bevolking...ik ben meer geinteresseerd in het leggen van een basis in de komende drie jaar".

Volgens de ongekroonde vorst, die uit Albanie verbannen werd toen hij net twee dagen oud was, is de situatie daar te vergelijken met die in Roemenie onder de afgezette en later terechtgestelde dictator Nicolae Ceausescu, "Alleen is de verbittering en angst veel groter". Maar de vele doden die vielen tijdens de opstand tegen Ceausescu, wil hij juist voorkomen.

AANHANGERS

Leka's regering-in-ballingschap opereert vanuit Parijs waar een ambassade is gevestigd, maar om diplomatieke redenen had de Franse regering liever dat Leka zich elders vestigde. Waarvandaan de uitzendingen zullen worden verzorgd, wilde hij niet zeggen, alleen dat hij beschikt over een netwerk van aanhangers in Albanie en de Joegoslavische provincie Kosovo dat overwegend door etnische Albanezen wordt bewoond.

Ook geniet hij ruime steun onder de honderdduizenden etnische Albanezen in Turkije en de 370.000 Albanese emigranten in Australie, Noord-Amerika en West-Europa. "De informatie die we al sinds jaar en dag binnenkrijgen is dat de mensen erg ongelukkig zijn....Ze zijn al lang geprikkeld". Albanie wordt naar zijn zeggen nog steeds geregeerd door dezelfde, onwrikbare kliek die de dienst uitmaakte onder de in 1985 overleden Enver Hoxha.

OPROEP

De vijftigjarige Leka, zoon van wijlen koning Zog die werd afgezet toen de Duitsers en Italianen in 1939 Albanie binnenvielen, heeft tot nu toe zijn leven gesleten in Europa, het Midden-Oosten en Afrika waar hij als handelaar zijn brood verdiende. Hij is getrouwd en heeft een zoon, met wie hij een zwaarbewaakte woning ten noorden van Johannesburg bewoont. In het vraaggesprek herhaalde hij de oproep van Nieuwjaarsdag aan de drie miljoen Albanezen om hun Stalinistische leiders ten val te brengen. Hij beschouwt zichzelf als koning maar is bereid in elke functie zich in te zetten voor de democratie in Albanie.

Wat de Albanese leider, Ramiz Alia, betreft, die moet niets weten van de hervormingen in Oost-Europa en houdt vast aan het socialisme. Albanie brak in 1961 met de Sovjetunie en in 1977 met China, en beschouwt zich als de enige echte communistische staat.

WEERSLAG

Volgens Leka zullen de veranderingen in Oost-Europa hun weerslag hebben in Albanie, "Maar het zal niet zo gemakkelijk zijn om de Albanese regering omver te werpen als bijvoorbeeld (voormalig partijleider Erich) Honecker in Oost-Duitsland ten val te brengen". "In tegenstelling tot de meeste andere Oosteuropese landen kan Gorbatsjov niet zomaar de telefoon pakken en zeggen 'treedt af en doe het voorkomen alsof je democratisch bent'. Waarschijnlijker is dat ze in Albanie hem zullen vertellen dat hij kan opvliegen en daarna de haak op de hoorn gooien".

Volgens Leka heeft hij de laatste anderhalf jaar twee keer zoveel steunbetuigingen uit monarchistische en anti-communistische kringen binnengekregen. Steeds meer militairen zouden deserteren, onder wie een generaal die met twintig soldaten de grens naar Joegoslavie overstak en nu onder bewaking in Detroit in de VS woont. Leka beroept zich erop dat zijn aanhang de belangrijkste georganiseerde oppositiebeweging in Albanie is. Daarna komt de groep die wordt gevormd door sympathisanten en informanten die loyaal zijn aan Moskou.

AMAL-SOLDATEN VAN BERRI

■ ARAB SALIM - Pro-Syrische AMAL-soldaten houden een foto vast van hun lei er Nabih Berri. Dit gebeurde in de Zuidlibanese plaats Arab Salim. Bij recente gevechten met pro-Iran-milities raakten dezer dagen zeven mensen gewond. (AFP-satel ietfoto)

Filipijnse president geeft fiat:

Derde deel begrotingsgeld voor schuldbetalen

MANILA - President Aquino van de Filipijnen heeft haar handtekening gezet onder de begroting voor 1990 waarvan de betaling van schuldverplichtingen 36 procent in beslag neemt. Aquino weigerde haar toestemming voor het uitstellen van rentebetalingen aan het Amerikaanse concern Westinghouse.

De begroting is acht procent groter dan vorig jaar. De op een na grootste post is Onderwijs met 10,9 procent. Defensie neemt 9,33 procent in beslag. Aquino noemde de begroting sober, maar tegemoetkomend aan de meest dringende ontwikkelingseisen.

De Filipijnen hebben een schuld van 2,1 miljard dollar bij Westinghouse voor een kerncentrale die in 1966 is gebouwd onder president Marcos. De centrale is nooit in gebruik genomen vanwege zorgen over de veiligheid ervan. De regering-Aquino heeft Westinghouse vorig jaar voor de Amerikaanse rechter gedaagd ten einde de bouwkosten van de centrale terug te krijgen. Aquino vreest dat het proces wordt beinvloed als de rentebetalingen aan Westinghouse worden stopgezet. De totale buitenlandse schuld van de Filipijnen bedraagt 28 miljard dollar.

In China Doodstraf voor porno

HONGKONG - Een rechtbank in Quanzhou (zuid-China) heeft een man ter dood veroordeeld die kalenders en speelkaarten met afbeeldingen van blote vrouwen produceerde, zo berichtte een semi-officieel Chinees persbureau.

Zeven andere verdachten kregen op grond van een soortgelijke aanklacht gevangenisstraffen varierend van vier tot tien jaar. Wang Jinyan, die een distributiebedrijf runde, kreeg de doodstraf wegens het opzetten, vorig jaar, van een onderneming die pornografische boeken, kalenders en speelkaarten maakte. De omzet beliep bijna 75.000 gulden. Zijn straf is overigens twee jaar uitgesteld en kan worden omgezet in een gevangenisstraf als hij tussentijds berouw toont.

DEPARTEMENT VAN HANDEL, INDUSTRIE EN WERKGELEGENHEID

Maximum prijzen **eilandgebieden BONAIRE** en **CURACAO,** ingaande 05 januari 1990;

	verpakking	kleinhandel	consument
Rijst			
Caribe (wit)	30/2 lbs.	f. 44.72	f. 1.65 +0.05
	12/5 lbs.	f. 44.31	f. 4.10 +0.10
	6/10 lbs.	f. 44.06	f. 8.15 +0.25
	3/20 lbs.	f. 43.95	f. 16.26 +0.46
Sunset (wit)	30/2 lbs.	f. 44.72	f. 1.65 +0.05
	12/5 lbs.	f. 44.31	f. 4.10 +0.10
	6/10 lbs.	f. 44.06	f. 8.15 +0.25
	3/20 lbs.	f. 43.95	f. 16.26 +0.46
Alesie (wit)	60/400 gr.	f. 44.89	f. 0.83 +0.03
	30/2 lbs.	f. 44.72	f. 1.65 +0.05
	12/5 lbs.	f. 44.31	f. 4.10 +0.10
	6/10 lbs.	f. 44.06	f. 8.15 +0.20
	3/20 lbs.	f. 43.95	f. 16.26 +0.46
Thee Hardon Extra strong	96/25 x 2 gr.	f. 157.41	f. 1.82 +0.07
	48/50 x 2 gr.	f. 154.94	f. 3.58 +0.13
	24/100 x 2 gr.	f. 151.65	f. 7.01 +0.21
Red box	96/25 x 2 gr.	f. 154.48	f. 1.79 +0.18
	48/50 x 2 gr.	f. 150.69	f. 3.48 +0.34
	24/100 x 2 gr.	f. 148.82	f. 6.88 +0.70
Ceylon	96/25 x 2 gr.	f. 156.39	f. 1.81 +0.17
Maismeel			
Funchi (geel)	25/2 lbs.	f. 33.05	f. 1.47 +0.02
	10/5 lbs.	f. 30.73	f. 3.41 +0.03
	100 lbs.	f. 50.44	f. 54.98 +1.03
	750 gr.		f. 0.95

De Minister van Handel, Industrie en Werkgelegenheid.

MENSEN

Wormen

Het zal je maar gebeuren bij het ontbijt in de vroege ochtend. De boterham wordt onder een laagje jam bedekt, maar dan blijken er ook nog wat **wormen of maden** aanwezig te zijn. In Alkmaar en omgeving is het in 1988 een aantal keren voorgekomen dat dit ongedierte in voedsel voorkwam. Dit meldt de Rijkskeuringdienst van Waren voor het gebied Alkmaar zaterdag in het jaarverslag voor dat jaar.

Het ongediertje is overigens ook aangetroffen in brood, chocolade, banket, geconserveerde groenten, honing, meel en vis. De Alkmaarse keuringdienst is 25 keer benaderd met klachten over bedrijven. Vijftien keer h·d het betrekking op de hygiëne en zes keer ging het om verkoop van produkten met een verlopen uiterste verkoopdatum.

Verder zijn er negen gevallen van schimmel ontdekt in onder meer een alcoholische drank, brood, gebak, melkproducten, margarine en vis. Ook betrapte de keuringdienst iemand die uit een woonhuis handel dreef.

GETROUWD
Peter Schuit
en
Monique Janssen
5 januari 1990
Loenen, Nederland.

DE ITALIAANSE betalingsbalans vertoont over november een recordtekort van 4.578 miljard Lire (f 6,9 miljard). **In oktober was er nog een overschot van 6.967 miljard** Lire (f 10,5 miljard). De ommekeer is te wijten aan een verslechtering van de balans van de goederenhandel en een omvangrijke kapitaalexport.

Zware metalen

De diefstal van ruim 600 kilo **zware metalen** bij Philips in Eindhoven blijft voor de politie vooralsnog een raadsel. Het onderzoek heeft nog niets opgeleverd. De politie heeft ook geen enkel idee wat de dieven van plan zijn met de 600 kilo palladium en één kilo goudcyanide. Een woordvoerder van de Eindhovense politie heeft dit woensdag meegedeeld.

De metalen werden in de nieuwjaarsnacht weggehaald uit de kluis van een bedrijfsonderdeel van Philips. Die kluis werd geopend met een nagemaakte, valse sleutel. Mede daarom concentreerde het onderzoek zich aanvankelijk op de werknemers van Philips. Inmiddels is het onderzoek uitgebreid tot buiten Philips, aldus de woordvoerder van de politie.

Hoeveel de gestolen metalen waard zijn is niet helemaal duidelijk. Aanvankelijk was sprake van ruim een miljoen gulden. Inmiddels hebben zowel Philips als de politie laten weten dat het om aanmerkelijk meer geld gaat, maar om welk bedrag het nu precies gaat wil niemand zeggen. Dat is volgens de zegsman van de politie ook niet mogelijk omdat de prijs van palladium nogal varieert. Vast staat dat de metalen in ieder geval meerdere miljoenen waard zijn.

TELECURAÇAO
ZATERDAG: 17.00 Telefiesta met tante Irma; 18.30 Going great; 19.00 Cocktail Turistiko met captain Sterling; 20.00 Notisiero Tele-8; 20.30 Karta di Oro; 20.45 21 Jump Street; 21.45 Estreno: 'Children in crossfire'; 22.00 Wega di Number Kòrsou; 22.10 vervolg Estreno; 23.30 Sluiting.

ZONDAG: 14.00 Matinee; 16.00 Sena di Señor; 17.00 Special: '60 Jaar Padvinderij'; 17.45 Wega di Number Kòrsou; 18.00 vervolg special; 19.00 Wil di suerte; 19.30 Special; 20.00 Notisiero Tele-8; 20.30 Shete dia; 21.00 Best seller: 'Internal Affairs'; 22.00 Starting from scratch; 22.15 Santo Domingo invita; 23.30 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)

* * * * * *

Wega di Number Kòrsou

1229
0099
4410

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Ard Horvers (hoofdredacteur)
Overige leden Redactie:

Toon van Dongen, Ana van Leeuwen, Joel Labadie, Sheila Rhodes (secretaresse), Izaan Moenirałam (sportredacteur), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie:
Vica Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-16.00 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór vier uur binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-16.00 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Nassaustraat 110
Tel: 24333 (drie lijnen)

Directeur-Hoofdredacteur:
Jos van der School
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp-Van der School, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Jos van der School en Eileen Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

SABA:
Correspondente:
Esther Mommers, tel. 2265

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewell-weg 1

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel.: 035-18151, toestel 319)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 266.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Nassaustraat 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): mv. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4

Losse nummers 60 cent.
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen vijftien gulden per maand

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

AGENDA CURAÇAO

WEEKEINDEDIENST EILANDSGENEESKUNDIGEN
STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
. januari 1990 vanaf 08.00 uur tot 8 januari 1990 om 07.00 uur.
Dokter Doran, Sentro Mediko Montaña Abao, tel.: 673355; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 72929 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgene artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy, Nassy-Tseng, Tseng, Winklaar, Braakman, Doran en Guerrero-Bakmeyer)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
5 januari 1990 vanaf 17.00 uur tot 6 januari 1990 om 24.00 uur.
Dokter Goilo, Spreekkamer: Van Leeuwenhoekstraat, tel.: 624113; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 615958 b.g.g. 89266/89337.
7 januari 1990 vanaf 00.00 uur tot 8 januari 1990 om 07.00 uur.
Dokter Braakman-Bonder, Sentro Mediko Kas Chikitu, tel.: 623550; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 671313 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Roose, Braakman-Bonder, Gerstenbluth, Goilo-Henry, Heerenveen, Nivillac, Rosales-Concession, Pablo, Elhage en Davelaar)

DERDE DISTRICT BANDABAO
5 januari 1990 vanaf 17.00 uur tot 8 januari 1990 om 07.00 uur.
Dokter Spong, Sentro Mediko Tera Kórà, tel.: 648700; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 87004 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Tweed, Schellens, Lucacius en Spong).

■ **Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!**

* * * * *

NACHTDIENST ARTSEN: Patiënten van de artsen van Bandabao (3e district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere medische districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen: het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

* * * * *

THORAX CENTRUM (Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 85544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 85917.

WIT GELE KRUIS voor wijkverpleging 'Prinses Margriet': consultatiebureaus te Sta Maria: tel.: 82344, 82412 en 82947; Montagne Abao: tel.: 673711 en Kaya Fensu (Koraal Specht): tel.: 618577; hoofdkantoor te Sta Maria 17, kantooruren van 07.00-12.30/13.00-17.00 uur. Na 17.00 uur bereikbaar: zuster Martina, tel.: 83917.

KLEUTERBUREAU: 14.00-16.00 uur alleen volgens afspraak.

ZUIGELINGENBUREAU: maandagmiddag van 12.30-15.30 uur; donderdagmorgen van 07.15-10.30 uur; alleen volgens afspraak.

NEUTRALE WIJKVERPLEGING (voorheen Wijkverpleging Curaçao): kantoor Rio Canario-/Gosieweg, tel.: 44231/44232; geopend van maandag t/m vrijdag van 07.00-18.00 uur; de wacht heeft zuster Concencion, tel.: 85381, pageboy 027-053 b.g.g. 43838.

* * * * *

GEZINSVERZORGING (Kwido pa Famia): geopend van maandag t/m vrijdag van 07.00-12.30/13.30-17.00 uur, kantoor Santa Maria 17, tel.: 80222.

* * * * *

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU: voor meer informatie kunt u de volgende nummers bellen: 75628, 672289 en 55504.

* * * * *

LUCHTPOSTSLUITING (Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.

DIERENARTS (Veterinaire Dienst, Parera): bij spoedgevallen na 17.00 uur of in het weekeinde gelieve tel.: 614000 op te bellen voor de dienstdoende arts.

DIERENASIEL (tel.: 54300): dagelijks geopend van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-13.00/14.00-18.00 uur.

* * * * *

BOTICA BANDABAO: dagelijks geopend van 08.00-19.00 uur.

BOTICA'S (**weekeindenachtdienst**)
zaterdag
Otrobanda
de Gode Hoop, Jan Noorduynweg 15, tel.: 82857.
Punda
del Pueblo, Sha Caprileskade 7-A, tel.: 612444/612555.
zondag
Otrobanda
Groot Piscadera, Jan Noorduynweg z/n (naast Thorax Centrum), tel.: 85022/85023.
Punda
Popular, hoek Madurostraat/Columbusstraat 15, tel.: 611269/612376.

* * * * *

VERLOF BEGRAFENIS
6 januari: H.R. Andrade, Vesuviusstraat 19.
7 januari: R.J. Grüning, Patrijsweg 9.

* * * * *

DIVERSEN
ANTILLIAANSE GNOSTISCHE BEWEGING
Brievengat: iedere maandag- en woensdagavond om 19.30 uur te Jirajaraweg 8, Centrum Devi Kundalini.
iedere woensdag- en vrijdagavond om 19.30 uur te **Openbare basisschool Brievengat.**
Bandabao: iedere donderdagavond om 19.30 uur gebouw Credit Union San Pedro.
Kanga: iedere woensdag- en zaterdagavond om 19.30 uur te Centrum Abraxac (achter Kooyman).
Santa Rosa: iedere maandag- en zaterdagavond om 19.30 uur te Aloëstraat 12.

FUNDASHON UN MIHO HENDE, UN MIHO KORSOU: 20.00-22.00 uur manifestatie van een collectief verband tot harmonie en vrede - Plasa Brion.

* * * * *

ZONDAG
DIVERSEN
LANDHUIS ASCENCION: 10.00-14.00 uur 'open house'.

PLATAFORMA OTROBANDA: 20.00-21.30 uur soirée m.m.v. Sint Vincentius Harmonie - Plasa Brion.

TENTOONSTELLING
LANDHUIS DANIEL (Weg naar Westpunt z/n): **t/m 31 januari** van 09.00-20.00 uur gelegenheid tot bezichtiging mini-expositie van fotomodellen.

CURAÇAOSCH MUSEUM (Van Leeuwenhoekstraat z/n, tel.: 623777): openingstijden dinsdag t/m zaterdag van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; zondag van 10.00-16.00 uur; maandag gesloten.
t/m 11 januari foto-expositie van de 'Snip'.

* * * * *

MAANDAG
DIVERSEN
TENTOONSTELLING
LANDHUIS DANIEL (Weg naar Westpunt z/n): **t/m 31 januari** van 09.00-20.00 uur gelegenheid tot bezichtiging mini-expositie van fotomodellen.

TOERISTENSCHIP: 09.00 uur 'Carla Costa'.

* * * * *

KERKDIENSTEN
KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zond.: 06.00 en 09.00 uur.

BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 en 19.00 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zat.: 19.30 uur; zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (chrismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA CORA: ZON.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

* * * * *

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
VERENIGING PROTESTANTSE GEMEENTEN CURAÇAO
DE TAMARIJN (hoek Mahaaiweg/Jasmijnweg): 09.30 uur ds H. v/d Steen.
EBENEZER CHURCH (Plasa Obed Anthony): 09.30 uur ds O. Haarnoot.
EMMAKERK (Schottegatweg Noord): 09.30 uur ds G.J. Schüssler.

* * * * *

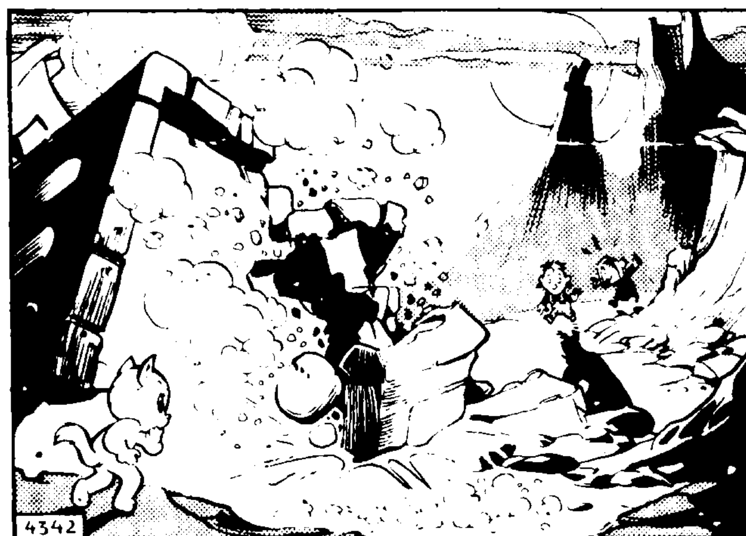
GEREFORMEERDE KERK
(Arowakenweg)
08.30 uur ds J. Glas (Pap., H.A.);
17.00 uur ds J.J. Schreuder (HC 41).
(Seru Fortuna)
10.00 uur ds J. Glas (H.A.);
19.30 uur ds J. Glas.
(Buena Vista)
08.30 uur ds J. Klapwijk (H.A.)
19.00 uur ds J. Klapwijk.
(Santa Rosa)
10.00 uur ds W.J. Keesenberg (H.A.)
19.00 uur ds J.J. Schreuder.

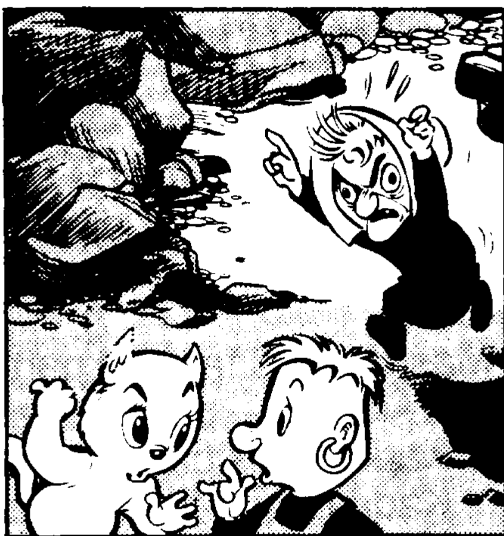
* * * * *

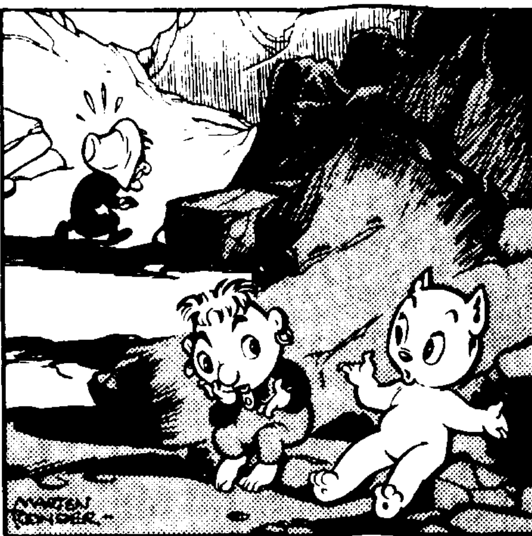
EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdiesnt.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

* * * * *

Heer Bommel en het ontstoffen door Marten Toonder

4342 — Het huis viel met donderend geraas in brokken op de grond en daar lag het nu.

Toen de stofwolken waren opgetrokken, kon men Tom Poes waarnemen, die ontdaan naar de ruïne keek en vanuit de verte draafden Oole en zijn moeder nader.

'Daar heb je het nu!' zei Tom Poes. 'Ik ben bang, dat hij onder het puin ligt! We moeten de stenen wegruimen! Gauw!'

Maar Oole schudde bekommerd het hoofd. 'Kan niet', prevelde hij. Ik heb de punt dubbel geschreveld en [illegible] massa nooit weggehaald worden'.

[illegible] riep zijn moeder met krassende stem. Je mag niet dubbel schrevelen; dat weet je toch? Daar komt altijd verkoeking van. Daar heb je het nou..... onheil en rampspoed. Jij met je huizen! Wee, wee!'

Ze begon in woede om de bouwval heen te springen en Tom Poes ging verslagen op een steen zitten. 'Wat nu?' vroeg hij. 'Kan een dubbele schrevel echt helemaal nooit ontstoft worden, Oole?'

Het ventje keek angstig naar de fladderende gedaante van zijn moeder. 'Misschien wel', fluisterde hij. 'Als hoofdschrevel van eiland ontstoft wordt, want dan laten alle schrevels los. Maar dat kan ik niet en oude moeder ook niet'.

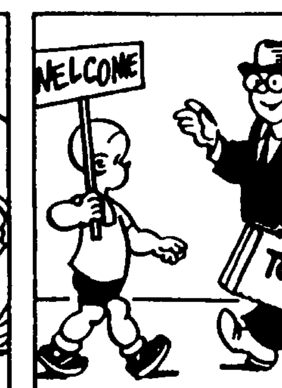
'Waarom kunnen jullie dat niet?' drong Tom Poes aan.

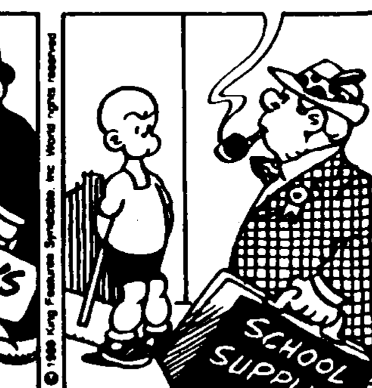
'Wij kunnen niet over de schreef gaan', siste Oole. 'De schreef, die oude vader Holle vroeger gemaakt heeft, je weet wel......'

HENRY® By Dick Hodgins

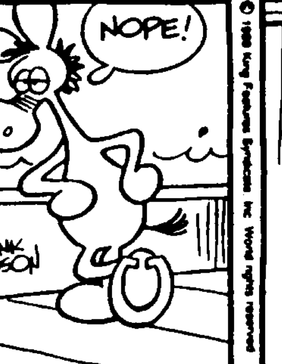

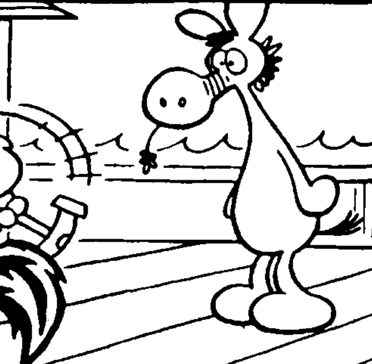

BONER'S ARK® By Addison & Frank Johnson

BEETLE BAILEY® By Mort Walker

REDEYE® By Bill Yates & Mel Casson

WE'RE LOSING THIS BATTLE, REDEYE!
IT'S NOT OVER TILL THE FAT LADY SINGS
FA LA-LA-LA LA-
EVERY MAN FOR HIMSELF!

AGENDA BONAIRE

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(openingstijden voor het publiek)
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-17.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur.
(openingstijden voor lezers)
woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.45 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Kiwanis: donderdagavond 19.30 uur -Hotel Bonaire.
Lions: informatie E. Felipa, tel.: 8546/8238.
Round Table: elke tweede maandag - Buurtcentrum Tera Cora.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

BESTUURSKANTOOR EN BEVOLKING: 08.00-12.00/14.00-15.30 uur loketten geopend.

MUZIEKBIBLIOTHEEK: voor bezichtiging hiervan gelieve contact op te nemen met de heer Rudy Bedacht, Noord Nikiboko 194.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

SPREEKUUR GEZAGHEBBER: elke donderdag van 09.00-11.00 uur op het Bestuurskantoor, Kralendijk; laatste donderdag van de maand van 10.00-12.00 uur te Rincon.

LVV: openingstijden Slachthuis i.v.m. afwezigheid van de keurmeester zal tot nader order uitsluitend op donderdagen en vrijdagen geslacht en gekeurd worden.

(7 januari)
UNION FOLKLORIKO BONERIANO
10.00 uur vertrek van Maskerade-optocht van het Jeugdcentrum te Rincon.

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk, Kralendijk:
maandag t/m zaterdag om 18.45 uur; zondag om 08.00 en 19.00 uur.
Coromotokerk, Antriol:
maandag t/m zaterdag om 19.30 uur; zondag om 09.00 en 18.00 uur.
Ludovicuskerk, Rincon:
maandag t/m zondag om 19.30 uur.

KLACHTENBEZORGING doorgeven aan mevr. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4.

Ligprijs drastisch verhoogd

POB stelt vragen over management jachthaven

KRALENDIJK — Volgens oppositieleider Broertje Janga van de POB-fractie heerst er een grote ontevredenheid bij vissers en eigenaars van kleine plezierboten over het feit dat de ligprijs in de jachthaven drastisch is verhoogd. Het gevolg daarvan is, aldus Janga, dat velen zich verplicht zullen voelen hun boot uit de jachthaven te verwijderen. Janga vindt dat onjuist omdat naar zijn mening de jachthaven beschutting biedt voor de boten, terwijl het bovendien tot gemak van de visser dient.

In zijn hoedanigheid als raadslid stelt de POB-leider een aantal vragen waarop hij gaarne antwoord wenst, zodat hij zijn parlementaire werk naar behoren kan verrichten.

Allereerst vraagt Janga wie eigenlijk belast is met het management van de jachthaven, terwijl hij bovendien een lijst wenst te ontvangen waarop de tarieven zijn vermeld zodat de raad met andere eilanden kan vergelijken. Verder wil Janga weten dat wanneer er geen speciaal tarief bestaat voor vissers en plezierboten of het BC van plan is om dat in te voeren. Ook wil het raadslid weten hoever de overheid is gevorderd met de overdracht van de jachthaven in handen van het eilandgebied en welke enorme inkomsten de overheid daarvan kan trekken.

Bovendien ziet Janga enkele arbeidsplaatsen in het verschiet liggen als de overheid wat meer aandacht weet op te brengen voor het wel en wee van de jachthaven. Tenslotte zegt Janga, dat er bewaking zal moeten zijn in de jachthaven om te voorkomen dat de jeugd geconfronteerd wordt met problemen.

Open tijdens rigoureuze verbouwingen

Totale renovatie van Bonaire Beach Hotel

KRALENDIJK — De vrees, dat het vroegere Bonaire Beach Hotel (BBH) met de grond gelijk gemaakt zal worden en daarna pas opnieuw opgebouwd zal worden, wordt niet bewaarheid.

Uit betrouwbare bron heeft de Amigoe vernomen, dat het hotel tijdens de ingrijpende renovatie blijft doordraaien. Dit besluit is mede te danken aan de inzet van de vertegenwoordiger op Bonaire, Hugo Gerharts.

Tijdens de jaarwisseling waren de drie vertegenwoordigers van Tropical Resort Hotel (TRH) op Bonaire, samen met de vertegenwoordigers van Golden Tulip. De heren ondertekenden afgelopen woendag het contract in het kantoor van Bonaire Trading Company (BTC) en daarmee kreeg Golden Tulip de opdracht de nieuwbouw te ontwikkelen en het management te voeren op het moment dat het hotel geheel operationeel is. Daarmee is dan een eind gekomen aan de verwachtingen dat het hotel gesloten zou worden. Zoals bekend, heeft BBH de laatste maanden op persoonlijk initiatief van Hugo Gerharts gedraaid als Sunset Beach Hotel en de bezettingsgraad loog er niet om. Vrijwel alle kamers zijn momenteel in gebruik op enkele na die nog gerenoveerd moeten worden.

Het open houden van het hotel betekent niet alleen dat een groot aantal arbeidsplaatsen beschikbaar kwamen, maar bovendien bleef het hotel als onderdeel van de Golden Tulip op de toeristenmarkt. Hoewel Hugo Gerharts niet in details wilde treden, verklaarde hij tegenover de Amigoe toch, dat binnen twee maanden met de renovatie begonnen zal worden. De main building, het casino en de keuken - dus vrijwel het gehele hotel behalve de kamers - gaan tegen de grond.

In die tijd blijft het hotel echter doordraaien met de door Sunset Beach gerenoveerde kamers waarvan er nu honderd van de 148 bezet zijn en in gebruik zijn. Daarna zal in fasen gewerkt worden, zodat telkens een gedeelte van het hotel blijft doordraaien.

Daarmee is dan tenslotte de gehele problematiek rond het vroegere eigendom van Bon Antil afgelopen. Zoals bekend, was het in eerste instantie de Ardanagroep en de Tigers Petroleum en Africa Hotel vertegenwoordigd door Gus Kouwenhoven, Michiel Panygeres en Mark Wolman die opteerden voor de aankoop van het hotel. Nadat eerst een dochtermaatschappij onder de naam Bonaire Caribbean Resort Hotels (BCRH) was opgericht, werd dat later Tropical Resort Hotels nv, die in zee gingen met de Golden Tulipgroep.

Zij zullen het management voeren. Bovendien wist de Golden Tulip een garantie los te krijgen bij de Nederlandse Krediet Bank (NKB) ter grootte van 24 miljoen gulden. Daarvoor zal het hotel een metamorfose ondergaan die het vroegere BBH tot een echt tropisch hotel zal maken.

TRENTON - Een openbaar aanklager in de Amerikaanse staat New Jersey blijkt alleen in zijn fantasie achterna gezeten te zijn door drugshandelaars met machinegeweren.
Sam Asbell die wegens zijn kordate optreden tegen de drugsmafia de bijnaam "The Cowboy" had gekregen, blijkt zijn auto zelf met een mitrailleur doorzeefd te hebben. Op een persconferentie had hij verklaard ternauwernood ontsnapt te zijn aan twee killers. Maar de politie kon noch de auto van de maffiosa vinden, noch het lijk van een van hen. Asbell had gezegd in een daad van zelfverdediging diens hoofd aan flarden geschoten te hebben. De Cowboy heeft ontslag genomen en is inmiddels naar een zenuwinrichting vertrokken, heet het.

Famianan di defunto

DORA DOMINGUEZ GRANADILLO

kier a gradisi tur esnan ku a kumpli di un òf otro manera ku nan den nan dolor i tristesa.
I alaves ta partisipa ku lo tin un santu sakrifisio di misa na Misa di Bonam dia 9 di yanüari pa 6.30'or p.m.

Omaira - Ronnie
Valeska - Ronald.

A fayesé:

MARIA PAULITA POURIER

Na nòmber di su Esposo:
Antonio Pourier

su yunan:
Alba i Frank Djaoen-Pourier
Isma Pourier
Wotty Pourier

Na nòmber di su ruman di kriansa	: Shon Ca Coffie
Na nòmber di su ñetunan	: Vanessa - Ginette i Daven
Na nòmber di su sua	: Marino Pourier
Na nòmber di su kuñá	: Chechi Pourier
Na nòmber di su subrinanan	: Urba Pourier i rumannan i famia Willy Pourier i rumannan i famia
Na nòmber di su primonan	: Juffr. Juchi Pourier i rumannan Remigio Piar i famia Juchi Bernabela i famia Tarasio Albertus i famia Shon Nena Nicolaas Eligio Pourier i famia

Na nòmber di su komaderi i komadernan - ihánan, bisiñanan i konosinan.

Demas famianan: Pourier - Piar - Reynen - Gromotka - Trinidad - Adem - Koeks - Janga - Jonis - Mercera.

Akto di entiero lo tuma lugá djaluna 8 di yanüari 1990 pa 4'or di atardi saliendo for di Kaya Generoso no. 6 na Rincon Bonaire pa Misa di Rincon i despues pa Santana Katóliko na Rincon Bonaire. Ta risibi bishita for di 2'or di atardi.

Promé ku salida pa Bonaire riba djaluna 8 di yanüari 1990 tin oportunidat pa tuma despedida na Kasa Mortuorio St. Elisabeth di 08.30 te ku 09.30 a.m.

Volgens Roemeense leger-officier:

Elena Ceausescu vlak voor dood in paniek

TIRGOVISTE - Vlak voor haar executie raakte Elena, de vrouw van de Roemeense dictator Nicolae Ceausescu, in paniek. Toen het tot haar doordrong dat zij zou gaan sterven, wendde zij zich verschrikt tot haar man en riep: "Nicolae, zij gaan ons doodschieten". Wanhopig probeerde zij zich te ontworstelen aan de greep van haar bewakers. Tevergeefs -- samen met haar echtgenoot werd zij tegen de muur gezet en doodgeschoten.

Dat is het verhaal van een legerofficier in Tirgoviste die eerste Kerstdag getuige was van de laatste minuten van het dictators-echtpaar. Waar de executie werd uitgevoerd, is nog steeds niet duidelijk. Een politiecommandant heeft gezegd dat het echtpaar werd gedood in een kazerne bij Buftea, ten noorden van Bukarest. Maar zegslieden van het leger en de militie in Tirgoviste houden vol dat het doodvonnis werd voltrokken in de plaatselijke legerbasis, in de buurt van het spoorwegstation.

Volgens de officier, die getuige was van de terechtstelling en alleen de krant in wil als kapitein Gheorghe, verloor Ceausescu de steun van het leger na de dood van minister van Defensie en legercommandant Vasile Milea. Volgens de officiële berichten pleegde Milea zelfmoord nadat hij geweigerd had het leger te laten schieten op demonstranten. "Zodra het nieuws van Milea's dood bekend werd, kwam het leger in opstand. Dat was het keerpunt. Milea was een echte legerman, een goed bevelhebber die zich had opgewerkt", aldus Gheorghe. Overigens wordt eraan getwijfeld of Milea de hand aan zichzelf heeft geslagen. Het bericht van de zelfmoord kwam uit de koker van het Ceausescu-regime die 22 december meldde dat Milea zich zelf het leven benomen had omdat hij "verraad had gepleegd".

Zwitserse rechter onder voorbehoud:

Kwart miljard Marcos-geld kan naar Manila

ZURICH - Een Zwitserse rechter heeft vrijdag bepaald dat zo'n kwart miljard dollar, die de voormalige Filipijnse dictator Ferdinand Marcos op geheime rekeningen bij banken in Zwitserland had ondergebracht, aan de Filipijnen zal worden teruggegeven mits Manila bewijst dat het geld illegaal verkregen is.

Rechter Peter Cosandey verklaarde dat het hof zich nog buigt over de vraag of ook de tachtig miljoen dollar zal worden vrijgegeven, die Marcos alleen al in het kanton Zurich bij banken had veiliggesteld. Voordat de miljoenen aan Manila kunnen worden overgemaakt moet een Filipijnse rechtbank echter bepalen dat Marcos op illegale wijze aan het geld kwam. Bovendien zullen Marcos' familieleden de uitspraak in hoger beroep vrijwel zeker aanvechten voor de hoogste rechtbank in Zwitserland. Dat zij in beroep gaan "is zo zeker als Amen in een kerk", aldus Cosandey.

Marcos' familie heeft via beroepsprocedures bij het federale hof al de uitbetaling van 110 miljoen dollar geblokkeerd, die waren vrijgegeven door kantonale rechtbanken in Freiburg en Geneve.

Het heeft de rechtbank in Zurich drieeneenhalf jaar gekost voor zij uitspraak deed in deze zaak. Manila heeft zich door een waar doolhof van kantonale rechtbanken moeten worstelen omdat het geen verdrag voor rechtsbijstand heeft gesloten met Zwitserland. Zo'n verdrag gaf de Verenigde Staten in november toegang tot de archieven over Marcos' financiële zaken in de juridische procedure tegen Marcos' weduwe en zakenpartners.

SCHATTING

Schattingen over de bezittingen en tegoeden van de Filipijnse dictator in Zwitserland variëren van 130 miljoen dollar, volgens een woordvoerder van het ministerie van Justitie, tot ruim een half miljard, het bedrag dat de advocaat noemde die de Filipijnen in Zwitserland vertegenwoordigt. Filipijnse kranten meldden dat Marcos daarnaast nog twee miljard dollar aan goud heeft ondergebracht bij handelaren en banken in New York, Hongkong en Zwitserland.

Afgelopen december gaven de Zwitserse autoriteiten voor het eerst een deel van Marcos' tegoeden terug, een bedrag van iets meer dan twee miljoen dollar.

SAN SALVADOR - Rechtse doodseskaders en regeringstroepen in El Salvador hebben het afgelopen jaar zeker 120 Salvadoranen op grond van hun politieke overtuiging vermoord. Dat staat in een rapport dat vrijdag in San Salvador is uitgebracht door het mensenrechtenbureau "Tutela legal" van de Roomskatholieke kerk.

■*SUKKER - Militairen zijn ingeschakeld bij het reddingswerk na de grote treinramp welke Pakistan dezer dagen trof. Een expres-trein met passagiers boorde zich namelijk op zo'n driehonderd kilometer ten noorden van Karachi in een stilstaande vrachttrein. Daarbij zijn 285 mensen omgekomen. (AFP-satellietfoto)*

Treinramp mogelijk door sabotage

ISLAMABAD - Het grootste treinongeluk in de geschiedenis van Pakistan is mogelijk een gevolg van sabotage. Dat vermoeden uitte vrijdag de Pakistaanse premier Benazir Bhutto tijdens een bezoek aan de plek van de ramp, die aan meer dan 350 mensen het leven kostte.

Bhutto kondigde een onderzoek aan naar de oorzaak van de botsing tussen een passagierstrein en een stilstaande goederentrein nabij de stad Sukkur. Op het moment van het ongeluk zouden drie spoorwegemployes niet op hun post zijn geweest. "Zij kunnen niet collectief een fout hebben begaan", zo onderbouwde de premier haar vermoeden dat er sabotage in het spel is geweest. Een andere mogelijkheid is dat de ramp is veroorzaakt door een verkeerd sein.

Vrouw van "modelechtgenoot" Noriega:

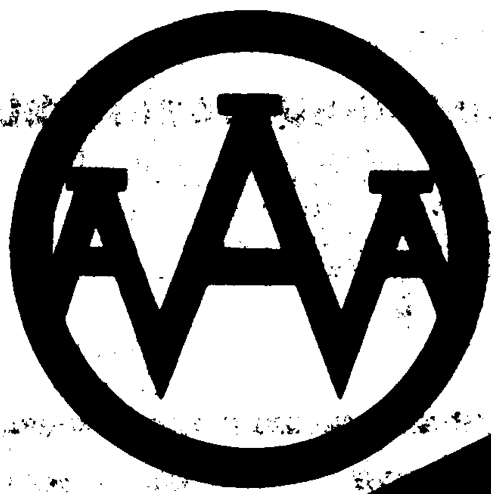
Geen sprake van handel in drugs

NEW YORK - De vroegere sterke man van Panama, generaal Manuel Antonio Noriega, is een modelechtgenoot en een voorbeeldige vader die zich nooit met drugshandel heeft ingelaten. Dit zegt zijn vrouw Felicidad Fiero Noriega in een vraaggesprek met de Spaanstalige Newyorkse krant El Diario-La Prensa.

Mevrouw Noriega is met haar drie dochters en een kleindochter van vier maanden naar de ambassade van Cuba in Panama gevlucht, aldus de krant die haar via de telefoon interviewde. Zij maakt zich zorgen over "het lot" van haar man, die naar haar mening ten onrechte van drughandel beschuldigd wordt. Zij hoopt dat tijdens zijn proces "het goede het kwade zal overwinnen". Zij zegt de kosten van zijn verdediging tot de laatste cent te zullen betalen.

Zij gaat er van uit dat ze in Panama blijft waar "iedereen weet dat ik veel heb gedaan voor de armen". Zij zegt dat ook haar man de armen geholpen heeft en oefent kritiek op het gebrek aan objectiviteit van de televisie die nagelaten heeft "de voedselvoorraden en het speelgoed te filmen die in de garage opgeslagen lagen en bedoeld waren voor de armen".

Mevrouw Noriega noemt de ontdekking van cocaine en godsdienstige voorwerpen door de Amerikanen in het hoofdkwartier van de vroegere opperbevelhebber van Panama een "verzinsel". "Iedereen weet dat Manuel Antonio een modelechtgenoot is die vijf kinderen met liefde en respect heeft opgevoed", aldus mevrouw Noriega die zegt dat zij drie huizen heeft (twee op het platteland en een in de hoofdstad) "zoals de meerderheid van de welgestelde klasse in Panama".

Ganadónan

Ban Kampaña ku Triple A

promé premio:

Hawaii

un biahe pa dos persona na balor di NAf.6500,=

V. HUERTA Heelsumstraat 46

② Mexico

un biahe pa dos persona na balor di NAf.4000,= ó US$1000,= na man.

RUDY BALENTIEN Kanga 165 A

③ Carla C Cruise

un biahe pa dos persona na balor di NAf.3700,= ó US$500,= na man.

R. MARTIS Arowakenweg 73

④ Hulanda

un biahe pa dos persona na balor di NAf.3000,= ó US$500,= na man.

Agostin Cubaweg 99

21x Premionan di NAf. 500,- kèsh.

1. S. GABRIEL
Seroe Loraweg 182
Tel.: 672290
2. F. RUITER
Jandoret 22
3. JOHANNA JOSEFINA
Tel.: 371693
4. GEOFFREY GAARI
Tel.: 67292
5. I. ISIDORA
6. RAFAEL ELBOCK
7. F. GIBBS
Tel.: 70012
8. EDDY JAKE
Schottegatweg West
9. SIGRID ERVILIA
10. M.M. CORNELIA
11. ERROL CLARINDA
Kaya Dilondo 18
12.
13. H. KULLMER
14.
15. PETRONA
16.
17.
18.
19.
20. RAMIRO
Rooseveltweg
Tel.: 62521
21. A.G. WINKLAAR

15x Panasonic Portable Sets (AM/FM, Cassette & Equalizer) na balor di NAf. 3000,=

1. S. GOUDBERG
Warawarawea 5
2. DONALD KELLUM
Mida Plataweg 24
3. SOHAIRA WILSON
Tel.: 62760
4. CAREL H. MARTIS
Juandomingo 42
Tel.: 80952
5. A. MARTIS
6.
Caracasweg 13
Sta. Maria
7. F. RUITER
Jandoret 22
8. MICHAEL
9. J. ERCILIA
10. ADELINE THIELMAN
Kaya Pedro Wacao 82
11. BOLEIN EDSEL
Seru Fortunaweg 124
12. A. NAAR
Sabana Groot 85
13. ANGELINA KOFFY
Timorweg 32
14.
15.
Ceylonweg

5x Color TV ku remote control na balor di NAf. 2500,=

1. W. WAL
F.D. Rooseveltweg 96
2. M.M. BERNADINA
Kaya Salena 8
Tel.: 87346
3. H. JOSEPHA
Kaya A. Bebliin 57
4. J. LICILIA E.P.
Rooseveltweg West
5. M. GODIE

5x Panasonic Component Sets (AM/FM, Double Cassette & Equalizer)

1. M.
Andrasweg 7
2.
3. RUDY MINGUEL
4.
5. RUDY MINGUEL

5x Video Cassette Recorder/VHS na balor di NAf. 2000,=

1. J. REIPH
Tel.: 80224
2. TIO DONALD KELLUM
Mida Plataweg 24
3. RUDY MINGUEL
Seru Fortunaweg 127
4. M. REYES
Mida Plataweg 14
5. MANUEL

Kondi chèk nos promoshon ... nos ganadónan, i nos klientenan
Un kaluroso Pabien na tur nos ganadónan i nos ta gradisí nos fiel klientenan
pa e okashon di e dianan de FELIS AÑA 1990

NAPA

AMIGOE

ZATERDAG 6 JANUARI 1990 PAGINA 1

Weekend Bijlage

Goede opvang verslaafden een oplossing voor criminaliteit

AFGELOPEN jaar nam de criminaliteit op Curacao sterk toe. Ook minister mr.Ivo Knoppel van Justitie zei bij de aankondiging van een gezamenlijk beleid van zijn departement en het Openbaar Ministerie, om in de toekomst hogere straffen te gaan eisen, da er sprake was van een stijging, maar was niet in staat dit met cijfers aan te geven.

Ook werd door de Saten een landsverordering aangenomen die levenslange gevanenisstraffen voor drugshandelaren mogelijk maakt. Daarnaast legde de Curaçaose overheid voor het eerst geld opzij voor een preventie unit die onder de AGV gaat draaien om de criminaliteit als gevolg van drugsgebruik tegen te gaan.

'Het beeld dat de bevolking heeft van de omvang van criminaliteit is dat welke gepresenteerd wordt door de media', zei de minister van Justitie. In 1989 heeft de pers vol gestaan met berichten van dien aard met in de laatste maanden enkele gevallen van diefstal met geweld op toeristen die Curaçao bezochten. Toen werd er in paniek aan de bel getrokken. Iedereen werd wakker geschud, maar het was een probleem dat lange tijd daarvoor al bestond en waar uitvoerig op was gewezen.

OPVANG

Aan het begin van het nieuwe jaar zei premier Maria Liberia Peters dat er een commissie ingesteld zou worden om precies na te gaan waarom zovele jongeren van het goede pad afgaan en in de criminaliteit verzeild raken. Er zijn natuurlijk tientallen redenen maar één daarvan is zeker dat er geen goede opvang is voor drugsverslaafden.

Natuurlijk is het prachtig dat de overheid nu eindelijk geld uitgeeft voor preventie maar drugsgebruik is zoals sociaal werker Jansen vaststelt een niet weg te cijferen probleem in onze samenleving. We kunnen niet om deze mensen heen. Verslaving leidt er volgens Jansen vaak toe dat deze mensen alles zullen doen om aan geld te komen voor drugs.

OPENBAAR

Ambulante hulp zoals tot nu toe het geval was bij AGV heeft weing nut. ' 'sMorgens worden ze geholpen en 's avonds zitten ze weer in hun omgeving vol drugs.

Een opvangcentum zoals Yabi di Libertat helpt, en het is toe te juichen dat particulieren de taak van de overheid vrijwillig overnemen, zonder daarvoor een cent subsidie te ontvangen. Maar dit centrum is alleen voor mannen. Wat moeten de vrouwelijke verslaafden ? Wat moeten verslaafden die graag willen afkicken, maar niet middels de bijbel?.

Drugsgebruik is al jaren een groot probleem in onze samenleving. Desondanks heeft Curacao, vreemd genoeg, tot nu toe geen openbaar afkickcentrum waar verslaafden terecht kunnen. Uit welingelichte bronnen heeft de Amigoe vernomen dat er vergaande onderhandelingen bezig zijn en dat gedeputeerde Nelson Monte van Volksgezondheid zou hebben toegezegd om binnenkort met de bouw van een openbaar opvangcentrum voor drugsverslaafden te beginnen. Laten we het hopen.

Dit bord bij de afrastering van Yabi di Libertat spreekt voor zichzelf.

*Opvangcentrum **E Yabi di Libertat** vervult overheidstaak*

Drugsverslaafden hebben vooral behoefte aan liefde

-door Gimene van der Gen-

Gemiddeld is er in ieder gezin op Curaçao tenminste één drugsverslaafde. Natuurlijk zijn er huishoudens waar er meerdere van zulke gevallen voorkomen en andere waar het totaal niet voorkomt. Alhoewel het drugsprobleem reeds eind van de jaren zestig op Curaçao de kop opstak, heeft de Curaçaose overheid pas in het afgelopen jaar voor het eerst geld uitgetrokken voor preventie van dit enorme sociaal probleem. Preventie is goed maar we zitten al met honderden verslaafden die ook hulp nodig hebben en goede opvang voor verslaafden die echt willen afkicken ontbreekt er op Curaçao. De overheid heeft zelf geen centraal opvangcentrum en particulieren die willen meehelpen aan een oplossing voor het drugsprobleem, kunnen niet rekenen op subsidie van de regering. Volgens sociaal werker Edsel Jansen, secretaris van het opvangcentrum E Yabi di Libertat, van wie wij bovenstaande gegevens verkregen, moet een land over tenminste één openbaar opvangcentrum beschikken, want niet iedereen wil 'middels de bijbel' zoals dit bij E Yabi di Libertat plaatsvindt afkicken. Jansen werkt, naast zijn vrijwillige activiteiten voor het particuliere opvangcentrum, bij de afdeling drugspreventie van de eilandelijke volksgezondheid.

E Yabi di Libertat werd in 1986 door een aantal Portorikeinen met een christelijke grondslag (Pinkstergemeente) opgericht. Tot die tijd had Curaçao geen enkel opvangcentrum voor verslaafden, terwijl drugs toen al een groot probleem vormden in onze samenleving. ' Wij geloven niet dat Gods woord alleen deze mensen kan helpen. Na hun therapie weten zij hoe het anders kan zonder drugs en hebben ze een doel in het leven. Dit gecombineerd met een goede geestelijke begeleiding, is volgens ons de juiste formule',aldus Edsel Jansen. Volgens hem is E Yabi di Libertat het enige drugscentrum op Curaçao dat op dit moment echt draait. De andere, zoals Atala en San Vicente zijn in feite geen gespecialiseerde opvangcentra voor drugsverslaafden.

WELKOM

'Mensen hoeven niet achter onze religieuze opvattingen te staan om bij ons opvangcentrum welkom te zijn. Zij moeten zich echter wel realiseren dat geloof een onderdeel is van onze kuur. Wij hebben plaats voor iedereen die serieus is en werkelijk wil afkicken. Dit bepalen wij door een soort screening. Aan de hand van een serie vragen wordt bekeken wat hen ertoe geleid heeft om hulp te vragen. Als zij zich alleen willen rehabiliteren omdat hun baan in gevaar is, vindt ik dat geen goede reden', zegt Jansen. 'Er zijn ook voldoende mensen die graag willen genezen maar niets willen weten van relegie. Daarom is het noodzakelijk dat er naast een christelijk ook een openbaar opvangcentrum komt.'

'Vaak worden de medewerkers van Yabi di Libertat door ouders opgebeld die hun kinderen willen helpen. Als de verslaafde zelf geen hulp wil, dan valt er weinig te beginnen. Een afkickproces moet op vrijwillige basis plaatsvinden, anders heeft het geen nut. Veel mensen vinden dat er meer opvangcentra bij moeten komen, maar zij moeten zich daarbij realiseren dat deze centra een middel zijn om hulp te bieden en op zich geen oplossing. Pas als de drugsverslaafde zelf inziet dat drugs een probleem vormen voor hem en zijn omgeving, dan kunnen hulpverleners iets voor hem doen.'

GROEIT

Jansen is van mening dat het drugsprobleem steeds ergere vormen aanneemt in de Curaçaose samenleving. Volgens hem groeit het aantal drugsverslaafden met de dag. Verschillende instanties zoals ondermeer Salu Mental, de reclassering, het politiekorps en de Capriles Kliniek, worden er dagelijks mee geconfronteerd. 'Er zijn echter geen concrete cijfers beschikbaar over het aantal verslaafden omdat er geen centrale instantie is waar deze mensen kunnen worden geregistreerd', aldus de sociaal werker.

Soft- en hard-drugs zijn even slecht

Voor hem is er geen onderscheid tussen hard en soft drugs. Ze zijn allemaal even slecht, omdat ze de geest van de gebruiker aantasten. Alleen doet de een dat sneller dan de andere. Bij marihuana is er sprake van een 'stepping stone' op weg naar zwaardere drugs of een trapsgewijze proces naar verslaving.

Bij het gebruik van base bestaat zo'n trap niet. Het is experimenteren gevolgd door directe verslaving. Deze drugsvorm wordt verkregen in het bewerkingsproces dat uiteindelijk moet leiden tot verfijnde cocaine. Juist omdat de substantie bij base nog grof is, is het effect nog sterker.

CRACK

Base heeft volgens Jansen ongeveer hetzelfde effect als crack. Een zeer gevreesde drugssoort die vooral in Amerika veel gebruikt wordt. De tolerantie van deze soorten drugs is ontzettend hoog. 'Het gaat zo snel uit het lichaam dat de verslaafde steeds vaker en steeds meer moet gebruiken om hetzelfde effect te verkrijgen.' De meeste patiënten van Yabi di Libertat zijn ook verslaafd aan base.

Bij E Yabi di Libertat komen constant aanvragen binnen van verslaafden die geholpen willen worden met hun drugsprobleem. 'In het prille begin waren dat meestal mannen maar, de laatste tijd is het gebruik onder vrouwen sterk toegenomen. Dit is te merken aan de toenemende vraag van vrouwen voor opname. Het christelijk opvangcentrum te Jandoret was aanvankelijk alleen bestemd voor mannen. Door het toenemende aantal aanvragen van vrouwen, besloten de medewerkers een tijdje geleden om toch vier vrouwen op te nemen.

DIRECTE

Bij het christelijk opvangcentrum wordt de 'Koude Kalkoen'- therapie toegepast. Dit houdt een directe ontwenning in. De kuur duurt in totaal acht maanden. In deze periode proberen de medewerkers van het centrum de patiënten zo goed mogelijk te begeleiden op zowel geestelijk als lichamelijk gebied. Dit doen ze door het opbouwen van energie door lichamelijke arbeid gecombineerd met bijbelstudie. 'Wij geloven niet dat Gods woord alleen deze mensen kan genezen. Geloof biedt wel een goede steun als ze later na het afkicken terugkeren in de 'normale wereld'.

Jongeren moeten sterke wil hebben

Het opvangcentrum draait uitsluitend van donaties van het bedrijfsleven en sociale instellingen en heeft niet voldoende middelen om de hele afkick therapie binnenshuis uit te voeren. Een deel van de kuur bestaat namelijk uit arbeidstherapie. 'Hierdoor hebben deze mensen iets nuttigs om hun tijd mee te vullen waardoor ze weinig tijd hebben om aan drugs te denken. Bovendien doen ze ervaring op waardoor hun kansen op de arbeidsmarkt worden vergroot. Doordat Yabi di Libertat niet over een eigen werkplaats beschikt, moeten de patiënten buiten het centrum werken met alle gevolgen vandien', legt Jansen uit.

DRUGSVRIJ

'Ideaal zou zijn als we deze mensen acht maanden lang van dichtbij kunnen begeleiden en ervoor zorgen dat ze niet in aanraking komen met verdovende middelen. Dat is nou juist het goede van een opvanghuis. Ambulante hulp zoals wij die geven bij AGV heeft weinig effect. 's Morgens krijgen zij hulp en 's avonds zitten ze in hun eigen wereldje vol drugs. Jansen denkt wel dat de patiënten na een langdurige kuur in een drugsvrije omgeving weer in staat zijn om naar hun eigen wereldje terug te keren zonder weer te vervallen in het drugsgebruik. 'Dan weten zij wat de bijbel daarover zegt en belangrijker nog dan hebben ze ervaren hoe gelukkig het leven kan zijn zonder drugs', zegt Jansen. Volgens hem blijven zeker vier van de tien patiënten na de kuur echt drugsvrij. E Yabi di Libertat kan twintig verlaafden per keer opnemen.

Vaak wordt werkloosheid als een van de belangrijkste redenen gezien voor drugsverslaving. Jansen deelt deze mening echter niet. 'De meesten van onze patiënten hebben of hadden een baan. Soms helpen werkgevers mee aan de rehabilitatie van hun werknemers en geven zij hen de garantie dat zij na een eventuele genezing hun baan terug kunnen krijgen. De hoofdoorzaak van verslaving onder jongeren is een tekort aan liefde en het ontbreken van eigen sterke wil', zegt Jansen.

LIEFDE

'Deze jongeren komen vaak naar ons toe om van de drugs af te komen maar als wij dieper graven merken wij dat er een samenhang van omstandigheden is die hen daartoe leidt. Vaak kennen zij hun moeder of hun vader niet, hebben ze moeite met hun liefdesleven of leven zij met een opgekropte haat jegens de maatschaapij. Als we alleen het verdovende middel afnemen, dan houdt de patiënt al die andere sociale problemen over die hem weer kunnen brengen tot drugsgebruik', aldus Jansen.

Verder wordt de gemiddelde Curaçaose man snel van buiten af beinvloed, met name door vrienden. 'Zij hebben geen eigen sterke wil om bijvoorbeeld nee te zeggen. Zij willen met de massa meegaan. Door het machismo dat in de regio heerst, wil geen enkele man dat de andere denkt dat hij bepaalde dingen niet durft. Als iemand in een groep zit waar verdovende middelen worden gebruikt, doet hij vaak tegen zijn zin mee om niet voor bangerik uitgemaakt te worden.'

DOEL

'Deze mensen moet worden geleerd hoe ze nee moeten zeggen. Nietszeggende leuzen als *Droga no, deporte si* of *Djies bisa no* zijn geen handleiding. Deze mensen zijn niet stom. Zij volgen ook het nieuws en weten dat met name in de sportwereld enorm wordt geknoeid met verdovende middelen zoals laatst het geval was met Ben Johnson bij de Olympische spelen. Vaak willen ze ook gewoonweg nee zeggen maar weten ze niet hoe. Er zijn voldoende mensen die in het dagelijks leven geen nee kunnen zeggen', stelt de sociaal werker.

Volgens Jansen kunnen ouders hierbij een belangrijke rol spelen, door hun kinderen van kinds af aan te leren beslissingen te nemen en daarachter te staan. Zij kennen beter dan welke hulpverlener dan ook de zwakheden van hun kinderen. Een goede manier om deze jongeren te begeleiden is door hen een doel in het leven te geven. Bijvoorbeeld: Als ik architect wil worden kan ik geen drugs gebruiken want deze beschadigen mijn denkvermogen waardoor ik mijn doel nooit zal kunnen bereiken. Daarom proberen wij bij Yabi di libertat onze patiënten ook een doel in het leven te geven, zodat ze een reden hebben om geen verdovende middelen te gebruiken. Als er geen vraag is naar drugs dan is er ook geen aanbod.

Een goede preventie gepaard met een goede opvang zijn de kernwoorden in de hele drugsproblematiek.

IN DIT NUMMER van Napa :

Het drugsgebruik op Curacao neemt verontrustende vormen aan en is een van de voornaamste factoren van de toenemende criminaliteit. Voor drugsverslaafden wordt helaas door de overheid nog maar bitter weinig gedaan. Wel door particulieren, zoals b.v. de mensen van E Yabi di Libertat waarmee Gimene v.d.Gen een gesprek had (pag.1)

Meer dan eenderde van de aarde is reeds woestijn geworden, door het op een onverantwoordelijke manier omgaan met de natuur door de mens. De gevaren hiervan zijn -ook voor ons op de Antillen- enorm groot. Mario Kleinmoedig belicht dit probleem op pag.3

Op St.Eustatius zijn plannen ingediend voor de restauratie van de oude binnenstad, met gebouwen als Fort Oranje, de Government Guesthouse en een aantal historische woningen (pag.4)

Wim Rutten ging in het Algemeen Rijksarchief op zoek naar de oudste papiamentstalige tekst op Aruba en stuitte daarbij op het kostelijke verhaal van een ruzie tussen een bombardier en een commandant (pag.5)

Verder in Napa de vaste rubrieken zoals Buitenland, Techniek, de Kinderpagina en de wekelijkse Kruiswoordpuzzel.

NAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: Norbert Hendrikse
LAYOUT: Solange Isselt

-door Alexander Münninghoff-

Ondanks optimisme nog nooit zo slecht gegaan

Perestroika smoort burocratie in Sovjetunie van Gorbachof

MOSKOU.- Terwijl de landen van het Oostblok zich onder het juk van conservatieve centralistische regimes hebben gewrongen en een betere toekomst zowel in sociaal-politiek als economisch opzicht tegemoet lijken te gaan, kampt de Sovjetunie van de grote voorvechter van Perestroika en Glasnost, Mikhail Gorbachof met enorme economische problemen.
'Weet je wat de grootste fout was van de laatste tsaar? Dat hij maar voor zeventig jaar aan levensmiddelen in voorraad had'. Het grapje is zo bitter als de werkelijkheid zelf in de Sovjetunie.
Wie voor zijn dagelijkse levensbehoeften aangewezen is op de goedkope staatswinkels- en dat geldt nog steeds voor meer dan negentig procent van de bevolking- ziet zich telkens weer geplaatst voor zulke schrikarende tekorten dat onwillekeurig de gedachte zich opdringt dat de Sovjetstaat niet voor haar onderdanen kan zorgen.

De verwijdering van de bureaucratische stofnesten is mislukt.

Vlees, verse groente, kaas, vis, fruit, meel, om maar een paar voor de hand liggende produkten te noemen: ze zijn er in de Sovjetunie bijna nooit. En als er al ergens door een godswonder een vrachtwagen wordt uitgeladen, vormt zich daar onmiddellijk een ontmoedigende lange rij kopers. Schoenen en kleding zijn net zo: elke morgen, als ik mijn dochter naar school breng, passeer ik het staatswarenhuis Univermag aan de Leninprospekt en elke morgen weer staat daar een grote menigte te dringen omdat men weet dat de voorraad beperkt zal zijn en dat je dus om negen uur, als de deuren open gaan, snel moet toeslaan.
En dat geldt eigenlijk voor alle spullen die je kunt bedenken, van afwaskwast tot zeepbakje. Meestal is het er niet, en als je het gevraagde produkt ergens opduikt moet je er als een kamikaze op af, met een goede kans dat je te laat bent.

ROMMEL

Helemaal waar is het bovenstaande niet. Nergens ter wereld worden zoveel schoenen gemaakt als in de Sovjetunie. Maar nergens ter wereld ook heeft de klant zoveel gelijk dat hij zijn goede geld niet aan die rommel wil uitgeven. Dat geldt voor vrijwel alle Sovjetprodukten en zo komt het, dat er naar schatting tweehonderd miljard roebel werkeloos in de spaarpotten ligt.
Kwaliteit is altijd een zorgenkindje geweest in de Sovjetmaatschappij. Toen onder Stalin de grote omschakeling van een agrarisch land naar een industriële wereldmacht met geweld werd doorgevoerd, dacht men groots en meeslepend in miljoenen tonnen staal en kolen. Het systeem van de vijfjarenplannen (binnenkort kunnen we de blauwdruk van de dertiende aflevering tegemoet zien) versterkte het idee dat het vooral op grote getallen en verse visies aankwam.
Als in Moskou besloten werd dat in rayon X voortaan tomaten gekweekt moesten worden, kon je als plaatselijke kolchoze-baas maar beter je mond houden en je pas geplante aardappelstekjes verwijderen. Als Moskou aan fabriek Y opdroeg om voor honderdduizend ton staal per jaar aan spijkers te leveren, zorgde de fabrieksdirekteur ervoor dat tegen het eind van het jaar, als duidelijk werd dat die norm niet gehaald kon worden, plotseling vingerdikke, loodzware spijkers werden gemaakt. Die had niemand nodig, maar de papieren norm was daarmee wel gehaald.
Zolang fabriek Z per jaar tien miljoen flessen mineraalwater afleverde was er niets aan de hand en werden de bonussen aan het personeel zonder mankeren uitgekeerd. Dat een glas met dat spul smaakte alof het voltallige Politburo er zijn mond in had gespoeld, was totaal oninteressant voor de plannenmakers in het centrum en dus ook voor de fabrikant. De norm, daar ging het om.

BUREAUCRATIE

De Perestroika probeert nu al bijna vijf jaar deze stelling radikaal te veranderen.

Maar veel is nog hetzelfde gebleven. In het begin gebeurde er wel degelijk wat. Een felle, radikale antialcoholcampagne, waarbij de verkoop van vodka zo goed als gestaakt werd, had een duidelijk schokeffect op de bevolking: het was ze ernst daar in het Kremlin.
Pal daarbovenop begon men het mes te zetten in het centrum van de bureaucratie, de ministeries, waarvan er een paar werden opgeheven. De staatstelevisie liet onvergetelijke beelden zien van ambtenaren die verdwaasd op hun stoel zaten, temidden van grote stapels plotseling nutteloos geworden documenten, die naar de vuilverbranding gingen. Met nauwelijks verholen leedvermaak interviewde een jonge, dynamische verslaggever zo een ambtenaar: 'Ik heb toch mijn hele leven naar eer en geweten gewerkt', was het enige wat die man kon uitbrengen.
Korte tijd heerste er een sfeer die deed denken aan de culturele revolutie in China. Iemand als Boris Yeltsyn die als partijbaas van Moskou tientallen hooggeplaatste functionarissen ontsloeg, het gebruik van dienstauto's met chauffeur door de gevestigde orde aan strakke banden legde en aankondigde de speciale winkels voor de partijelite, waar wel alles te krijgen is, te willen sluiten, was daar een exponent van. Maar Yeltsin is inmiddels zelf alweer twee jaar geleden ontslagen en dat elan is weggezakt.
De dienstauto's en de speciale winkels zijn gebleven. Sinds begin van dit jaar is de vodka weer vrij te koop, want gebleken was dat het volk niet wezenlijk minder was gaan drinken, maar zijn heil was gaan zoeken in de illegale zelfstokerij, terwijl ook de georganiseerde misdaad door de campagne een extra bron van inkomsten had gekregen. De staat had intussen drie jaar lang voor vijftig miljoen roebel per dag aan accijnzen gederfd.
Ook de verwijdering van de bureaucratische stofnesten is mislukt. Van de ongeveer tachtig bestaande ministeries zijn de meest belachelijke, zoals het minmasjlegpisjprom (een Sovjetafkorting die betekent dat we hier te maken hebben met het ministerie dat verantwoordelijk was voor de produktie van weefgetouwen en machines voor de schoenen- en voedselindustrie), inderdaad opgeheven.
Maar tot veel verder dan een dozijn liquidaties is premier Ryzjkov, die dit karwei moest klaren, niet gekomen. Sterker nog, de bureaucratie heeft zich in een enkel geval weten te versterken. De samenvoeging van zes langs elkaar heenwerkende ministeries tot een groot landbouwministerie (gosagroprom) blijkt geen enkele rationalisatie tot gevolg te hebben gehad, terwijl er nu een helemaal onhanteerbare bureaucratische supermoloch is ontstaan.

KADERCONTROLE

Een kennis vertelde me hoe het haar op het ministerie van Energie was vergaan: 'Ik werkte op de afdeling die verantwoordelijk was voor de bouw en het onderhoud van energiecentrales in de noord-oostelijke sector van het land. Wij bepaalden dus wat de ingenieurs in Jakoetsk en omstreken moesten doen. Zelf ben ik daar nooit van mijn leven geweest en dat gold voor iedereen op mijn afdeling; misschien de chef uitgezonderd, die is wel eens op inspectie geweest geloof ik.
In 1987 kregen we te horen dat ons ministerie gestroomlijn moest worden. Ik was een van de vele honderden die toen werden ontslagen. Twee maanden heb ik werkeloos wat rondgehangen, toen belde mijn vroegere chef me op en vroeg of ik weer bij hem wilde komen werken. Er was eigenlijk helemaal niks veranderd, dat wil zeggen: ze hadden de afdelingen voor de noord-oostelijke en noord-westelijke sector samengevoegd. Maar omdat het werk daarmee een beetje teveel werd, was er ook een nieuwe afdeling voor kadercontrole ontstaan en daar kon ik mooi aan de slag.'
Gevraagd naar de werklast die op haar drukte, antwoordde mijn kennis openhartig dat ze per week eigenlijk maar voor een paar uur echt werk te doen had. 'Om negen uur moet je op kantoor zijn. Na een half uur, als de chef gezien heeft dat je er bent, gaat iedereen theedrinken en zijn privéproblemen met elkaar bespreken. Wat er aan werk is, doen we tussendoor; meer dan een uurtje kost dat niet.
Om twaalf uur is het lunchtijd, wat betekent dat iedereen naar buiten rent om boodschappen te doen. Om één uur moet je weer binnen zijn, maar omdat er van lunchen niets gekomen is, gaan we naar de kantine; dat wordt stilzwijgend goedgevonden. Enfin, voor je het weet is het tegen vieren, en hoewel we tot zes uur geacht worden te werken, is vrijwel iedereen dan bezig om documenten rond te brengen, wat dus wil zeggen dat we met elkaar in de kantine thee zitten te drinken.
De beste tijd om mij te bellen is vanaf half zes, want dan zijn we bezig om onder het oog van de chef, die dan ook weer terug is van zijn besprekingen, onze bureaus op te ruimen en onze jassen aan te trekken. Precies om zes uur, en echt geen seconde eerder, gaan we weg.'
'Het is geen spannend leven', gaf ze toe, 'maar wel aantrekkelijk omdat je heel goed verdient en ook nog een kunt profiteren van allerlei voorzieningen die het ministerie voor zijn ambtenaren heeft getroffen. Eigen vakantiehuizen, sportzalen, medische verzorging. Eigen peuterscholen. Bij toerbeurt met andere ministeries hebben wij ook speciale ochtenden waarop Univermag en andere warenhuizen alleen voor ons open zijn, zodat je niet in de rij hoeft te staan en bovendien meer keus hebt.
Voorts hoeven wij niet tien of vijftien jaar op een woning in Moskou te wachten zoals gewone mensen: voor ons geldt een voorrangsregeling. En wie wil kan via de eigen inkooporganisatie van het ministerie op gezette tijden intekenen op een levensmiddelenpakket, waarin meestal dingen zitten die nergens meer te krijgen zijn, zoals kaviaar of salami.'
Het zal duidelijk zijn dat met deze mentaliteit geen bijdrage aan de perestroika geleverd kan worden. En iedereen weet dan ook dat in deze ministeries de werkelijke tegenstanders van Gorbachof zitten, die elk beroep op eigen initiatief als bedreigend ervaren en het handhaven van hun machtspositie als eerste doel voor ogen hebben.
Een van de vele voorbeelden. De luchtvaartmaatschappij Aeroflot heeft al zolang zij bestaat (ruim zestig jaar) een volstrekt monopolie op al het vervoer in de lucht. In Kiev staat de bekende Antonov-vliegtuigfabriek, waar men een paar jaar geleden de AN-124, het grootste vrachtvliegtuig ter wereld, produceerde.
Op de luchtvaartshow in Le Bourget vroeg men de Oekrainse ingenieurs waarom ze dat toestel, uniek in zijn soort, niet onmiddelijk gingen exploiteren. Op een idee gebracht, wendde Antonov zich tot het luchtvaartministerie in Moskou. Twee jaar lang werd vruchteloos gecorrespondeerd. Totdat Gorbachof zelf begin dit jaar Kiev bezocht en van het geval hoorde. Door zijn persoonlijke bemiddeling kreeg de Antonov-fabriek een maand later de vergunning om zelfstandig de buitenlandse markt op te gaan.
Maar daarmee ging de zon voor Antonov nog niet schijnen. Weliswaar had men via een Engelse bemiddelaar binnen korte tijd een hoop klanten gekregen, maar die haakten een voor een weer af omdat bleek dat de Sovjets niet aan de opdrachten konden voldoen.
Om van een Sovjetvliegveld op te kunnen stijgen heb je namelijk een vergunning van Aeroflot nodig. Voor vrachtvervoer moet die uiterlijk achttien dagen van te voren worden aangevraagd, waarna het hoofdkantoor in Moskou bekijkt of alles wel in orde is. En zo werd de ene aanvraag uit Kiev na de andere afgewezen om onbenullige kleinigheden en vormfouten.

DUBBELE SCHADE

Toch slaagde Antonov er af en toe in om het vliegtuig in te zetten. Zo vloog de AN-124 onlangs naar Melbourne met een drukpers en een stel roltrappen voor een warenhuis aan boord. Uiteraard probeerde men in Australië een vracht te krijgen voor de terugtocht. En dat bleek te lukken: een sovchoze in de Kaukasus had een paar honderd schapen bij een Australische fokker besteld en die konden dus mooi mee. Voor Antonov zat er honderdduizend dollar aan vast.
Nu kwam de Aeroflot-agent in Melbourne in actie. Antonov moest de deal op grond van Sovjetreglementen namelijk via hem sluiten. Na een paar dagen hoorden de Oekrainers tot hun verbijstering dat de zaak was afgeketst. Later bleek, dat de Aeroflotman de fokker had wijsgemaakt dat het vrachtruim van de AN-124 niet hermetisch was, waardoor de schapen vrijwel zeker de reis niet zouden overleven.
Dubbele schade was het gevolg. Want niet alleen liep Antonov honderdduizend dollar mis, maar ook moest de Sovjetstaat dat bedrag uit haar eigen schaarse valutarekening betalen, want die schapen moesten sowieso overgevlogen worden.

COOPERATIES

Zo verziekt gaat het er dus aan toe. Na dit verhaal zal het niemand meer verbazen, dat er in diverse sectoren van de Sovjeteconomie gesaboteerd wordt: dat treinen met levensmiddelen en goederen om onduidelijke redenen niet uitgeladen worden en dat de winkels dus leeg blijven. Met als gevolg dat de bevolking in rap tempo het enthousiasme voor de perestroika heeft verloren en nu ook het geloof in de hele onderneming dreigt te gaan verliezen.
Dat is niet alleen de schuld van sabotage. Het Aeroflotverhaal illustreert ook een typische Sovjethouding die ik in de drie jaar dat ik hier nu woon al vaker ben tegengekomen: waar wij in het westen doorgaans proberen beter te zijn dan de ander, lijkt het streven er hier voornamelijk op te zijn gericht om te voorkomen dat de ander het beter heeft dan hijzelf.
Met name tegen de pas ontluikende coöperatieve sector, waar mensen met initiatief en fantasie soms zeer goede zaken doen en hoge verdiensten binnenhalen, is een algemeen gevoel van wrevel ontstaan. Soms terecht, want er zijn zeker schurken die goederen uit de staatswinkels goedkoop inslaan, een tijdje achterhouden en pas als de markt erom gaat roepen met woekerwinsten verkopen.
Maar ook de zelf producerende coöperaties hebben vaak te maken met afgunst, omdat meer willen verdienen door velen als verraad aan de socialistische idee wordt gezien.

GORBACHOF

Het zal duidelijk zijn dat zo een negatieve energie, gericht op het tegenhouden van de ander, allerminst in overeenstemming is men de perestroika-gedachte. En misschien heeft Gorbachof dat psychologische mechanisme (volgens sommigen een genetisch defect, ontstaan na vier generaties die geleerd hebben te zwijgen, af te wachten wat er bevolen wordt en elk initiatief zorgvuldig te vermijden) wel onvoldoende onderkend, toen hij aan zijn perestroika-offensief begon.
Zijn optreden in 1985 20was gekenmerkt door een aanstekelijk optimisme. Maar zijn eerste redevoeringen worden niet meer geciteerd, want daarin sprak hij van een jaar of twee, drie de broekriem aanhalen, waarna de enorme potentiëlen van het socialisme zich op de vleugels van de perestroika eindelijk zouden gaan ontplooien.
We weten inmiddels hoe ver hij bezijden de waarheid is uitgekomen. Nog nooit is het zo slecht met de Sovjeteconomie gegaan als nu en op de Navo-bijeenkomst in Brussel heerste er onlangs ook algemene twijfel of het ooit nog wel goed kan komen met de USSR.
Waarbij het economisch inzicht van Gorbachof zelf ook nogal laag werd ingeschat- een oordeel dat in kringen van de Russische intelligentsia al geruime tijd bestaat. Want wie door blijft praten over de enorme potentiëlen van het socialisme, terwijl het ene Oosteuropese land na het andere probeert, voor het te laat is, aan te haken bij het westerse systeem, heeft weinig begrepen van de situatie, is de mening van een docent in Moskou.
Dat er iets moet gebeuren is duidelijk. Zelfs de viceminister van economische zaken, Abalkin, heeft gezegd dat de verdraagzaamheid van het volk over hooguit een jaar ten einde zal zijn.
En dan?
Een beklemmende vraag, want een Sovjetrijk in chaos is wel het laatste wat de wereld kan gebruiken.

(De schrijver van dit artikel, Alexander Münninghoff is een aantal jaren woonachtig in Moskou waar hij optreedt als correspondent voor het dagblad De Gelderlander)

= door Mario Kleinmoedig =

Gevaar voor voedselvoorziening

Mens maakt van aarde van woestenij een woestijn

WILLEMSTAD - Meer dan 1/3 van het ijsvrije landoppervlak van de aarde is reeds aangetast door het proces van de oprukkende woestijn. In totaal behoort zo'n 6 procent van dit landoppervlak tot het extreme woestijngebied. Voor meer dan een kwart van het landoppervlak, is het risico van woestijnvorming erg groot.
In het Caribisch gebied behoren het tipje van Yucatan, het eiland Hispaniola, en de omgeving van de Golf van Venezuela, inclusief de Benedenwindse eilanden tot deze zone van woestijnvorming. Nog preciezer, in onze omgeving zijn Curaçao, Aruba, Bonaire, en de Venezolaanse kuststaten Falcon en Zulia aan een proces van woestijnvorming onderhevig, een feit dat nog amper lokaal erkend wordt.
De geringe en in een bepaald seizoen geconcentreerde regenval kreëren in feite de randvoorwaarden voor deze ontwikkeling. Over de gehele wereld is het de mens die het meest de hand heeft in het wegdringen van kwetsbare vegetatie door de oprukkende woestijn. Ook op Curaçao, Bonaire en Aruba is dit het geval. Het kappen van bomen en bossen, verwaarlozen van dammen en afwateringsstelsels, het toelaten van een escalerende erosie en verzilting, het platwalsen van natuurgebieden, allemaal dragen ze bij tot de woestijnvorming die te zien is aan de kale heuvels en vlakten verspreid over de eilanden.
Internationaal is men het erover eens dat het gevaar op wereldnivo bestreden moet worden. Het herkennen van woestijnvorming moet echter lokaal plaatsvinden, en in veel landen wordt het geleidelijk verdwijnen van bebossing niet als zodanig herkend.

Ontbossing in de Sahel-woestijn had rampzalige gevolgen.

Veel bosland wordt in gebruik genomen voor de teelt van exportgewassen.

VERANTWOORDELIJK

Woestijnvorming vindt over het algemeen niet plaats onder dwang van klimatologische omstandigheden. Dit is een waanbeeld dat lokaal nogal in zwang is om het kale landschap te verklaren. Zonder ingrijpen van de mens weet de natuur zich echter aan de meest extreme omstandigheden aan te passen. Zo hebben er zich op onze eilanden dan ook vegetatievormen ontwikkeld die tijdens perioden van droogte probleemloos standhouden.
Deze vegetatie van doornstruiken, bladerverliezende en altijdgroene droogtebestendige bomen, cactussen, vetplanten, en droogtebestendige grassoorten is onmisbaar voor de bescherming van de dunne vruchtbare bodemlaag. Varieteit en specificiteit zijn in dit geval sleutelwoorden. Dit wil zeggen dat een gevarieerde vegetatie meer zekerheid biedt voor het voortbestaan van een kwetsbaar milieu dan een arme vegetatie. Tevens betekent het dat de beschermingsfunctie van verschillende planten en bomen anders is naar gelang hun omgeving. Sommige planten en bomen doen het goed op heuvelhellingen, andere in dalen, en andere op de kalkplateaus.

WOESTIJNVORMING

Door roekeloos in deze zogenaamde ecosystemen van samenwerkende bodemgesteldheden, waterhuishoudingen en vegetatievormen in te grijpen, brengt de mens in feite de woestijnvorming op gang. Temeer omdat de lokale natuur vanwege de extreme droogte weinig reservecapaciteit heeft. En haast overal op de wereld gebeurt dit roekeloos ingrijpen in de natuur in naam van de vooruitgang, of in naam van het simpelweg overleven.
In feite kent de wereld slechts 5 belangrijke woestijnzones: 1. De Sahara, 2. De Arabische Woestijn, 3. De Gobi Woestijn in Centraal Azië, 4. De kust van Zuid West Afrika en de Kalahari Woestijn, 5. De Chileense Aatacamawoestijn en de Peruaanse kust. Dit zijn natuurlijke woestijnen, en in deze gebieden wordt geen nieuwe woestijn gevormd. Dit gebeurt wel in de droge en halfdroge gebieden waar de mens zich gevestigd heeft, zoals onze eilanden. In feite zijn er vier hoofdoorzaken te noemen voor de woestijnvorming in deze gebieden:
Eén hoofdoorzaak is ontbossing, over het algemeen voor brandstof en voor het vrijmaken van landbouwgrond. Op onze eilanden gebeurt dit voor verkavelingsdoeleinden, ontwikkelingsprojecten, huizen en wegenbouw, en soms ook voor landbouwdoeleinden. Een bijkomend lokaal verschijnsel is het kappen van de veel voorkomende Indju en andere boomsoorten voor het branden van houtskool.
Dit gebeurt dan ook voornamelijk voor de verkoop. In andere landen ligt dat heel anders. Volgens schattingen van de Verenigde Naties hebben meer dan honderd miljoen mensen over de hele wereld een dringend gebrek aan brandhout. Nog eens één miljard mensen kunnen steeds moeilijker over brandhout beschikken.
Boerengezinnen besteden vaak evenveel tijd aan het zoeken naar het schaarse brandhout als aan andere werkzaamheden. Het is allang zo dat veel hout niet meer gesprokkeld wordt, maar dat men de levende bomen zelf te lijf gaat. Het verdwijnen van de boomstronken leidt tot het verdwijnen van de voedingsstoffen in de grond, de versnelling van de erosie, en de uiteindelijke verwoesting van het landschap.
Ander hoofdoorzaken van de woestijnvorming zijn: uitputting van de grond, overbegrazing (de geiten op onze eilanden) en gebrekkige irrigatie. Daarnaast zien we lokaal het verschijnsel dat de mens door het ingrijpen in de natuurlijke waterhuishouding van bepaalde gebieden op onze eilanden en door het verwaarlozen van irrigatiewerken zoals dammen en kanalen, enorm heeft bijgedragen aan de verzilting en uitdroging van de grond.

LANDBOUWGROND

Op Curaçao, Bonaire en Aruba is de bevolking voor haar voedsel nog steeds grotendeels afhankelijk van de import. Over de gehele wereld moeten de droge gebieden echter zo'n zevende deel van de wereldbevolking onderhouden. Van deze mensen woont één op de tien in gebieden waar de begroeiing reeds verdwenen is door duinvorming en bodemerosie. Twaalf miljoen hectare gaat er jaarlijks over de gehele aan landbouwgrond verloren. Veertig procent hiervan is landbouwgrond waarop voldoende regen valt, maar die haar voedingsstoffen en bovengrond is kwijtgeraakt. De overige zestig procent is weidegrond die door overbegrazing hevig is geërodeerd, waardoor het gras plaats heeft moeten maken voor onkruid dat zelfs niet door geiten gegeten wordt.
Als deze grond nog voor landbouw gebruikt had kunnen worden, dan zou de opbrengst zo'n 25 miljard dollar per jaar hebben bedragen. Voor het tegengaan van de woestijnvorming in de droge en halfdroge gebieden van de wereld is echter niet meer dan 3 miljard dollar per jaar nodig. Het oprukken van de woestijn zou hiermee een halt toegeroepen worden, terwijl de vervallen grond hersteld zou worden.
Niet eens een kwart van dit bedrag wordt echter door overheden, particulieren en internationale instanties voor dit doel vrijgemaakt. Waarom? Is men blind voor de voordelen die het tegengaan van de woestijnvorming biedt?
Het antwoord ligt in het feit dat de mensen die in de door woestijnvorming getroffen gebieden wonen er in feite voor de economische en politieke machtstructuren in hun landen niet toe doen. Men beschouwt ze als zogenaamde marginalen, die hoewel misdeeld, geen bedreiging vormen voor het politieke bestel, waardoor men zich niet veel van hun behoeften aantrekt. Daarnaast is er nog steeds een gebrek aan communicatie en coördinatie tussen die overheden die wel ernst maken met de bestrijding van de woestijnvorming. Er zijn gebieden waar de situatie zo erg is dat hele economiën van landen ontwricht worden. Dit was het geval met de Sahel-ramp in de jaren zeventig. Ook in de Sahel-landen is er tot nu echter nauwelijks op een structurele en gecoördineerde wijze gewerkt aan een oplossing.
In het Caribisch gebied, waar de woestijnvorming zich slechts in een paar landen voordoet, is men echter nog steeds weinig bewust van het probleem, laat staan dat er sprake is van een regionaal gecoördineerd beleid. In het geval van Hispaniola is er sprake van een vergaande erosie veroorzaakt door de druk van de overbevolking en de monocultuur in de dalen die de arme boeren de heuvelhellingen opdrijft. Deze heuvelhellingen komen door een te intensieve bebouwing en begrazing aan een hevige erosie bloot te staan.
Dit probleem is het meest acuut in Haiti, maar ook in de Dominicanse Republiek doet het zich voor. Pogingen om er wat aan te doen stuiten op de macht van de grootgrondbezitters en de eigenaars van de monocultures die de arme boeren geen andere keus laten dan de heuvel- en berghellingen, om in hun levensonderhoud te voorzien.
Op de ABC-eilanden is het probleem echter nog lang niet algemeen onderkend. Noch door de bevolking, noch op het nivo van het nationale beleid. Hier is het niet de landbouw die verantwoordelijk is voor het woestijnvormingsproces, maar de druk van de economische ontwikkeling, en de verstedelijking op Curaçao en Aruba. Vier eeuwen geleden werd dit proces ingezet met de massale kap van Brasia oftewel verfhout, voor de verfindustrie in de Lage Landen. In feite is aan het kappen van bomen zonder daarvoor in de plaats nieuwe bomen te planten sinds die tijd geen einde gekomen.
Door het verdwijnen van de oorspronkelijke bevolking bestaat er geen collectief bewustzijn hoe onze eilanden er voor de kolonisatie uit hebben gezien. Zeker is echter dat het natuurlijke bomenbestand veel groter was dan nu. Achtereenvolgende generaties van Curaçaoënaars, Arubanen en Bonaireanen zijn echter gewend geraakt aan de ontbossing.
Wat dat betreft is het beeld van groene heuvels en dalen in de regentijd vaak een illusie. Als men het bij zou houden, dan zou men tijdens elk droog seizoen kunnen konstateren dat er weer bomen van de hellingen en vlaktes verdwenen zijn. Tot nu toe is er echter geen sprake geweest van een herbebossingsbeleid ten aanzien van de getroffen gebieden, terwijl de conservering van nauwelijks aangetaste zones veel te wensen overlaat.
Eén van de allergrootste nalatigheden is echter wel het feit dat er nauwelijks iets gedaan wordt aan het wegspoelen naar zee van wat er nog aan vruchtbare bodem over is.

WERELDRAMP

Het verdwijnen van de grond is een internationaal probleem. Toch is het een internationale problematiek waar tot nu toe relatief weinig over is gepubliceerd. Miljoenen tonnen aarde worden jaarlijks over de hele planeet in zee gespoeld, of door de wind weggeblazen. Een uniforme en effectieve methode om de bodem in haar oude staat te herstellen bestaat in feite niet. Als we de systematische verwoesting op wereldnivo nu zouden stoppen, dan zou de natuur voor het herstelwerk eeuwen, zo niet millenia, nodig hebben.

RAMP

Naast de aantasting van de Ozon-laag en het zogenaamde 'broeikaseffect' is de bodemerosie een regelrechte ramp op wereldnivo aan het worden. Daar het een bijna onzichtbare en sluipende ontwikkeling is, krijgt het noch van de politieke leiders, noch van de zogenaamde 'captains of industry' de aandacht die het verdient. Ook de publieke opinie komt in dit geval maar traag in beweging. Toch spreken de cijfers wereldwijd voor zich: De Verenigde Staten, de graanschuur van de wereld, verliezen per jaar zo'n 1 miljard ton aan vruchtbare aarde, wat gelijk is aan 300.000 hectare agrarisch potentieel. Eén derde van de landbouwgrond in de Verenigde Staten is onderhevig aan een drastische achteruitgang van de productiviteit als gevolg van erosie. Als hier geen einde aan komt, dan zal over vijftig jaar de graanoogst in dit land met 50 à 75 miljoen ton zijn teruggelopen. De klap zou het hardst aankomen in die landen die voor hun graanverbruik van import uit de Verenigde Staten afhankelijk zijn. Het gaat hier om een veelvoud van landen waartoe ook de Nederlandse Antillen en Aruba behoren.
Maar ook Europa, het werelddeel dat relatief het minst door bodemerosie wordt aangetast, verliest jaarlijks zo'n één miljard ton aan vruchtbare aarde. Hetzelfde geldt voor Ethiopië waar het effect veel erger is, omdat dit land slechts één zesde deel van het oppervlak van de Verenigde Staten beslaat.
Een dramatisch voorbeeld is te zien in de Golf van Bengalen voor de kusten van India en Bangladesh. Daar vormt zich een enorme zandbank in zee als gevolg van de erosie in het vergelegen Nepal, en het voetgebergte van de Himalaya in India. Van de ontboste berghellingen in het door land omsloten Nepal spoelt jaarlijks ongeveer een kwart miljoen ton aan vruchtbare bovengrond af naar de grote rivieren die hun lading uiteindelijk in de Golf van Bengalen deponeren.
In de nabije toekomst zal deze zandbank boven het zeenivo komen te liggen, waarna dit nieuwe eiland waarschijnlijk zowel door India als door Bangladesh zal worden opgeëist. In feite is de grond echter grotendeels oorspronkelijk Nepalees eigendom.
Wordt aan al deze ontwikkelingen geen halt toegeroepen, dan zal de wereld aan het einde van dit nieuwe decennium twaalf procent van het huidige landbouwareaal, oftewel 180 miljoen hectare verloren hebben. In het jaar 2025 zou dan nog eens achttien procent, ofwel 275 miljoen hectare verloren zijn gegaan. Dat betekent een verlies van veertig procent van de huidige landbouwgrond gedurende de komende 35 jaar. Ook landen die voor hun voedselvoorziening grotendeels of bijna volledig van de import afhankelijk zijn, zoals de Nederlandse Antillen en Aruba zouden zich hierover zorgen moeten maken.
Toch vormen woestijnvorming en erosie niet alleen een bedreiging voor de landbouwgronden. Ook bossen, natuurgebieden, en wildreservaten worden erdoor bedreigd.
Op de Benedenwindse eilanden kunnen we zien hoe de oorzaken van de woestijnvorming en de erosie, te weten de economische ontwikkeling en de verstedelijking, ook een directe bedreiging vormen voor wat er nog aan natuurgebieden over is.
Over bossen kan eigenlijk niet meer gesproken worden, hooguit bosjes. Een variant van de woestijnvorming is de vorming van asfaltwoestijnen in de vorm van industriegebieden, parkeerplaatsen en wegen. Of de vorming van onderzeese woestijnen voor de kust door de vernietiging van het rifmilieu.
De ecoloog H.N. Houérou heeft ooit gezegd: 'De woestijn wordt door de mens geschapen. Het klimaat levert slechts de juiste omstandigheden hiervoor'. Hetzelfde geldt in feite voor de erosie en de ontbossing die beiden ten grondslag ligt. Zolang overheden en het internationale bedrijfsleven, maar ook het publiek in het algemeen, zich niet voldoende bewust zijn van deze waarheid, dan gaat de verwoesting systematisch voort. Van woestenij naar woestijn.

Historisch centrum wordt gerenoveerd

Ook St. Eustatius werkt aan herstel monumenten

= van een medewerker =

ORANJESTAD — Onlangs werd het inventarisatierapport van het 'Historisch Centrum' (H.C) van Oranjestad, St. Eustatius, officieel overhandigd door Elso Kraai van het bureau PLAN 'D2 Windwards Islands aan de gezaghebber van St. Eustatius, Mr E. Temmer. Het inventarisatierapport is de eerste fase van het renovatieplan van het historisch centrum van Oranjestad en zal de basis zijn voor de uitwerking van de tweede fase, het beleidsplan en de derde fase, een masterplan. Verwacht wordt dat medio dit jaar alle plannen aan het Bestuurscollege van St. Eustatius zullen worden aangeboden.

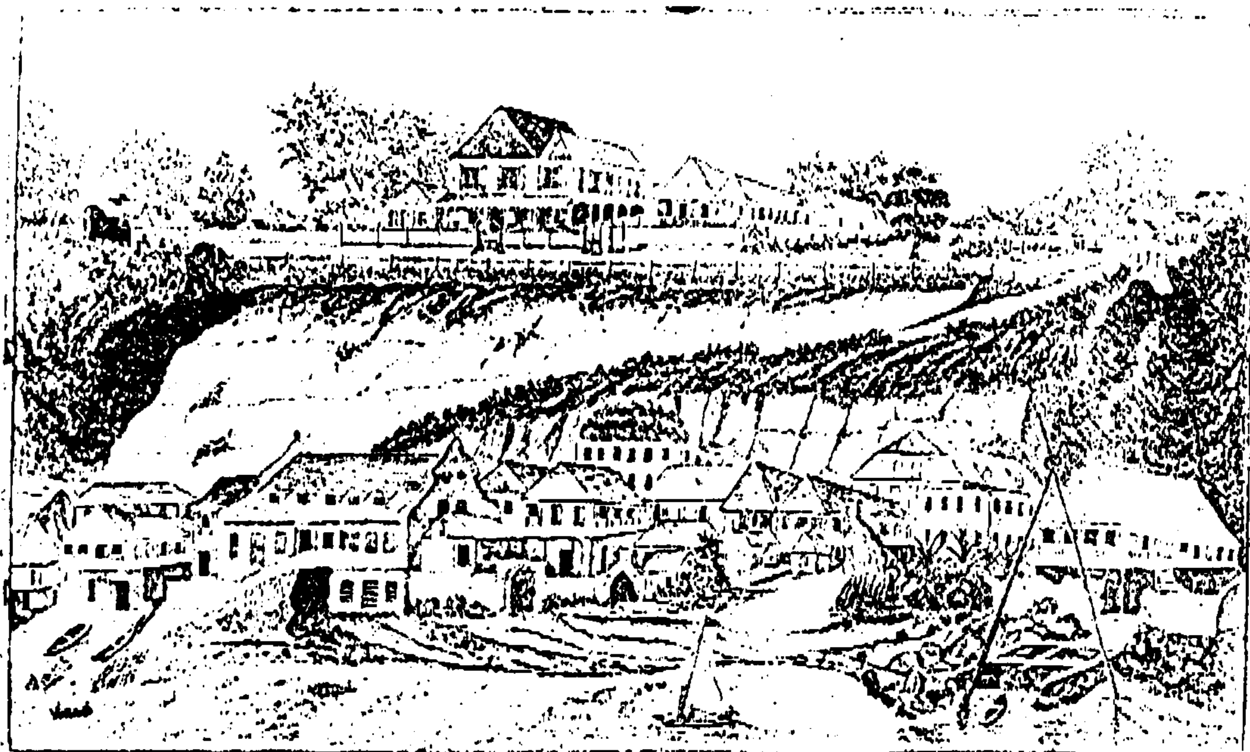
In januari 1989 werd door het Bestuurscollege van St. Eustatius via de Intern Deskundige van het departement van Financien een projektvoorstel 'renovatie historisch centrum Oranjestad' aan minister drs Jan de Koning aangeboden. Dit plan werd voorgesteld naar aanleiding van een rapport van Fundashon Kas Popular (FKP), waarin o.a. vermeld wordt dat de overgrote meerderheid van de huizen in de binnenstad niet voldoen aan de huidige woonnormen.

Doordat de huizen niet meer voldoen aan de huidige woonnormen heeft zich in een korte tijd een massale ontvolking van de binnenstad voorgedaan. Van de 75 woonhuizen in het historisch centrum zijn er op dit moment plusminus 30% onbewoond. Omdat de mensen niet meer in de huizen wonen, worden deze in toch al slechte staat verkerende woningen niet meer onderhouden en slaat de verpaupering met grote snelheid toe.

Op een schaal van 1:10 is nu reeds de gemiddelde bouwtechnische kwaliteit van de woonhuizen in het historisch centrum 3, waarvan 10 goed en 1 onbewoonbaar is.

Het Simon Donckerhuis op St.Eustatius, thans museum van de St.Eustatius Historical Foundation.

gravure benedenstad omstreeks 1825

Waarom het historisch centrum renoveren?

Oranjestad is verdeeld in de 'Upper Town' en de 'Lower Town'. De benedenstad is vroeger het handelscentrum geweest, hier woonde ook de meerderheid van de bevolking. In de bovenstad bevonden zich het verdedigingswerk, Fort Oranje, de riante gouverneurs- en koopmanshuizen en het Bestuurscentrum (zie gravure Benedenstad omstreeks 1825).

Het historisch centrum bevindt zich in de bovenstad en strekt zich uit van de gezaghebberswoning tot het Wilhelminapark in de ene richting en van de klif tot de Cottageweg en Bredeweg in de andere richting. Het beslaat 6.21 hectare. Vanwege de benodigde tijd voor het opzetten van het plan en de urgentie van de renovatie van vele gebouwen, hebben we ons voorlopig moeten beperken tot dit gebied.

ZELDZAAM

Wat is er zo bijzonder aan het historisch centrum?

Omdat, waarschijnlijk, het overgrote gedeelte van de bevolking tot in de 19de eeuw in de benedenstad woonde, heeft dit gedeelte van de stad een gesloten karakter gehad. De bovenstad daarentegen heeft een open karakter, wat voor een historische stad in het Caraibisch gebied zeldzaam is. Willemstad, Paramaribo en 'Old San Juan' zijn o.a. mooie voorbeelden van gesloten steden. In het historisch centrum is 61% van de gebouwen traditioneel gebouwd. Omdat de traditionele gebouwen overheersend zijn, bepalen zij nog een stadsbeeld welke je elders op St. Eustatius zal aantreffen. In de bebouwde omgeving tref je monumentele historische gebouwen aan, maar ook kleine traditionele houten arbeiderswoningen. De variëteit van de typen gebouwen is groot in dit gedeelte.

In dit gebied bevinden zich reeds drie gerestaureerde projecten, het in 1638 gebouwde en in 1976 opgeknapte Fort Oranje, de uit 1755 daterende Nederlands Hervormde kerk, die in 1981 werd geconsolideerd en het Simon Donckerhuis (koopman) welke omstreeks 1740 werd gebouwd en in 1985 werd gerestaureerd. In het gerestaureerde Simon Donckerhuis is nu het museum gehuisvest van de St. Eustatius Historical Foundation. Het startsein tot de restauratie van de Hervormde Kerk werd gegeven op 6 november door Koningin Beatrix.

Direct tegenover het Fort Oranje staat het verlaten Governements Guesthouse-complex. Het gebouw dateert uit de beginjaren van de 18de eeuw, de kelder is nog ouder. PLAN'D2 heeft voor het Departement van Ontwikkelingssamenwerking een projectdossier samengesteld voor de financieringsaanvraag bij de Europese Economische Gemeenschap (EEG) voor de restauratie van dit complex. Het is de bedoeling dat medio 1990 het startsein gegeven wordt.

SYNAGOGE

Aan het synagogepad staat de ruine van een van de eerste synagoges van dit wereldeel 'Honen Dalim', gebouwd in 1739. Het gebouw is twee verdiepingen hoog en geheel opgetrokken in gele bakstenen. Alle hoeken zijn voorzien van prachtige behakte natuursteen blokken. Ook de ramen zijn voorzien van natuurstenen met daarin aangebracht de sponningen voor de luiken. Een gele bakstenen trap leidt naar de reeds verdwenen vrouwengalerij. Het gebouw is ook uniek omdat voor die tijd de joodse geloofsovertuiging nog niet erkend was binnen het Koninkrijk.

Commandeur Faesch verleende dan ook in 1739 de consessie op voorwaarde dat 'de Joden godsdienstoefening niet hinderlijk zou zijn aan die der christelijken'.

De resten van de ruine zijn in een dermate slechte staat, dat gevreesd wordt dat binnenkort de bakstenen muren in elkaar zullen storten. Het zou toe te juichen zijn als de joodse gemeenschap van de Nederlandse Antillen dit unieke gebouw zou laten herstellen en terugbrengen in de oorspronkelijke staat.

Aan de Kerkweg staat het voormalige houten onderzaghebberswoning met in de woonkamer een houten gekanneleerde ellipsboog met geschulpte 'sluitsteen' op 3/4 pilaren. Achter de woning staat nog een orkaanschuilplaats. Dit gebouwtje heeft een kelder, is geheel opgetrokken uit bakstenen en heeft een gemetselde toongewelf.

Naast deze orkaanschuilplaats, we noemen het op Statia 'hurricane shelter', staat een klein, uit rode baksteen opgetrokken, gebouwtje. Ook dit gebouwtje heeft een toongewelf. Voor de Hollandse deur bevindt zich een rond natuurstenen bordestrapje. Bij het betreden van het gebouwtje blijkt het een privaat te zijn, waarvan drie personen tegelijkertijd gebruik kunnen maken. De zitplaatsen hebben onderling geen tussenschotjes.

Karakteristiek voor het eiland zijn ook de regenbakken met toongewelven die half boven de grond uitsteken en waarvan er nog vier in het centrum zijn aangetroffen. Overal tref je de stenen ovens aan, waarin het brood nu nog met houtskool wordt gebakken. In de riante gebouwen tref je de ovens gecombineerd met een open stookplaat met schouw aan.

Traditionele gebouwen heb je in verschillende maten en materialen. We herkennen hierin het traditioneel timmerwerk, waarvan alle onderdelen van het houten skeletbouw met pen en gat zijn verbonden. Alle hoeken zijn geschoord om zodoende het gebouw beter orkaanbestendig te maken. De gebouwen hebben schilddaken, zie ook schetsje.

Het hele frame werd of op neuten of op een gesloten stenen fundatie verankerd. In het historisch centrum staan twee houten huisjes, waarvan vele stijlen van het raamwerk tot in de grond doorlopen. De gevelhoogte van het huisje zijn daardoor lager dan normaal. De gebouwen werden als orkaanschuilplaatsen gebruikt bij de laatste orkaan Hugo.

De meeste daken zijn nu bedekt met gegolfde zinkplaten, de originele shingelsbedekking bevindt zich veelal nog onder deze platen. Op de wanden vindt men shingles, soms in prachtige patronen, en rabatdelen. Zowel de houten als de stenen traditionele gebouwen hebben allen luiken. De woonhuizen hebben daarnaast nog de dubbele schuifraampjes met zes glaspaneeltjes per raam. De deuropeningen hebben ook luiken met daarachter dubbele louverdeurtjes, die een hoogte van plusminus 180 cm hebben.

In het traditioneel metselwerk zijn baksteen, breuksteen en de puinmuur te onderscheiden. De bakstenen (gele en rode) werden ingevoerd vanuit Holland, vaak werden ze als extra ballast van de zeilschepen meegestuurd. Om de gele baksteen te beschermen tegen verwering werden de muren veelal gewit met een kalkpapje. Op Statia en de andere engelstalige eilanden in het Caraibisch gebied 'lime- of whitewash' genoemd.

De breuksteen muren worden op Statia 'facestone walls' genoemd. De lokaal gevonden keien werden door midden gehakt. Het breukvlak van beide helften van de kei zijn nagenoeg vlak. Het breukvlak 'face', werd naar de buitenkant van de muur gericht. De zachtere stenen werden rechthoekig behakt de harde stenen werden minder bewerkt.

In een puinmuur werd allerlei steensoorten verwerkt. De muur werd meestal gepleisterd. De eigenlijke pleistermortel bestaat uit gebluste kalk, water en een mengsel van zand, schelpen en gepulverd materiaal zoals steengruis. Het mengen van de materialen werd gedaan in een houten bak, welke iets schuin werd opgesteld om het mengen en het verwijderen te vereenvoudigen.

Het historische Fort Oranje op St.Eustatius.

De kalk werd lokaal gebrand uit koraalsteen, schelpen en op Statia vooral uit kalksteen van White wall, nabij Fort de Windt. De meest gebruikte methode was het verhitten van de kalksteen tot een temperatuur van 1650 gr Fahrenheit, waardoor de kooldioxide de steen verlaat en ongebluste kalk overblijft. Voor deze procedure werden stenen ovens gebruikt, die werden opgebouwd met breuksteen, om hiermee de verbranding beter te kunnen reguleren en te kontroleren. Deze ovens werden vaak op de bouwplaats opgetrokken en nadat het gebouw gereed was weer afgebroken.

Het blussen van de kalk kon op verschillende manieren worden verricht. De meest gebruikelijke was het mengen van de ongebluste kalk met water in een open kuil.

Hoewel men nog niet zover gevorderd is met het rapport, staat al vast dat een architect alleen het renovatiebeleid niet kan bepalen. Het streven is tezamen met andere diciplines het beleid te bepalen. Gedacht wordt om samen met de dienst Openbare Werken, de Housing Foundation, een archeoloog, een kunsthistoricus, privé instellingen zoals de St. Eustatius Historical Foundation een beleidsplan op te zetten.

De bouwvoorschriften voor dit gebied zullen o.a. een onderdeel van dit beleidsplan zijn.

Noemenswaardig is dat in september 1989 door de Staten van de Nederlandse Antillen de raamwetgeving 'Monumentenbeleid Nederlandse Antillen' unaniem werd aangenomen. Deze wet houdt in dat elk eiland hierin zelf zijn monumentenbeleid kan invullen.

Met het bepalen van het renovatiebeleid van het historisch centrum is men dus bezig gedeeltelijk deze raamwetgeving in te vullen.

Bijzonder veel aandacht zal gegeven worden om het huidige karakter zoveel mogelijk te bewaren. De woonfunctie, welke zal moeten voldoen aan de huidige woonnormen, zal hersteld dienen te worden.

Velen zijn reeds overtuigd dat de grotere historische gebouwen eens zullen worden gerestaureerd of geconsolideerd. De grootste zorg vormt echter de kleine traditionele houten arbeidershuisjes. Vele verkeren in een vergevorderde staat van verval en zullen dan ook binnenkort in elkaar storten.

Voorkomen moet worden dat deze huisjes worden vervangen voor een eigentijdse woning al dan niet in houtwerk met T1-11 (plywood) of metselwerk van cementblokken. Vele van de reeds in dit gebied gebouwde, nieuwe woningen zijn kopieën van woningen uit Aruba of Curaçao. Om het huidige unieke karakter van het centrum te bewaren zullen de nieuwe bouwvoorschriften voor dit gebied moeten voorkomen dat de 'moderne' bouw de traditionele gaat overheersen.

Ook zal meer aandacht gegeven worden aan restauratietechnieken. In het verleden werden door gebrek aan kennis, gele baksteen muren gemetseld met een cementmortel. Deze 'harde' mortel tast de zachte steen aan, vanwege de grote aanhechting van de cementmortel op de baksteen. De juiste manier om dit te doen is even als vroeger met kalkmortel. Men zal ook moeten leren om zo min mogelijk te veranderen.

Getracht moet worden zoveel mogelijk te achterhalen hoe men vroeger bepaalde onderdelen van het bouw maakte. Gesprekken zijn hierover gevoerd met oude ambachtslieden, zoals de heer John Roosberg en de heer Elridge Timber. Belangrijk is ook dat een restauratiefilosofie gebaseerd is op feiten. Een archeoloog kan vaak veel informatie verschaffen over zijn vondsten van de opgravingen rondom de woning of van een gebied.

Op St. Eustatius zijn vele instanties bezig met het bevorderen van het monumentenbeleid. Eén daarvan is de St. Eustatius Historical Foundation. Deze Stichting werd in 1974 opgericht. De Foundation is o.m. verantwoordelijk geweest voor het schoonmaken van begraafplaatsen en ruines langs de baai in de benedenstad, de restauratie van de Nederlands Hervormde Kerk en het Simon Donckerhuis waarin nu één van de fraaiste 18de eeuwse pronkkamers is ondergebracht.

Een andere stichting die werkt op dit gebied, is de St. Eustatius Housing Foundation, welke vooral de laatste jaren zich bezig houdt met het renoveren van oude panden in Oranjestad en deze weer bewoonbaar maakt. Een voorbeeld hierin is de 'Old School' aan de Bredeweg. Het streven van de stichting is dit beleid voort te zetten in het historisch centrum.

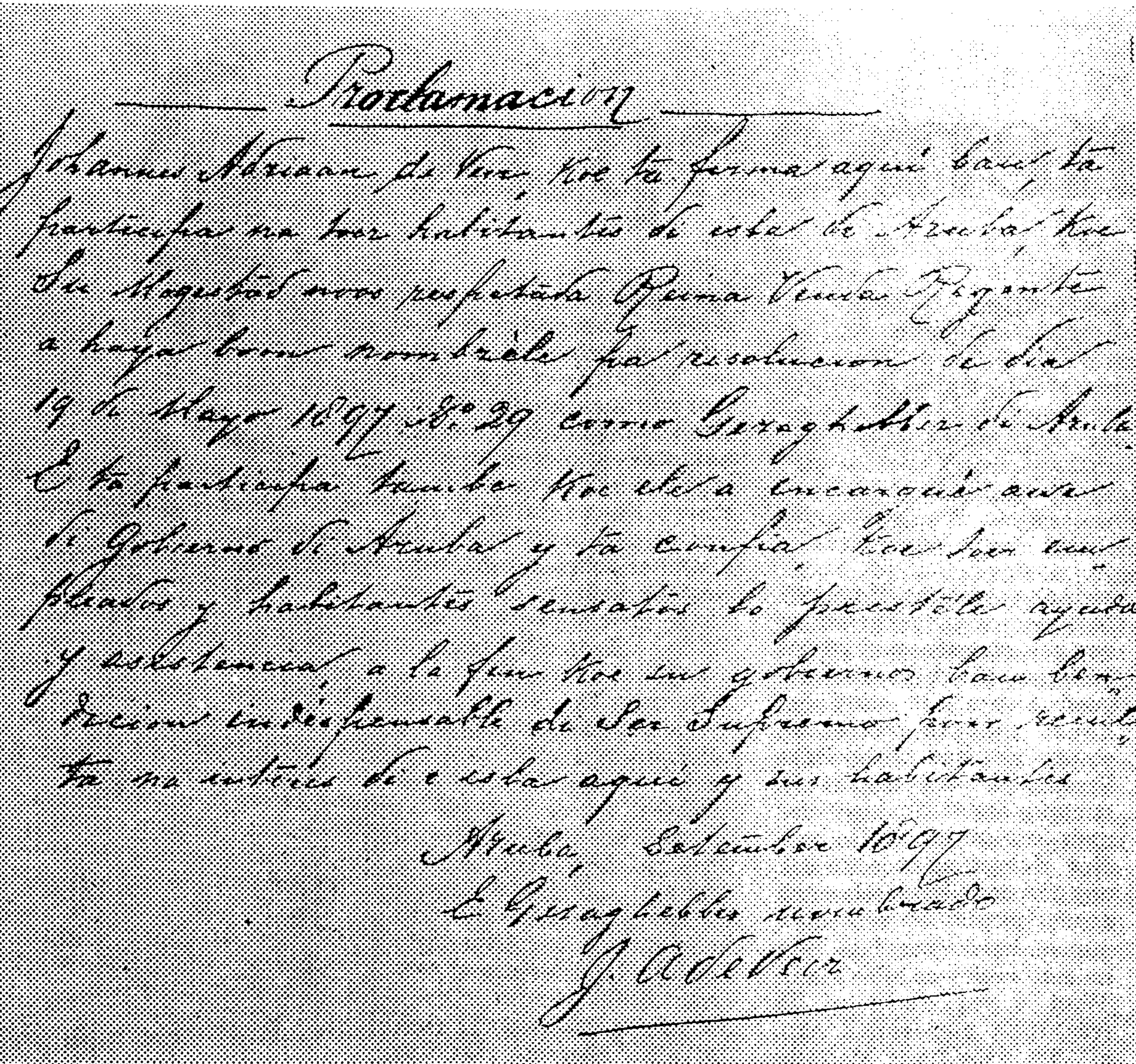
Vele fondsen werden en worden beschikbaar gesteld door Nederland en de EEG. Instanties die nauw verbonden zijn bij de projekten zijn het departement van Financien, afdeling Intern Deskundige, Departement voor Ontwikkelingssamenwerking en de Vertegenwoordiging van Nederland.

St. Eustatius 21 vierkante kilometers groot en met een inwonerstal van 1900, heeft een museum in een 18de eeuws pand, twee gerestaureerde forten, een geconsolideerde kerk uit 1755 een prachtig aangelegd park rond de funderingsresten van de pakhuizen aan de Oranjebaai in de benedenstad en grootste plannen voor het historisch centrum. Dit alles maakt het eiland uniek.

= door Wim Rutgers =

RUIM EEN JAAR geleden wees Carel de Haseth mij erop, dat in de zogenaamde 'Collectie Hamelberg' in de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag een aantal voor de ontwikkelingsgang van de Antilliaanse letteren belangrijke handschriften aanwezig waren, onder andere een geschreven Papiamentstalig stuk van 1803. Dat het zo lang geduurd heeft eer ik over dit oudste Arubaanse stukje in het Papiamento iets schrijf, komt domweg door het feit dat ik het origineel wilde vinden van deze met potlood geschreven copie op een nogal gerafeld aantekeningenblaadje.
Maar dat is me na ettelijke bezoeken aan het Algemeen Rijksarchief nog steeds niet gelukt. Sinds kort is het daar ondergebrachte 'Oud archief Curaçao, Bonaire en Aruba tot 1828' helemaal op microfiche gezet, waardoor de originelen niet meer ingezien mogen worden — terwijl deze microfiches nagenoeg onleesbaar zijn! De nieuw verschenen 'Inventaris van het oud archief Curaçao, Bonaire en Aruba tot 1828', al geschreven door mr R. Bijlsma (1920/1924), is nu helemaal herzien en bewerkt door drs. T. van der Lee, en geeft een duidelijk overzicht van wat er allemaal in dit belangrijke archief aanwezig is, maar desondanks lukte het me niet het origineel te vinden. Ik geef dus die moed maar op en publiceer hierbij de met potlood door Hamelberg overgeschreven versie bij gebrek aan beter. Het stuk lijkt me voor de kennis van het Papiamento heel interessant.

Oudste papiamentstalige tekst op Aruba
Relaas van een ruzie tussen bombardier en commandeur

Proclamacion
Johannes Adriaan de Veer Kie ta forma aqui bai ta participa na tur habitantes di isla di Aruba Kie Su Magestad nos respetada Reina Viuda Regente a haya bon nombrá'le pa resolucion di dia 19 di Mayo 1897 No 29 como Gezaghebber di Aruba
E ta participa tambe Kie el a encargá awe di Gobierno di Aruba y ta confia Kie tur empleados y habitantes sensato lo presta'le ayuda y asistencia a le fin Kie su gobierno ... indispensable di Ser Supremo ... ta na interes di e isla aqui y su habitantes
Aruba, Setember 1897
E Gezaghebber nombrado
J. A. de Veer

De brief die de Curaçaose Jood Abraham de David da Costa Andrade in 1776 aan zijn familie schreef, geldt als het oudst gevonden en geschreven Papiaments, en mag sinds de publicatie ervan in fotovorm door Isaac S. en Suzanne A. Emmanuel in hun 'History of the Jews of the Netherlands Antilles' enigszins bekend verondersteld worden. De door Carel de Haseth gevonden Arubaans-Papiamentstalige tekst is slechts een kwart eeuw jonger, namelijk van 22 juni 1803. Het betreft een officiële getuigenverklaring, een eedaflegging, die Hamelberg als bronvermelding 'R & S 1803' (Resolutiën en Sententiën) meegaf.

GETUIGEN

Een dertigtal met name genoemde 'guardiaanen of boschwagters' protesteren tegen de manier waarop zekere B.G. Quant optreedt tegen Commandeur Pieter Specht. Deze twee heren hebben kennelijk een nogal langdurige twist gehad, die zo hoog opliep dat fiscaal Mr Starckenborgh van Curaçao zelfs naar Aruba wilde reizen 'om voorgoed een eind te maken aan het langdurig getwist vóór en tegen den vice-commandeur Specht... en allen zoo mogelijk met elkander te verzoenen...' (P.A. Euwens: 'Curaçao in 1803—1804', in de *Amigoe* van 1904 en in *Onze eeuw* 1908, p.258).

Maar deze gevaarlijke reis ging niet door, wegens de roerige Frans-revolutionaire tijden en oorlogshandelingen tussen de Europese mogendheden, waarbij ook Curaçao en Aruba betrokken werden. In deze tijd was de Caraïbische zee vol met vijandelijke oorlogsschepen en is het zelfs de enige keer geweest in zijn geschiedenis, dat Fort Zoutman daadwerkelijk heeft dienst gedaan als verdedigingswerk. Maar in 1804 besloot het Arubaanse bestuur dat met een eventuele, zeker niet denkbeeldige aanval, het slechtbewapende eiland overgegeven zou worden. De historici spreken van 'noodlotsdagen', 'een tijd van verwarring' of 'een veelbewogen tijdperk'. Dat was het op Aruba inderdaad, zowel in het groot als op klein-persoonlijk niveau tussen twee invloedrijke figuren.

KLEINZIELIG

Het was niet mijn bedoeling me te gaan verdiepen in waar het nu precies om ging tussen Specht en Quant — dat lijkt bovendien moeilijk volledig te achterhalen. Laat ik citeren uit de aantekeningen van Hamelberg om toch enige duidelijkheid te verschaffen:

'Quant was bombardier en ontvanger van 's lands gerechtigheden te Aruba. Als bombardier had hij het bevel over de forteressen Zoutman en de Winter, Specht moest hem dien post overgeven; hij weigerde als hebbende geen aanschrijving daarvan ontvangen. Quant legde instructie over. Beiden leggen bewijzen van tevredenheid der inwoners over...'

Dat betreft dus wel degelijk een serieuze competitiestrijd, maar die ging vergezeld van kleinzielige ruzietjes over het dragen van een uniform:

'Een bombardier had het recht om epauletten te dragen. Quant was tevens ontvanger te Aruba, doch Specht weigerde hem als zoodanig te erkennen, omdat hij van deze benoeming geen kennis had gekregen, niettegenstaande Quant hem zijne instructie toonde...
Questies op Aruba tusschen den Commd. Pieter Specht en Bruin Govert Quant, bombardier. Fiskaal weet niet of hij als bombardier een politiek of militair persoon in dienst van den lande is en zegt dat hij, dadelijk na zijn aankomst te Aruba zich met... officiers en zelfs met hoofdofficier's of generaalsepauletten zou hebben vercierd; vindt verder 'dat zijn qualiteit als bombardier hem tot zoodanige gedragen niet eenig recht kan hebben gegeven' (beleedigingen en bedreigingen tegen Comd.'

Tot zover voorlopig (de slecht leesbare) Hamelberg. In het archief vond ik nog een brief waarin Specht zich verontschuldigt dat hij niet persoonlijk kan komen getuigen, omdat hij zijn voet bezeerd heeft — hij kan geen schoenen dragen en dat zou beledigend zijn — daarom vraagt hij schriftelijk te mogen getuigen. (O.A.C., nr. 145, nr. 93, p.322). De afloop van deze persoonlijke en competitiestrijd is onbeslist volgens Hamelberg:

'Bruin Govert Quant, bombardier, en Pieter Specht, commandeur van Aruba, worden buiten proces gesteld en de zaak gerenvooieerd aan Heeren Commissarissen in zoo verre beiden in hun ambten hebben gemankeerd. Tusschen Specht en Quant besluit de Raad dat zij beiden in hunne posten hebben gemankeerd en stelt hen buiten proces. Ieder vrij proces te entameren'.

De verklaring van de 'boschwagters' is in deze onverkwikkelijke zaak dus een van de 'bewijzen van tevredenheid der inwoners' geweest. Hierover schrijft Hamelberg nog in zijn aantekeningen:

'Verklaring in 't papiementsch van Indianen te Aruba. Hieruit dat Quant den Eng. gouv. zou gezegd hebben dat de Indianen in opstand wilden komen, waarop Creagh kanonnen vernagelde'.

QUESTIES

Quant bereikt in elk geval dat Specht wordt vervangen door Johannes Craneveldt, en dat hij zèlf door de Engelsen tot Commandeur wordt benoemd als dezen Craneveldt aan de kant zetten. Maar Quant blijft moeilijkheden veroorzaken.

'Op 8 october (1805) hebben de Engelsen blijkbaar genoeg van Quant. Hij wordt zonder meer afgezet...'

vertelt J. Hartog in zijn *Aruba* op pagina 95. Toch wordt hij later voor een tweede termijn benoemd, maar ook dat loopt slecht af. Hartog vertelt het uitvoerig:

'Een Engelse golet ging... in de Paardenbaai voor anker, zette een boot uit, welke enige lieden aan wal bracht die zonder meer de Union Jack hesen aan de vlaggestok die bij Quants woning op Pontón stond. Dat was te veel. Quant liet de kapitein der Indianen met zes man de vlaggestok kappen. Geen Hollandse vlag, dan ook geen Engelse. Er ontstond een gevecht, waarbij over en weer gewonden vielen, maar de paar Engelsen, die aan wal waren gezet, moesten tenslotte het veld ruimen'.

Ze nemen wél wraak en Ds. G.B. Bosch vertelt in zijn *Reizen in West-Indië* van 1836 met veel smaak hoe dat gebeurde op 11 juni 1806:

'Hij wilde volstrekt den Kommandeur opgehangen hebben; doch het is te begrijpen, dat deze daar niet op wachtte, maar zich bij tijds op de vlugt begaf'.

Nu hij de man zélf niet te pakken kon krijgen, wilde hij het huis in brand steken, maar dat was te gevaarlijk voor de omliggende met strodaken bedekte woningen. Geen nood, vertelt Ds. Bosch:

'...hij besloot om het huis van den Kommandeur omver te trekken: hij liet zwaar touwwerk van het schip komen, maakte gaten in den muur, en de matrozen, gewoon aan touwen te trekken, haalden in een oogenblik het Kommandeurshuis naar beneden, tot groote verbazing van de inwoners, die met belangstelling dit vreemde schouwspel aanstaarden. Na deze wraakneming, stelde de Kapitein een' anderen Kommandeur aan, en begaf zich weder op reis'.

Quant was inmiddels naar Coro ontkomen, maar zal later na terugkomst ook met Gouverneur Changuion nog de nodige problemen krijgen. Geen gemakkelijk heer, dus.

PAPIAMENTO

Na bijna twee eeuwen kan de persoonlijke twist niet meer als interessant worden beschouwd, de verklaring in het Papiamento echter wel degelijk, omdat ze toont hoe 'gestandaardiseerd' het Papiamento in die vroege dagen al was. We zien de kenmerkende verlenging van klinkers die steeds weer in de geschreven vormen zichtbaar wordt en de soms Spaans, maar sterk overwegend Nederlands-georiënteerde spelling. Het stuk zal geschreven zijn door een lid van het officiële koloniale bestuur, maar een dergelijke spelling komt nog heel lang voor, onder meer bij de Nederlandse paters. De verschillen zijn kleinigheden, vergeleken met de grote overeenkomsten met het moderne Papiamento. Een taalhistorisch georiënteerde Papiamentist zal ongetwijfeld heel wat kunnen ontdekken in dit materiaal. Twee van de getuigen tekenden, zij het moeizaam. De rest zet een kruisje. En passant zien we nu ook nog even een aantal oude Arubaanse familienamen van het eiland.

GELEGENHEIDS GEDICHT

Voor de literatuurgeschiedenis heeft deze twist nóg enig belang wegens (een fragment van?) een gedicht over dit onderwerp: 'Het Arubiaansch liedje', dat in getypte vorm ook in de Collectie Hamelberg aanwezig is. Als curiosum geef ik het hierbij weer. Het gaat over dezelfde historische figuren en is waarschijnlijk het oudste op Aruba betrekking hebbende satirische gedicht. De 'Diana' viel in oktober 1804 het eiland aan en Aruba capituleerde, zoals in de raad afgesproken, terstond.

Maar de Engelse oorlogsvloot verliet het eiland al weer spoedig.

Het Arubiaansch liedje.

't Was op een morgen zonneklaar,
Dat wy van boven wierdt gewaar,
Vyf zeilen komen voor de baai,
En braasten hun zeilen fraai
Met spoed, met spoed, met spoed.
De fregat Diana genaamdt,
Die zond zyn boot bedragt bemand
Om dit beroemd eiland
Te eischen van ons handt, -
Toen werd de raad geconvenieerd
En niemand was er die mankeert,
Het hoofd der helden zeer wel bekend
Sting op zyn stoel heel overeind,
En zeide waar is, waar is myn bril
Myn hoofd die draait gelyk een spil,
Maar toen hy zyne brille vondt,
Toen zeide hy in het rond,
Wel Heeren wat nu gedaan
Kruit en lood is niet te veel
Geweer en wapen van geen groote deel
Laat de britten dan met spoedt
Marcheeren aan den wal.
Piet de Mey den translateur
Die zeide het is heel naar myn gerief, Het is heel naar myn zin,
Malin, Malin, Malin. -
Paulus Poppe dien plompen bul,
Die zeide ach wat ben ik bly
Nu zyn al myn koeien vry
En gaan rusten aan myn zy.
Bruin Govertsz Quant den officier,
Die praalde met een ware zwier,
Die zeide tegen den Engelschen officier
I am collector here.

JOHANNES DE VEER

Tot slot vond ik in de Collectie Hamelberg nog een stukje Arubaans Papiamento van bijna een eeuw later. J.A. de Veer maakt daarin zijn benoeming tot gezaghebber bekend. We zien hoe sterk de Papiamentse taal van het begin van de negentiende eeuw op dat van het einde van die eeuw lijkt. Dit korte bericht versterkt daarom m.i. mijn opmerking hoe 'gestandaardiseerd' het geschreven Papiamento al in een heel vroeg stadium kennelijk was.

Het mensenpak

PINKIE MAAKTE een luchtsprong van plezier. En dat nog wel, terwijl hij voor de kabouterkoning stond! Hij had zojuist gehoord, dat hij die avond met de kabouterkleermakertjes mee naar Mensenland mocht. Elke nacht trekken er wel honderd kaboutertjes door het bos naar Mensenland om daar de mensen een handje te helpen. De kabouterbakkertjes schuiven het brood vast in de oven. De kleermakertjes naaien de pakken af, die nog niet klaar zijn. De timmerlui repareren kapotte stoelen. En zo doet ieder wat.
Toen het avond was geworden, keek Pinkie zijn ogen uit. Eerst in het grote donkere bos. Er vlogen grote vogels, die hij nog nooit gezien had. Dat waren uilen, vertelden de kaboutertjes hem. Maar ze leken helemaal niet op Chogo de uil op Aruba. En dan de huizen van de mensen. Die kwamen wel tot boven in de wolken, dacht Pinkie.
In de kleermakerij van Baas Speldeprik gingen alle kaboutertjes hard aan het werk, want er lag een pak, dat nog maar half af was. Pinkie hielp mee het onder de naald van de naaimachine te schuiven. Met zeven man sterk hielden ze het op zijn plaats, terwijl twee andere kaboutertjes de machine lieten naaien. Daarna moesten de knopen er nog aan gezet worden en had Pinkie even tijd om rond te kijken.
Hij zag grote platen aan de muur hangen van mensen met pakken aan en met overhemden en stropdassen en zwarte schoenen zonder puntneuzen. En met vreemde mutsen op, die 'hoeden' heetten. Verbaasd schudde Pinkie zijn hoofd. De pakken leken helemaal niet op kabouterkleren. Maar mooi vond hij ze wel. 'Ik wou, dat ik zo'n pak had', dacht hij. 'Wat zou me dat mooi staan en wat zouden de andere kaboutertjes jaloers op me zijn'.
Weer terug in Kabouterland stapte hij naar Helpgraag, een van de kabouterkleermakertjes en liet een men-

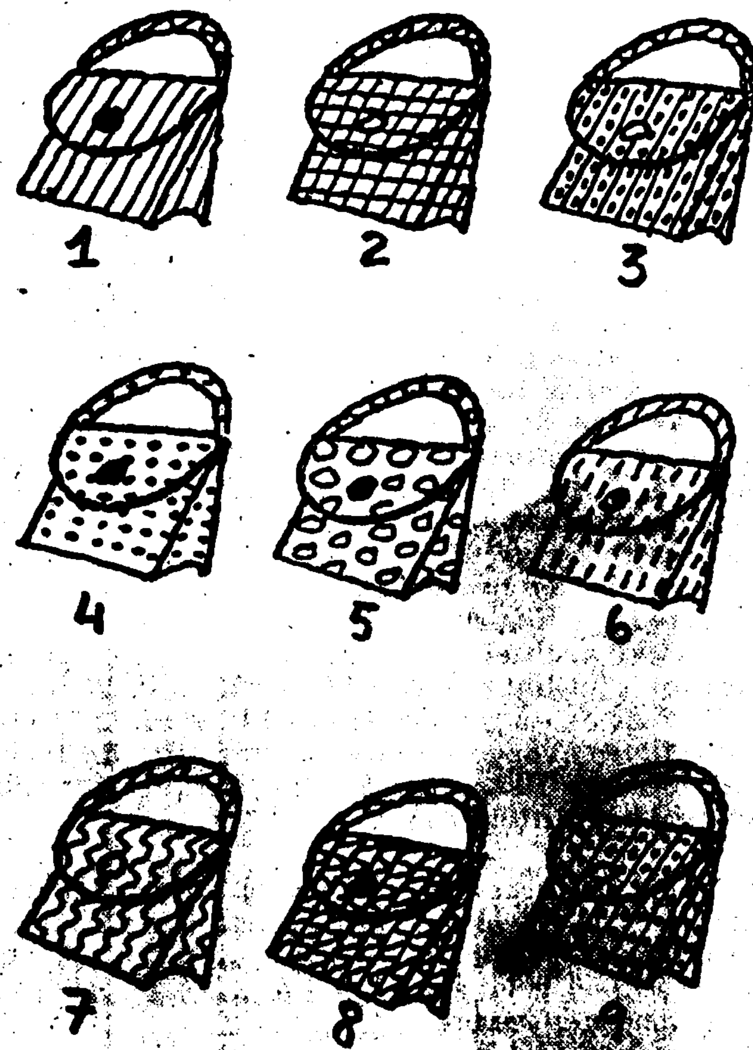
senpak voor zichzelf maken. Met een wit overhemd en een gele stropdas met groene balletjes. Hoe hij aan al dat goed kwam? Ik durf het haast niet te vertellen, want... dat had hij bij Baas Speldeprik weg gepakt en stiekum onder zijn jasje mee naar huis genomen. De handige Helpgraag maakte ook nog een paar leren schoenen zonder punten en een echte mensenhoed voor hem. En na een week was alles klaar.
'Weet je wat', dacht hij, 'Ik trek mijn mensenpak aan, als we weer naar Mensenland gaan'. De andere kaboutertjes hadden het niet eens in de gaten. Het was veel te donker in het grote bos en ze moesten goed op de weg letten. Maar toen ze de werkkamer van baas Speldeprik binnen kwamen en hun lampjes aan staken, bleven ze stokstijf van schrik naar Pinkie staren. En voordat deze wist, wat er gebeurde, renden ze allemaal schreeuwend weer weg. Ze dachten, dat hij een klein mensenjongetje was. En kaboutertjes hebben niet graag, dat mensen hen zien.
Zo'n haast hadden ze, dat ze met z'n allen tegen een klein tafeltje aan liepen, dat met veel lawaai omviel. Rinkeldekinkel! zei de vaas, die er op gestaan had en viel in duizend scherven op de grond.
Pinkie vergat van verbazing helemaal, dat hij met de kaboutertjes mee moest rennen. En het was maar goed, dat er één kaboutertje was, dat alles begreep. Dat was Helpgraag, die het pak voor Pinkie gemaakt had. Hij gre-

ep Pinkie beet en trok hem mee achter de andere kaboutertjes aan het bos in. En toen baas Speldeprik schreeuwend van 'Houd de dief, houd de dief!' uit zijn slaapkamer kwam hollen, was er geen mens —en ook geen kaboutertje —meer te zien.
De andere kaboutertjes denken nog steeds, dat ze hard voor een mensenjongetje weggelopen zijn, want Pinkie en Helpgraag hebben nooit verteld, dat Pinkie dat kleine mensje was. En het mensenpakje hebben ze ergens in het bos diep onder de grond begraven, want dat wilde Pinkie nooit meer zien.

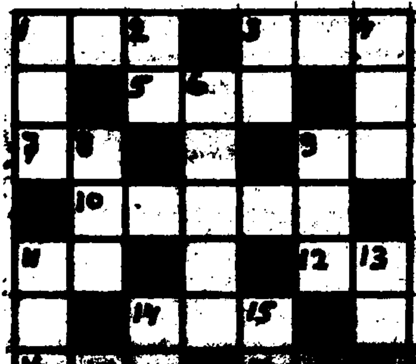
NEL BASILIO

HANDTASSEN

Twee van deze drie handtassen zijn precies hetzelfde. Zie jij welke?

Puzzel van de week

HORIZONTAAL: 1. Weg; 3. Dit dier zie je in elke dierentuin; 5. Getal; 7. Kade; 9. Deciliter (Afkorting); 10. Orgaan in je lichaam; 11. Overblijfsel van vuur; 12. Slede; 14. Een zekere; 16. Groente; 17. Ontkenning.

VERTIKAAL: 1. Teer; 2. Lidwoord; 3. Klaar; 4. Medicijn; 6. Tegenovergestelde van dood zijn; 8. Indien; 9. Spoedig; 11. Heb je nodig bij vissen; 13. Hert; 14. En anderen (Afkorting); 15. Voegwoord.

DE WINNARES van de waardebon van Augustinus Boekhandel à f.50,- is:

Denise Klaver
Saturnusstraat 64
Curaçao

Je kunt je bon ophalen bij de Amigoe te Scharpenheuvel

OPLOSSING VORIGE KEER

HORIZONTAAL: 1. Kapot; 5. Rib; 7. Aap; 8. Amen; 10. As; 11. Snee; 13. Mode; 14. M.O.; 15. Dame; 16. Vis; 17. Sol; 18. Naast.

VERTIKAAL: 1. Kaal; 2. Aas 3. p.p.; 4. Tanden; 5. Ree; 6. In; 9. Mee; 11. Som; 12. Post 13. Mal; 14. Mis; 15. Do; 16. Va.

Om te kleuren

Wist je dat

JE HEBT ochtendmensen en avondmensen. Daar heb je misschien al eens van gehoord. Ochtendmensen staan vroeg op, want 's morgens zijn ze op hun best. En 's avonds gaan ze niet te laat naar bed, want dan zijn ze allang zo fit niet meer. Maar avondmensen staan laat op en gaan laat naar bed, want 's avonds komen ze pas echt tot leven.
Geleerden hebben hier een hele studie van gemaakt. En ontdekten ook nog het volgende: De ochtend is goed om iets te leren, dat je binnen korte tijd moet weten. Dus als je bijvoorbeeld 's morgens examen moet doen, dan is het heel goed vlak voor het begin je boeken nog even door te bladeren. Maar de namiddag is de beste tijd om dingen te leren die je nog dagen, weken of maanden daarna nodig hebt. De beste tijd dus voor je huiswerk!

*****

Kwispel is een oud woord voor het harige uiteinde van een kwast. Dus nu weet je gelijk waar het woord kwispelen vandaan komt. Vroeger was kwispel ook een ander woord voor kwast, maar dat gebruiken we nu niet meer.

*****

Over de hele wereld bestaan er 130 verschillende soorten uilen. In Europa is de oehoe de grootste uil. Als hij zijn vleugels uitspreidt, is hij 1.50 meter breed!

*****

Geheimschrift

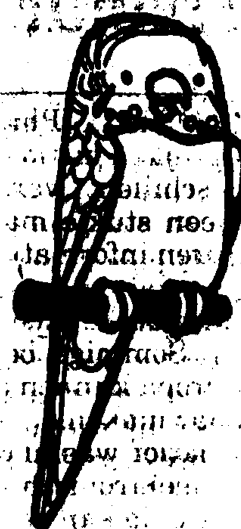
HEB je wel eens brief naar elkaar gestuurd in zelf gemaakt geheimschri Dat is spannend en niet mo lijk.
Je kunt voor iedere le van een woord bijvoorbe

de letter nemen, die twee die letters verder in h alfabet staat. 'Peter', wo dan: 'Rgvgt'. Of je zet a beginletters van de woord achteraan: Eterp si ij esteb riendv. Je kunt het n zo moeilijk maken als je z wilt.

Konkurso di Poesia 1989

LIZAAN Winklaar (10 ja heeft de eerste prijs van h konkurso di poesia 1989 vo de kinderen van 9 tot 11 ja gewonnen met het mo gedichtje Nos Bunitesa. Ge liciteerd, Lizaan!

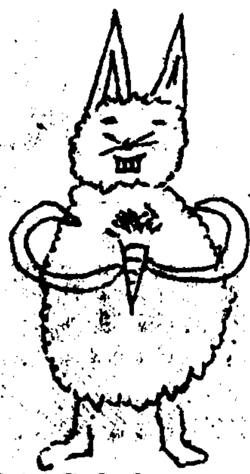
NOS BUNITESA

Nos ta biba den naturales
Esaki si ta un beyesa
Ora ku olanan di nos lam
Ta dal kontra barankanan
Nos ta haña gana
Di duna otro un man.

Korda kon tempunan aya
Nos grandinan tabata u
yerbanan
Pa kura nos malesanan
Manera mampuritu, sen
bibu, lamunchi gras
I hopi mas,
Nos tur a bebe pa kura.

Korda riba e paranan
Manera kinikini, prikichi
warawara
Ku ta dorna nos mondinan
Pesei hobennan kuida n
naturalesa
Pasobra e ta un beyesa.

Uit de schoolkrant

VANDAAG heb ik een verhaaltje van Miladys gekozen. Lees maar:
E KONENCHI I E KABAI
Un dia tabatin un konenchi ku jama Richi i e kabai jama Djoni. Un dia nan a bai keiru, nan a mira hopi kos bunita! Nan a mira flor, palu, mata, i nan a mira asta bestia! Nan a mira biná, barbulete, makaku, juana, lagadishi i blousana. I un dia nan a pasa tristu. Nan no tabatin kuminda pa nan kome. Ora nan a topa ku bende, e bende a ripara ku nan ta tristu i no tabata tin kos pa nan haña di kome, i e ora ei e bende a duna e konenchi wortel, i e kabai a haña jerba i awa. Despues di un dos dia nan a bai kaminda nan mester ta den mondi, kaminda e otro bestianan ta. Nan a pasa, dushi, kontentu, i ku jen di alegria.

MILADYS FINIX
Klas 4a, M.L. Kingschool

GOLDEN DRIVE IN is gesloten en moeder zit een video te kijken, net nu jij televisie wil kijken. Wel, dan maken we zelf ons eigen film.
Het enige wat je ervoor nodig hebt, is een blocnote, een potlood en stiften. En als je geen blocnote bij de hand hebt, kun je die maken van een paar vellen papier. Vouw de vellen in vieren of achten, knipaa langs de vouwlijn in mooi gelijke velletjes en niet ze aan de bovenkant aan elkaar.
Teken en kleur nu aan de onderkant van de velletjes poppetjes, huisjes, auto's en wat je verder maar wilt. Als de blocnote heel snel wordt omgebladerd, lijkt het net, of de figuurtjes bewegen. Het leukst is er een verhaaltje in te brengen. Bijvoorbeeld door de poppetjes op elk blaadje een beetje verder naar links of rechts te tekenen, zodat het net lijkt of ze lopen. Of ze op elk blaadje een beetje verder te laten vallen.

Zelf een film maken

Versjes van vroeger

Kaatje, ben je boven?
Ja, mevrouw!
Ik wil je wat beloven!
Goed, mevrouw.

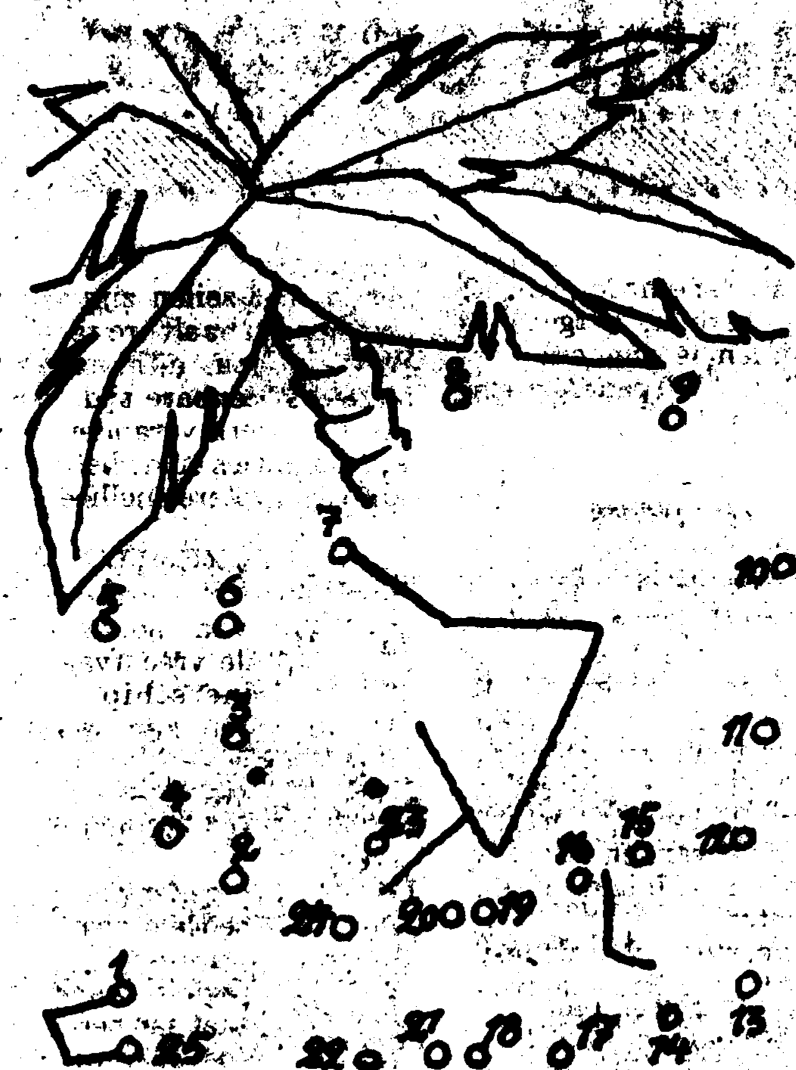
Tien pond suiker, zes flessen wijn,
Doe dat in een keteltje,
Roer dat met een lepeltje -
O, wat zal dat lekker zijn!

Kinderpuzzel Oplossing

HORIZONTAAL: 1. As; 3. Stads; 7. SS; 9. BLO; 11. Ere; 12. Sta; 13. Tal; 14. Lel; 15. Stop; 16. Bijna; 17. Idem; 19. Aan; 22. An; 24. Etage; 26. MO; 27. Vals; 29. Roet; 31. Are; 32. Ode; 34. Nis; 35. Vlo; 36. Eed; 37. Die; 39. Kar; 41. Eer; 44. Eend; 46. Orde; 47. Er; 48. Deels; 51. Ei; 53. Dra; 55. Gare; 56. Arre; 58. Vos; 59. Lot; 61. Oer; 63. Lot; 64. Els; 65. Sla; 66. Ar; 67. Kreta; 68. TS.

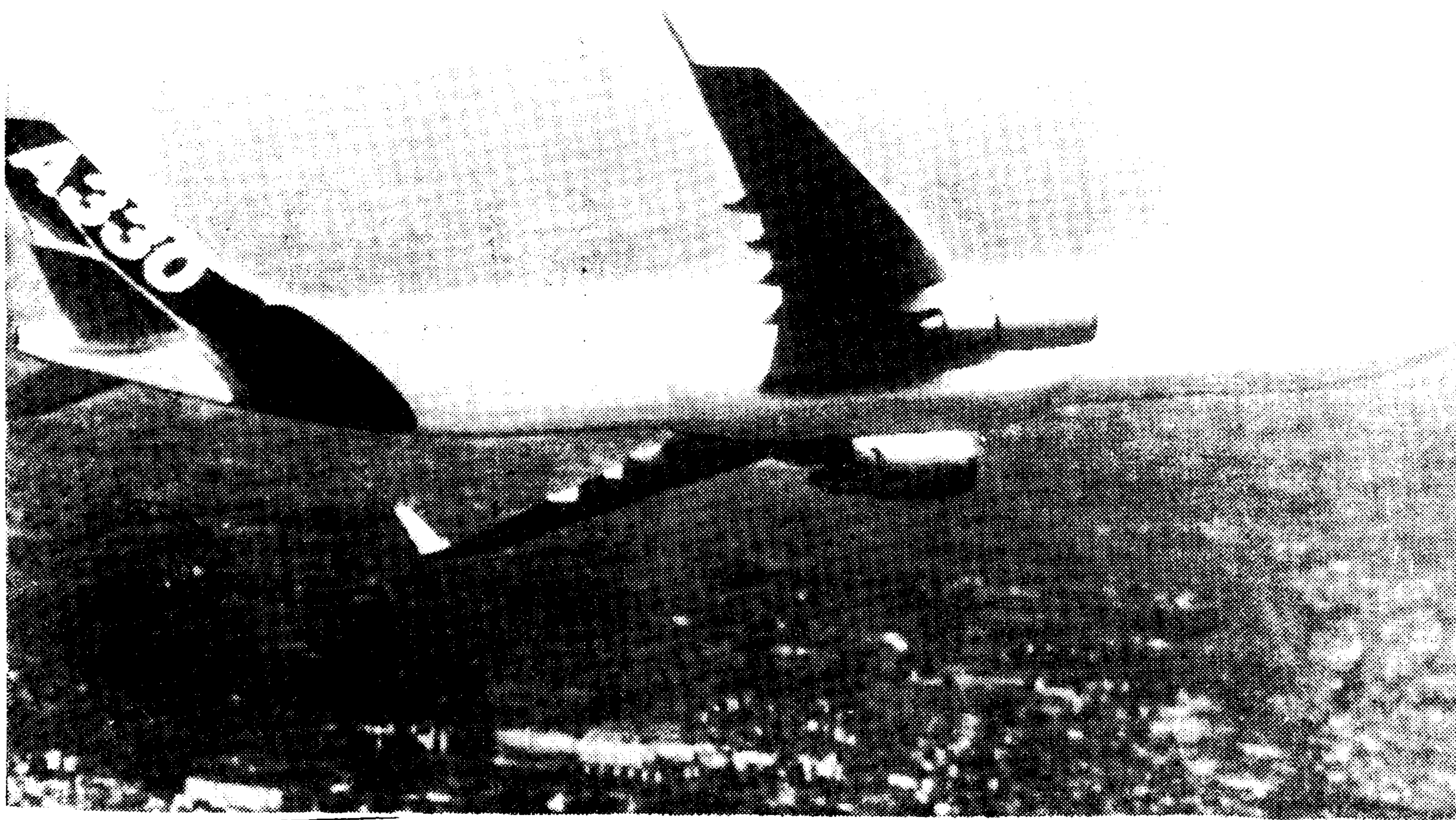
VERTIKAAL: 1. Abt; 2. Slab; 4. Telaat; 5. Are; 6. Deling; 7. Stom; 8. Sap; 10. Olijk; 12. Stem; 18. Lava; 20. Aard; 21. Rots; 23. Nar; 24. Es; 25. Er; 26. Mei; 28. Leven; 30. Ouder; 32. Ook; 33. Ezr; 37. Deen; 38. Ier; 40. Ader; 42. [illegible] 43. Reis; 45. DD; [illegible] 50. Laa[illegible] Mast; 54. Gros; 55. Goor; 57. Eelt; 58. Vla; 60. Olé; 62. Ras.

Tellen

Trek een lijn van punt 1 tot 25. Dan zie je een groot beest.

Oplossing handtassen: nummers 3 en 9.

De nieuwe A 330 Airbus die momenteel ontworpen wordt door de Europese vliegtuigindustrie en een geduchte concurrent gaat worden voor de Amerikaanse Boeing 767-x.

Geduchte concurrent voor nieuwe 767-x

Airbus probeert Boeing voorbij te streven

BONN.- 'Onze nieuwe 767-x zal medio 1995 klaar zijn voor de verkoop', aldus Lawrence Clarkson, vice-president van Boeing, momenteel de grootste vliegtuigfabrikant ter wereld.

Heribert Flosdorff, algemeen direkteur van het Europese Airbus-consortium antwoordde hierop: 'onze Airbus A 330 zal een jaar daarvoor al op de markt komen'.

Deze opmerkingen, gedaan tijdens het jaarlijkse congres van de Aviation and Space Society, welke in Hamburg werd gehouden, zijn een voorproefje van de concurrentiestrijd welke te verwachten is in de jaren negentig tussen Boeing en Airbus, de twee giganten van de vliegtuigindustrie.

Het succes dat de Europeanen hebben geboekt met hun Airbus-programma, lijkt eindelijk indruk gemaakt te hebben op de Amerikanen. Het uiteindelijke doel van Airbus is het bereiken van een marktaandeel van dertig procent van de wereldmarkt, en momenteel zijn er meer dan 2000 bestellingen en opties bij de Europese fabriek voor Airbus-toestellen.

Maar de echte technologische en economische strijd zal gaan tussen de 767-x en de A 330, beide ontworpen voor een vliegbereik van 10.000 km en niet zo groot als de hedendaagse B-747 jumbojet.

Beide vliegtuigen zullen alle technische, aerodynamische en electronische snufjes hebben van de 'kleine Airbus', de A 320 maar zullen aanzienlijk groter zijn dan dit model en een veel groter vliegbereik hebben.

En aangezien de Amerikanen meer beducht zijn voor de twee-motorige A 330 dan voor de vier-motorige A 340 die gelijktijdig ontwikkeld wordt, zijn zij radicaal te werk gegaan.

De naam Boeing 767-x is overigens slechts een 'werknaam'. Binnenkort is voor dit vliegtuig een nieuwe naam te verwachten.

GEHEEL NIEUW

Boeing is vast van plan de Europese uitdaging te aanvaarden met het ontwerpen van een geheel nieuw vliegtuigtype. Boeing-vliegtuigen zoals de B 737 met een beperkt vliegbereik en de jumbo B747 werden voordien voortdurend aangepast en gemoderniseerd met handhaving van het originele ontwerp.

De Boeing 767-x zal niets meer gemeen hebben met de hedendaagse B 767 als men Rolf Stuessel, technisch direkteur van Lufhansa en een deskundige op het gebied van Amerikaanse vliegtuigontwerpen, mag geloven. 'De Boeing 767-x krijgt geheel nieuwe vleugels en motoren en zal er, met de eveneens compleet aangepaste cabine, volledig anders uitzien dan voorgaande types', volgens Stuessel die de 767-x beschouwt als het Amerikaanse antwoord op de A 330.

Intussen wordt in Toulouse, Hamburg en Bremen, de drie belangrijkste assemblageplaatsen van Airbus, rustig gewacht op de dingen die gaan komen. Airbus heeft al 118 bestellingen en 88 opties binnen voor de A 330, die 335 passagiers kan vervoeren. Onder de klanten bevinden zich Northwest Airlines, Cathay Pacific, TWA, Garuda, Thai Airways en de ook op Curacao bekende Westduitse chartermaatschappij LTU.

Een van de vele voordelen waar de makers van de Airbus op wijzen is dat de A 330 en de A 340 hetzelfde cockpitontwerp, dezelfde instrumenten en hetzelfde 'flight guidance' systeem hebben, hetgeen betekent dat zij bestuurd kunnen worden door piloten met slechts een type brevet. Dit geeft aan luchtvaartmaatschappijen het grote voordeel van flexibiliteit in zowel economisch als organisatorisch opzicht.

Probleem in Westduitse ziekenhuizen

Veel techniek maar te weinig verplegers

BONN.- In de Westduitse hospitaal lijkt de techiek belangrijker te zijn geworden dan de mensen, zelfs de patienten. Op bijgaande foto ziet men hoe een patient wordt behandeld in een machine die nierstenen verbrijzeld in een kliniek van de universiteit van Frankfurt. Dit apparaat, dat het lieve sommetje van drie miljoen gulden kost, wordt mede daarom 'de duurste badkuip van de wereld' genoemd.

Overigens wordt er steen en been geklaagd over de behandeling in de Westduitse ziekenhuizen. De in totaal 230 duizend verplegers en verpleegsters zijn niet voldoende om ruim 14 miljoen patienten die jaarlijks worden opgenomen te verzorgen. En de ziekenhuizen hebben het geld niet om minstens 60 duizend nieuwe werknemers die er bij moeten komen in de verpleging in dienst te nemen. Integendeel, complete verpleegafdelingen en operatiekamers moesten vorig jaar gesloten worden wegens gebrek aan personeel.

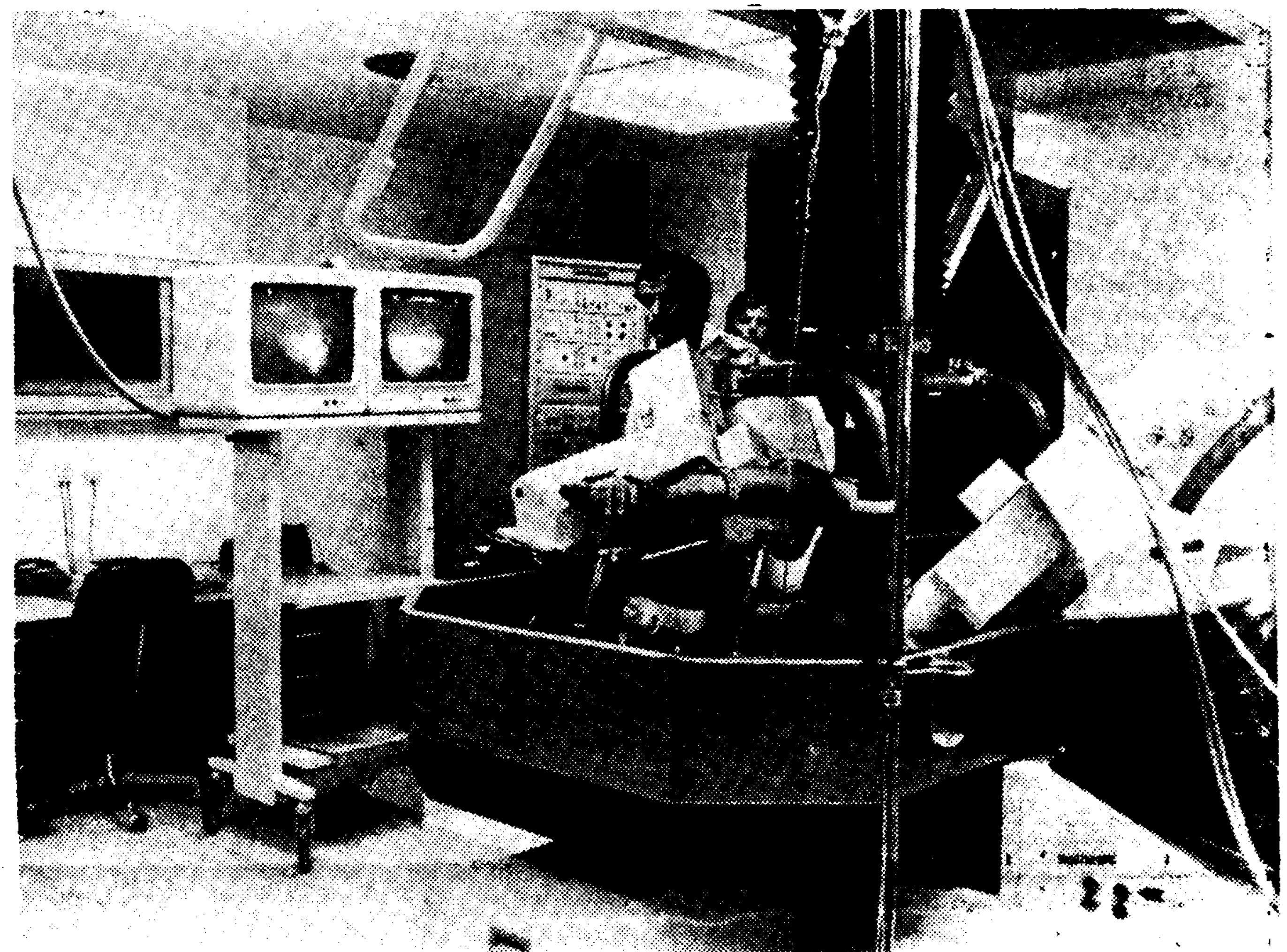
Een ander heeft er ook toe geleid dat vele patienten infecties of longonsteking oplopen in de ziekenhuizen. Zo ernstig zelfs dat een aantal van hen is overleden. Met name de oudere patienten hebben het meest te lijden onder de bestaande situatie. En bijna de helft van de patienten die opgenomen wordt in West Duitsland is ouder dan zestig jaar.

Ironisch genoeg behoren de Westduitse ziekenhuizen bij de best geoutilleerde van de wereld, zowel in medisch als technisch opzicht. En het land kent het duurste gezondheidssysteem van geheel West Europa.

De Westduitse belastingbetalers brengen zo'n kleine 88 duizend miljoen dollar per jaar op om te betalen voor de algemene ziektekosten verzekering en 35 duizend miljoen daarvan gaat naar de ziekenhuizen.

Toch is het zo dat verplegers nauwelijks genoeg verdienen om de huur van hun flat in de grote steden te kunnen betalen. Velen van hen verlaten dan ook hun beroep op een lucratievere baan te zoeken. Wel geld voor techniek dus, niet voor de mensen in de Westduitse welvaartstaat.

Hypermoderne apparatuur- zoals deze nierverbrijzelmachine- staat te pronken in de Westduitse ziekenhuizen, maar voor verplegend personeel is er nauwelijks geld.

Plastic kaart met allerhande gegevens

C-15 (gftr45)
235-ty-78-yui
AA-0099023-009

WILLEMSTAD.- Plastic kaartjes van het formaat creditcard of i.d. lijken allemaal op elkaar, maar technisch zijn er grote verschillen. Verreweg de meeste cards bevatten achterop een stukje magnetisch materiaal, waarop in een aantal sporen informatie kan worden vastgelegd op dezelfde manier als dat in een cassetterecorder gebeurt. Daarom moet je met zulke pasjes voorzichtig zijn in de buurt van magneten. Sommige beveilingssystemen in winkels in de V.S. en Europa kunnen dergelijke kaarten zelfs per ongeluk onbruikbaar maken.

Een alternatief was al enige tijd de chipkaart, waarin een miniscuul elektronisch geheugenschakelingetje is ondergebracht. Die chip kan veel meer informatie bevatten dan een magneetkaart en is minder kwetsbaar, maar kost te veel om massaal te worden gebruikt.

Het Japanse foto- en elektronika-concern Canon heeft nu een nieuw type kaart aangekondigd, dat de voordelen van de bestaande soorten in zich zou moeten verenigen.

Het gaat om een optisch geheugensysteem, een speciaal geprepareerd stukje kunststof dat 'beschreven' en gelezen kan worden met behulp van een laserstraal. Die straal veroorzaakt microscopisch kleine oneffenheden in het plastic, zoals dat ook gebeurt bij optische massa-opslagsystemen voor computers.

Volgens Canon zal de optische kaart die volgend jaar leverbaar moet zijn, 2 megabytes informatie kunnen bevatten, wat neerkomt op 800 volgetikte A4'tjes. Dat is al een veelvoud van wat er op een chipkaart kan, en zeker van de capaciteit van het magnetische pasje. De gebruiksmogelijkheden zijn dan ook aanzienlijk uitgebreider: één kaart kan alle medische-, persoons- en financiële gegevens van de houder bevatten.

$

Nieuw zeilschip ontworpen voor zuinig vrachtvervoer

HAMBURG.- Scheepsarchitecten zijn in een research-centrum bij Hamburg bezig met het ontwerpen van een zeilboot die een nieuw tijdperk in het commerciëel zeilen zou kunnen inluiden.

Het onderzoek vindt plaats in het centrum bij het plaatsje Ahrensburg en het ligt in de bedoeling de nieuwe boot voor het eerst te gaan gebruiken voor de verbindingen tussen de talrijke Indonesische eilanden.

Het ontwerp voor de romp van het 65 meter lange vaartuig, dat in zijn ruim duizend ton aan vracht kan bergen, is reeds gereed en binnenkort worden ook de masten aangebracht.

Zeil-puriteinen zullen het er wel niet mee eens zijn dat om het schip te behoeden voor wispelturige passaatwinden, het met een hulpdieselmotor is uitgerust. Volgens de ontwerpers is dit gedaan om te verzekeren dat het schip ook bij weinig wind precies op schema kan varen. Het ligt niet in de bedoeling dat de nieuwe 'clipper' even snel wordt als de moderne wedstrijdjachten. Claus Peter Pfeiffer, woordvoerder van het researchcentrum meent dat de boot op louter windkracht een snelheid van 12 tot 14 knopen zal kunnen bereiken en zelfs indien nodig 20 knopen, hetgeen even snel is als een modern containerschip.

Het schip 'Rainbow Warrior' van de Greenpeace-organisatie is onlangs in Hamburg uitgerust met hetzelfde type zeilen als de nieuwe zeilboot. ' Bij testen met windkracht vijf zijn er snelheden van 12 knopen bereikt, hetgeen te vergelijken is met een vermogen van 1000 paardekrachten', aldus Pfeiffer.

ZUINIGER

Na het shockeffect veroorzaakt door de oliecrisis van een aantal jaren geleden, zijn vele scheepvaartmaatschappijen overgegaan op meer conventionele en goedkopere vormen van voortstuwing. Snelle turbine-motors werden in sommige vrachtschepen vervangen door tragere maar zuiniger dieselaggregaten.

'Olie-exporterend Indonesië verkoopt zijn grondstoffen liever dan die zelf op te maken en prefereert daarom zeilschepen boven motorschepen', zegt Pfeiffer. En de nieuwe zeilboot levert volgens berekeningen een brandstofbesparing op van zo'n tachtig procent.

Het Ahrensburg project heeft de naam 'Indosail' gekregen en wordt gezamenlijk gesponsord door de ministeries van wetenschappen in Bonn en Djakarta. De 'miniclipper' van 65 ton moet de basis gaan vormen voor een hele vloot van Indonesische kustvaarders, uitgerust met zeilen en in staat om tussen de 900 en de 2000 ton vracht te vervoeren.

Vrachtschepen uitsluitend uitgerust met zeilen zijn vooralsnog geen haalbare zaak in West Europa, althans niet binnen afzienbare tijd, vanwege de sterk veranderende windcondities en de behoefte aan veel grotere snelheden.

LAGE KOSTEN

Maar Pfeiffer en zijn researchteam zijn van mening dat elke normale vrachtvaarder of containerschip met reserve zeilen kan worden uitgerust die een brandstofbesparing van tussen de 10 en 25 procent kunnen opleveren.

De nieuwe generatie zeilschepen is bedoeld voor ontwikkelingslanden, met name in regio's waar er behoefte bestaat aan betrouwbare scheepsverbindingen gecombineerd met lage kosten (een idee voor onze eilanden ? red.)

'In de eerstkomende vijf jaar zullen we gaan werken aan het ontwerpen van een groot containerzeilschip voor Indonesië, welke zal worden voortgestuwd met windkracht en zonne-energie', aldus de direkteur van het centrum Hamburg', Friedrich Weiss.

De ontwerpers hopen dat binnenkort ook op de Afrikaanse meren gebruik zal worden gemaakt van zeilvrachtschepen, omdat daar snelheid nog niet zo'n belangrijke rol speelt als in de jachtige westerse wereld.

Symbool van allerlei duurprestaties

Marathon lopen werd onvoorstelbaar populair

- door Wim van Hemert-

DEN HAAG.- Geen plaats op de aardbodem zal in de sportwereld zo vaak genoemd worden als Marathon. Bij het horen van het woord marathon zullen velen eerder denken aan een loop over lange afstand dan aan het kleine plaatsje op zo'n veertig kilometer van de Griekse hoofdstad Athene. Het woord marathon heeft iets fascinerends. Het symboliseert een duurprestatie niet alleen in de atletiek, maar ook in talrijke andere takken van sport. De winnaar van een marathon heeft iets heldhaftigs. Schijnbare onsterfelijkheid valt echter alleen de winnaar van de olympische marathon ten deel.

Het lopen van de afstand van 42 kilometer en 195 meter, die bij de olympische marathon van 1908 in Londen de nu nog geldende officiele status kreeg, is in het achter ons liggende decennium, onvoorstelbaar populair geworden.

Op Curacao is er een klein groepje 'Roadrunners' die zo nu en dan deelneemt aan marathons in de Verenigde Staten- o.m. aan de beroemde New York Marathon- en in Europa. Topprestaties worden door de Curacaose deelnemers niet geleverd, daarvoor is het klimaat waarin getraind moet worden te warm. Maar voor de lokale marathoners is het op zich al leuk om telkens weer te streven naar een verbetering van hun p.r. (persoonlijk record) en om mee te kunnen doen tussen de groten op het gebied van het lange afstandslopen.

Nederland kwam in de greep van de marathon toen Gerard Nijboer op de eerste augustus 1980 in het Olympisch stadion van Moskou, zeventien seconden achter de Oostduitser Waldemar Cierpinski, als tweede over de eindstreep ging.

ONSTERFELIJK

Cierpinski, die vier jaar tevoren in Montreal, volkomen onbekend, als olympisch kampioen gevierd werd, maakte zich met zijn prestatie in de hoofdstad van de Sovjetunie 'onsterfelijk'.

Twee maal achtereen de olympische marathon winnen was voordien slechts een man gelukt, Abebe Bikila. In 1960 in Rome ging de toen blootvoets lopende Ethiopier, na een triomftocht over de hobbelige via Appia Antica, zegevierend door de finish. Vier jaar later in Tokio verbaasde, de toen wel op schoenen lopende Afrikaan, de gehele wereld door na het passeren van de eindstreep, nog een aantal gymnastiekoefeningen te doen.

Met Mamo Wolde zegevierde vier jaar later in de ijle lucht van Mexico stad opnieuw een loper uit Ethiopie. "Mamo", wiens officiele naam Wolde Demisse is, werd in 1972 in Munchen de laatste Ethiopische medaillewinnaar in een olympische marathon, toen hij als derde eindigde.

Het Afrikaanse land, dat in Los Angeles en Seoul om politieke redenen bij de olympische spelen wegbleef, kon zijn in de tweede helft van de jaren tachtig heroverde toonaangevende positie op de marathon in de Zuidkoreaanse hoofdstad niet bevestigen.

Dat was sneu voor Belayneh Densimo, die anderhalf jaar tevoren in Rotterdam het officieuze wereldrecord op 2 uur 6 minuten en 50 seconden had gebracht en Abebe Mekonnen, die door kenners in aanleg hoger wordt geschat.

De explosieve groei van het marathonlopen begon in de Verenigde Staten, dat in 1972 in Munchen met Frank Shorter zijn derde winnaar van een olympische marathon kreeg. De marathon was in de Verenigde Staten geen onbekend fenomeen. Immers reeds sedert 1897 wordt jaarlijks in boston de marathon gelopen.

De in Amerika begonnen fitness-rage, waaide, als zovele zaken uit de nieuwe wereld, over naar europa. Het lopen van lange en super-lange afstanden werd niet langer meer gezien als een bezigheid van 'gestoorden' maar als een middel om gezond te blijven.

In 1970 kreeg de ex-Roemeen Fred Lebow zo'n 300 landgenoten zo gek 42.195 meter hard te lopen door Central Park in New York. Lebow bleek een goudmijn te hebben aangeboord. De marathon in "the Big Apple", die in 1976 het parkoers in Central Park verliet en daarna jaarlijks in het najaar door de straten van de Amerikaanse metropool voerde, verdrong Boston in populairiteit en werd een voorbeeld voor vele andere grote steden.

Elke zichzelf respecterende wereldstad heeft zijn marathon. Londen en Rotterdam stapten in 1981, precies op tijd, in het circuit, dat aan het begin van de jaren negentig vele honderden marathons over de gehele wereld kent.

Het vergelijken van marathons is niet alleen onjuist maar ook oneerlijk. Omstandigheden en parkoersen verschillen overal. Bovendien is het juist meten van het parkoers voor vele organisatoren nog een groot probleem. Dat is ook een van de redenen waarom de internationale amateur atletiek federatie (IAAF) geen officiele wereldrecords in wegwedstrijden erkent.

Twee groten uit het afgelopen decennium zijn van onnauwkeurig meten van het parkoers het slachtoffer geworden. De Noorse Grete Waitz en de Amerikaan Alberto Salazar. Waitz verbeterde in New York in tussen 1978 en 1980 drie maal het wereldrecord en Salazar dacht in 1981 de snelste marathonloper van de wereld te zijn geworden toen hij 2.08.13 liep.

Met die tijd onttroonde de Amerikaan van Cubaanse afkomst Gerard Nijboer, die op 26 april 1980 in Amsterdam 2.09.01 had gelopen. Nijboer werd op dat moment algemeen gezien als de snelste loper ter wereld omdat bij de 2.08.33'6, die de Australier Derek Clayton op 30 mei 1969 in Antwerpen liep, al direct twijfels bestonden over de juiste lengte van het parkoers.

Waitz en Salazar, later ook de Nieuw Zeelandse Allison Roe, zagen hun officieuze wereldrecords geschrapt, toen bij nameting door de Amerikaanse bond (TAC) bleek dat het parkoers in New York tussen 1976 en 1983 155 meter te kort was geweest.

Elke zichzelf respecterende marathon-organisatie laat zijn parkoers nu meten door vertegenwoordigers van de AIMS, de associatie van internationale marathons.

Rotterdam kreeg in 1985 met nameting te maken toen de Portugees Carlos Lopes in de Maasstad het wereldrecord in een indrukwekkende solo op 2.07.12 bracht. Het parkoers in Rotterdam bleek perfect te voldoen aan de eis van de AIMS, die een afwijking van een promille (ruim 42 meter), zowel te kort als te lang, accepteert voor de juiste lengte van het parkoers.

GROTEN

Met Carlos Lopes is meteen een van de groten van de marathon van de afgelopen tien jaar genoemd. De Portugees, die in 1983 in Rotterdam al naam had gemaakt door een, verloren, adembenemende eindsprint met de Australier Rob de Castella, was in Los Angeles olympisch kampioen geworden en veroverde in het voorjaar van 1985 tevens de wereldtitel veldloop.

De Castella werd in 1983 in Helsinki de eerste wereldkampioen op de marathon. De Australier vestigde in 1981 voor de eerste maal de aandacht op zich door de marathon van Fukuoka, de meest prestigieuze en oudste (1947) in Japan te winnen in 2.08.18. Hij veroverde daarmee de eerste plaats op de wereldranglijst van dat jaar. De daarop volgende zes jaar was "Dekes" steeds bij de eerste tien op de jaarlijsten te vinden.

Een andere loper die het afgelopen decennium steeds bij de top tien stond is Juma Ikangaa. De Tanzaniaan verscheen voor de eerste maal op de lijst in 1982, toen hij achter De Castella in Brisbane tweede werd bij de spelen van het Britse Gemenebest. Dat marathonlopers gelijk wijn beter worden naarmate zij ouder zijn, bewees Ikangaa in New York. Met zijn winnende tijd van 2.08.01, een persoonlijk record, voert hij de wereldranglijst van 1989 aan.

Steve Jones, de voormalige luchtmachtkorporaal uit Wales, was een van de ongelukkigste marathonlopers van de jaren tachtig. Jones bleef een half jaar nadat lopes in Rotterdam het wereldrecord op 2.07.12 had gebracht in Chicago een seconde van dat record verwijderd. Het kostte hem toen een premie van 100.000 dollar, die de Amerikaanse organisatoren op de verbetering van het wereldrecord hadden gezet.

Bij de Europese titelstrijd in 1986 in Stuttgart voerde Jones met grote voorsprong ruim twintig kilometer het veld aan. Hij moest zijn overmoed toen bekopen met een geweldige inzinking. De titel ging naar de Italiaan met de fraaie christuskop, Gelindo Bordin, die Gerard Nijboer in 1982 in Athene Europees titelhouder geworden, afloste.

Nijboer bezorgde in de Griekse hoofdstad miljoenen televisiekijkers een grote schrik toen hij na ruim 30 kilometer plotseling stopte. Het werd al snel duidelijk waarom de Nederlander zijn triomftocht onderbrak: een schoenveter was losgeraakt.

Bordin bevestigde zijn grote kwaliteiten in 1988 in Seoul. Hij werd olympisch kampioen door in de laatste twee kilometer de wereldkampioen van 1987, Douglas Wakihiru uit Kenya en de tweevoudige winnaar van de wereldbeker Ahmed Saleh (1985 en 1987) uit Djibouti achter zich te laten.

ETHIOPIERS

Ethiopie, dat in de tweede helft van de jaren tachtig indruk maakte met wereldrecordhouder Densimo en Mekonnen, schoof op 16 april 1989 in Milaan een nieuw talent naar voren met Metaferia Zeleke, die de derde wedstrijd om de wereldbeker won.

Naast Gerard Nijboer kende Nederland de afgelopen tien jaar nog een aantal uitstekende marathonlopers: Cor Vriend, die bijnaam "mr. Marathon" kreeg, de jammer genoeg blessuregevoelige Cor Lambregts, Marti ten Kate, John Vermeule, Jacques Valentin en Tonnie Dirks. Ten Kate heeft de potentie nijboer als nationaal recordhouder af te lossen. De Twent bewees dat in de Rotterdamse Marathon van 1989 door in 2.10.04 derde te worden en de bepaald niet gemakkelijke Enschedese marathon te winnen in 2.10.57.

De jaren tachtig brachten de erkenning van de vrouw als marathonloopster. De Engelse Dale Greig werd op 23 mei 1964 de eerste vrouw die met 3.27.45 als officieus wereldrecordhoudster werd erkend.

Voordat de vrouw als volwaardig in de marathonwereld werd binnengehaald, moest toch nog heel wat gebeuren. De Amerikaansen Roberta Gibb en Kathy Switzer deden in 1967 in Boston een aanval op het mannenbolwerk. Gibb kroop weg in de struiken en mengde zich later in het lopersveld en Switzer schreef zich met de initialen K.V. als man in. Kort na de start probeerde een official haar nog tegen te houden maar dat mislukte omdat enkele lopers haar beschermden.

De Nederlander Adriaan Paulen komt de eer toe de vrouw toegelaten te hebben tot de marathon. Nadat het IAAF-congres in 1978 in Puerto Rico de marathon voor de vrouw had afgewezen sloeg de stemming om.

Het internationaal olympisch comite nam in februari in Los Angeles het besluit de marathon voor vrouwen op het olympisch programma van Los Angeles te plaatsen. Daarna bleef de IAAF niets anders over dan overstag te gaan. In september 1981

Grete Waitz: ongekroonde koningin van New York

deed de IAAF dat in Rome.

In 1982 werd Rosa Mota in Athene de eerste Europese kampioene. De Portugese prolongeerde de titel vier jaar later in Stuttgart. Daarna volgden nog twee schitterende prestaties: wereldkampioene in 1987 in Rome en een jaar later in Seoul olympisch titelhoudster. De laatste twee titels nam mota over van respectievelijk Grete Waitz en de Amerikaanse Joan Benoit.

GRETE WAITZ

De Noorse onderwijzeres Waitz komt de eer toe het marathonlopen door de vrouw een eigen gezicht te hebben gegeven. De loopster met de blonde paardestaart won liefst negen maal de marathon van New York.

Zij stond de laatste jaren echter in de schaduw van haar landgenote Ingrid Kristiansen, die op 21 april 1985 in Londen het wereldrecord op 2.21.06 bracht. Het was een dag nadat Carlos Lopes in Rotterdam bij de mannen met 2.07.12 een wereldrecord voor mannen had gelopen.

In de top van het marathonlopen bij de vrouwen draaide Carla Beurskens voortreffelijk mee. De atlete uit Limburg neemt op de wereldranglijst aller tijden de negende plaats in met haar Nederlandse record van 2.26.34, een prestatie die zij op 15 november 1987 in Tokio leverde.

Carla Beurskens heeft het bij de grote internationale kampioenschappen nooit getroffen. Bij de Europese kampioenschappen in 1982 in Athene werd zij in leidende positie geplaagd door darmstoornissen. Een jaar later bij de strijd om de wereldtitels in Helsinki werd zij gehinderd door blaren en in Los Angeles (1984) verloor zij een van haar contactlenzen doordat zij bij een verversingspost een spons in een oog kreeg.

In 1986 bij het EK in Stuttgart gaf haar maag opnieuw problemen. Bij het tweede toernooi om de wereldtitels in Rome startte Beurskens niet en in 1988 in Seoul maakte zij bij de olympische marathon de voor een atleet onvergeeflijke fout nieuwe schoenen te dragen.

In 1980 kende Nederland met Marja Wokke nog een enorm talent. De Noordhollandse stond met 2.32.29 zesde op de wereldranglijst van dat jaar. Zij heeft de grote beloften, die haar lopen inhield echter nooit kunnen waarmaken en verdween geruisloos van het toneel.

Een beeld staat wat de marathon bij de vrouwen betreft vele miljoenen nog in het geheugen gegrift. Het was op de vijfde augustus 1984 in Los Angeles. Gabrielle Andersen-Schiess komt wankelend het stadion binnen. Zij heeft de fout gemaakt in de hitte te weinig te drinken, is uitgedroogd geraakt en volledig gedesorienteerd.

Over de laatste 500 meter doet zij zwalkend van de ene naar de andere kant van de baan in het Coliseum zeven, schijnbaar eindeloze, minuten. Een dag later is de in de Verenigde Staten wonende Zwitserse weer fit en dankbaar dat de artsen niet hebben ingegrepen.

Het marathonlopen is voor de toppers "big business". Vrijwel alle organisatoren willen de toppers aan de start hebben van hun evenement, dat daarnaast ook nog vele duizenden moet trekken, die het avontuur 'marathon' hebben meegemaakt.

VEEL GELD

De toppers maar vooral managers kennen hun waarde. Europese, wereld-en olympische titels zijn vele tienduizenden guldens waard. Zij zorgen immers voor televisieuitzendingen en sponsors.

Niet alleen kunnen de startgelden oplopen tot 50.000 gulden of meer maar ook premies voor tijden beneden tevoren bepaalde limieten kunnen lopers en loopsters in enkele jaren financieel redelijk onafhankelijk maken.

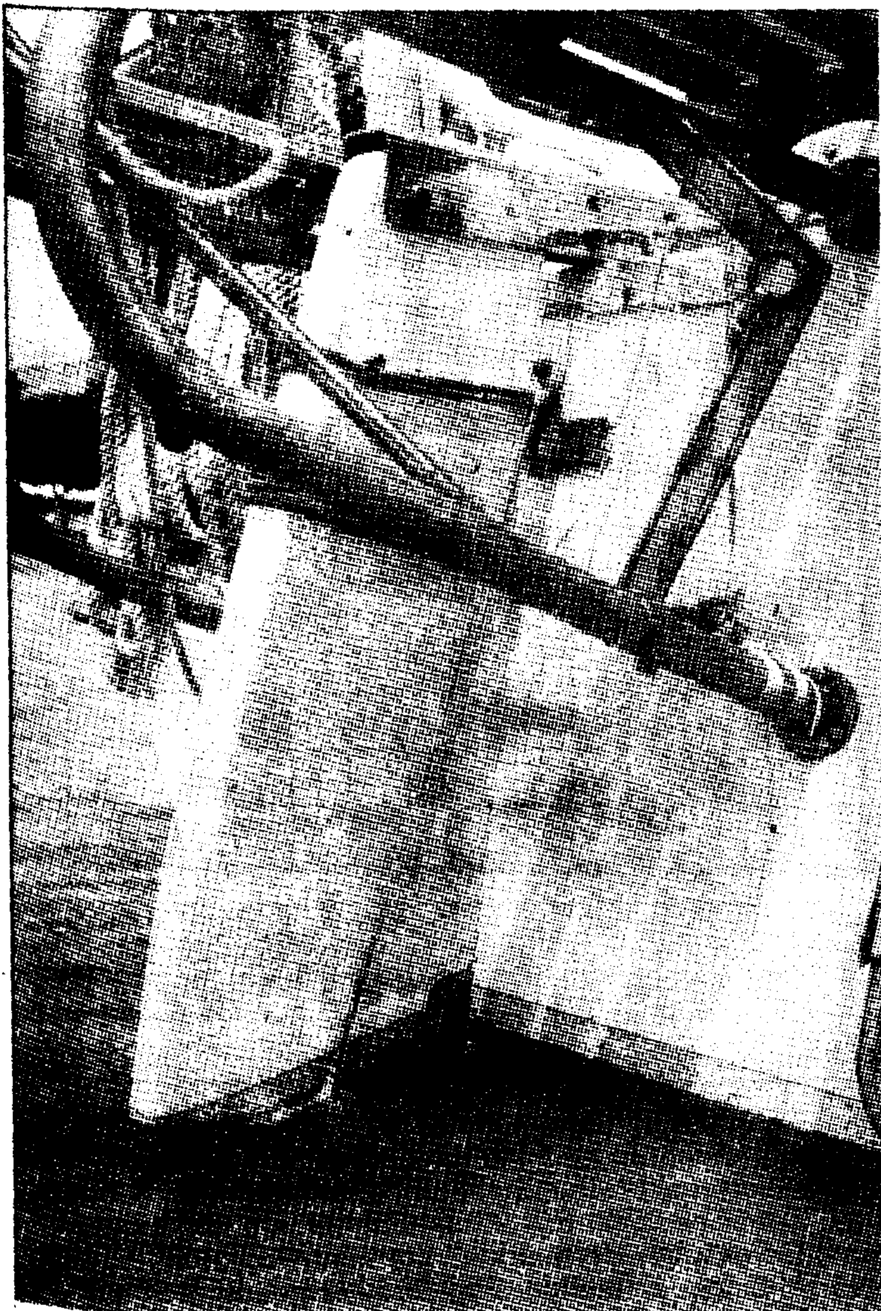
De organisatoren van de laatste marathon van New York, die weinig geheimzinnig zijn met hun financien loofden een totaal prijzengeld van 276.770 dollar uit voor de eerste vijftien mannen en eerste twaalf vrouwen. Voor de nummers een wachtte elk een bedrag van 26.385 dollar alsmede een Mercedes.

Een auto is in vele marathons een extra premie. Dat baarde Carla Beurskens op 21 april 1986 in de Marathon van Boston zorgen. De Limburgse kan nog altijd lachen om de anekdote. "Toen ik op 15 kilometer voor de finish van Jos Hermens hoorde dat ik maar een minuut achter Ingrid Kristiansen zat, dacht ik opeens wat moet ik nou in hemelsnaam met die Mercedes? We hebben pas een nieuwe auto en voor zo'n wagen is onze garage vast te klein."

Vredig scheepje werd schip in nood

Avontuur met de "Asfaloth" op weg naar Amazonegebied

-door Wim van Dijk-

Met kunst en vliegwerk werd na het incident op volle zee het roer bijeengehouden in de hoop dat de zee in Godsnaam stabiel zou blijven.

WILLEMSTAD.- Op 11 september 1988, gaat vanuit de jachthaven van Vlissingen het zeiljachtje Asfaloth op weg naar de sluis. Niets bijzonders en een dagelijkse gebeurtenis in deze havenstad, maar de ambities van haar bemanning maken dat het hier om heel wat meer gaat. De vele tranen als het scheepje de sluis bereikt laten de opmerkzame toeschouwer zien dat het ditmaal geen middagje op de Schelde wordt. Lang blijven ze zwaaien, de familie en vrienden, tot het scheepje oplost in de regen. Het had zoveel mooier gekund, met een zonnetje en een ontspannen eerste oversteekje naar bij voorbeeld Ramsgate. Nu wordt het schuilen in Zeebrugge, gevolgd door voor storm uitwijken naar Duinkerken. Pas vier dagen later is Asfaloth te zien onder de Engelse kust. Belangrijker echter, we zijn op weg.

We zijn Nelly de Jong en Wim van Dijk. Nelly heeft, na jaren dromen van het grote avontuur, haar baan als kleuterleidster opgezegd, haar huis en haard verkocht om, frank en vrij, dit nieuwe leven in te kunnen stappen. En ik, wel voor mij lag het allemaal wat makkelijker, of in elk geval anders. In juli 1985 was ik er, toen samen met zoon Ron, voor het eerst op uitgetrokken. Na een prachtige zwerftocht over twee oceanen, koos Ron in Australië voor een zelfstandig leven en trok ik alleen verder. Juni 1987 keerde de zwaar gehavende *Asfaloth*, na een hachelijk avontuur op het koraal van de Maladiven, in Nederland terug. Geescorteerd door een vloot van bevriende zeilers, bereikte ze de thuishaven Naarden, einde uit. Zo althans had het, gezien een plechtige belofte aan mezelf, moeten zijn. Diep weggestopt en afgedekt door de emoties rond het weerzien met hen die ik had gemist, kwam toch telkens de gedachte boven, je bent er nog niet jongen, je bent nog niet klaar. Drie maanden speel ik een oneerlijk spel met mezelf en met m'n naasten. Alle heraanpassings pogingen falen en keer op keer haak ik op het laatste moment af, als ik weer een manier denk te hebben gevonden om in het gareel te komen. Uiteindelijk geef ik toe aan die drang van binnen uit. Hoewel totaal beroid besluit ik er, hoe dan ook, weer op uit te trekken. Het werkt verademend en meteen is mijn vechtlust terug. Het doet me zeer harten te breken, maar opnieuw passeer ik een punt dat geen terugkeer kent.

METAMORFOSE

Ik beland in een stroomversnelling, plotseling lijkt alles weer te kunnen en *Asfaloth* ondergaat een ware metamorfose. Aanvankelijk alleen, maar al snel samen met Nelly wordt ze weer het scheepje dat twee avonturiers de wijde wereld in kan dragen. Hoewel nog altijd klein, 7,5 meter, maar beter uitgerust voor haar taak als ooit tevoren. Het zat niet mee in het begin. Eerst in Cowes en later Dartmouth dat getob met de motor en dan die al maar aanhoudende en tot overmaat van ramp, van geen ophouden wetende, veel te sterke tegenlopende wind. Doodmoe en afgetobt komen we, na wat stops op

Nelly houdt de koers in de gaten.

de Spaanse westkust, op Porto Santo aan. Ook hier treffen we de felbegeerde zon nog niet aan. Pas na een korte stop op Madeira, keert het tij. Na twee maanden van koude en nattigheid, door het want gierende winden en stampen in de golven, waarin zelfs beschutte havens maar nauwelijks verbetering brachten, kunnen we in Los Cristianos op Tenerife eindelijk uitblazen en ons koesteren in de zon. Op de dag na kerst 1988 bereiken we onze eerste ECHTE oase. Geen toeristen, hoogbouw, verkeersdrukte en ga zo maar door, maar hand in hand met de natuur levende, gastvrije mensen. We zijn er klaar voor. Ritmische klanken denderen uit de luidsprekers in het vertrekje waar de balen rijst en mais vanavond hebben plaatsgemaakt voor dansende mensen van het dorp Monte-Trigo. Buiten snort een generator die de naakt opgehangen peren en de cassettespeler voedt in het normaal na zonsondergang pikdonkere en doodstille dorpje met haar 300, voornamelijk beneden de 10 jaar oude, inwoners. Dat dit mogelijk is in dit echt straatarme dorp is te danken aan Antonio Santos die met zijn zuinig gespaarde centjes, na acht jaar koopvaardijvaart, een kleine handelspost is begonnen hier in Monte-Trigo. Hij en Alberto Neves, hebben ons uitgenodigd om vanavond Sao Silvester (Oud en Nieuw) met de plaatselijke bevolking te vieren en als ik er nog aan denk voel ik weer de spierpijn in mijn benen waarmee ik op de eerste dag van 1989 wakker werd, was dat dansen. Op enkele honderde meters vanaf de plaats waar we ons, bij deze temperatuur, drijfnat van het zweet swingen, ligt *Asfaloth* vredig voor anker te wachten. Haar achterstag is gerepareerd en de twee gebroken M6 bouten, waarmee de teakhouten halve pulley aan de pendulem van de Navik windvaan is bevestigd, zijn uitgeboord. Samen met de niet gebroken derde bout zijn ze nu vervangen door drie bouten van acht millimeter. Kortom wat *Asfaloth* betreft zijn we klaar om, nu al voor de vierde keer in haar zeilbotenleven, aan een oceaanoversteek te beginnen. Alleen voor Nelly ligt het anders. Het wordt haar eerste oversteek, maar de tien dagen van Bayona naar Porto Santo en de net geen negen dagen van Tenerife naar hier maken dat ze al heel anders aankijkt tegen afstanden. Vol vertrouwen ziet ze de 1677 mijl tot ons gekozen waypoint in de aanloop van de Ria Para tegemoet. De geschiedenis herhaalt zich.

HETE KOFFIE

Op 4 januari om 11.30 GMT is het zo ver en gaan we op weg. Spijkerharde, achteroplopende wind houdt ons twee dagen binnen terwijl het water met bakken overslaat. Dan worden de zee en de wind rustiger en het leven aan boord aangenaam. Er volgt een periode van heerlijk zeilen waarbij de mijlen onder ons wegglijden en de enige dissonant is dat ongeluk bij het koffie zetten. Ingepakt in verband en dik ingesmeerd met Flamazine heb ik een lelijke brandwond aan mijn linkerpols, die net is af te dekken met een steriel gaas van 5x10 cm. Stom ook om op een rollend schip met koffiepot en filter aan de gang te gaan inplaats van poederkoffie te gebruiken. Op 9 januari om 17.00 GMT komt er een wreed einde aan mijn droom van een probleemloze oversteek. In een klap wordt *Asfaloth* van een vredig door het water gaand scheepje, een schip in nood. Net als, nu al weer jaren geleden nabij Torres Strait, begeeft het onderste roerscharnier het en is de boot onbestuurbaar. Onbegrip overheerst mijn gedachten. Hoe kan dit nu, met het speciaal voor deze reis nieuw gemaakte en zeer zwaar uitgevoerde roerbeslag? Geen tijd echter om daar nu het hoofd over te breken. Er moet gehandeld worden en snel ook. Het in de rolbewegingen op en neer slaande roerblad buigt de vingerling van het bovenscharnier gevaarlijk ver om en om, dit kan nooit lang standhouden. Snel worden de zeilen gestreken, zonder dat er tijd is ze behoorlijk te ruimen. Met een stuk touw ga ik te water om te proberen het roerblad in z'n bewegingen te beperken door het aan de onderste vingerling te binden. De opdrachten die ik hierbij naar Nelly scheeuw zijn veel harder en feller als werkelijk noodzakelijk door de pure onmacht die me overmant. Mede doordat we samen maar ternauwernood in staat zijn de fysieke kracht op te brengen die nodig is om de eerste windingen rond blad en vingerling aan te brengen en te spannen. Maar het lukt. Het ergste slaan van het roer is er uit en ik begin met de sleutels die Nel heeft aangegeven de vier bouten en moeren los te halen waarmee de platen van het onderscharnier op het blad zitten bevestigd. Dit moet wel omdat de messcherpe breukvlakken anders het touw waarmee ik de zaak op z'n plaats wil houden al snel zal doorsnijden. Ook het oog haal ik van de vingerling, dan nog wat slagen touw om blad en pen, het geheel spannen en voor het moment gaat het wel weer. Meer dood dan levend kom ik uit het water. Ik zit gewoon te klappertanden van de kou. Hoewel de temperatuur van het zeewater ruim boven de 20 graden is, heeft enerzijds het zo lang achter het schip hangen en anderzijds de inspanning in de golven die mij steeds weer kopje onder lieten gaan, waarbij ik behoorlijk wat zeewater binnen kreeg, me behoorlijk gesloopt. Het badlaken wat Nelly snel om me heen slaat, de gloeiend hete soep die ze voor me maakt en de zon maken dat ik al snel weer de oude ben. Alleen de brandwond aan mijn linker pols, waar tijdens het werk het verband is af gegaan is nu erg pijnlijk. We ruimen nu de voorzeilen en zetten een grootzeil met drie reven. Dit levert een snelheid op van om en nabij de drie knopen. Dit is alles wat ik onder de gegeven omstandigheden uit het schip durf te halen en in elk geval ruim voldoende om onze koers te handhaven. Of dit nog niet genoeg was.

PENIBELE SITUATIE

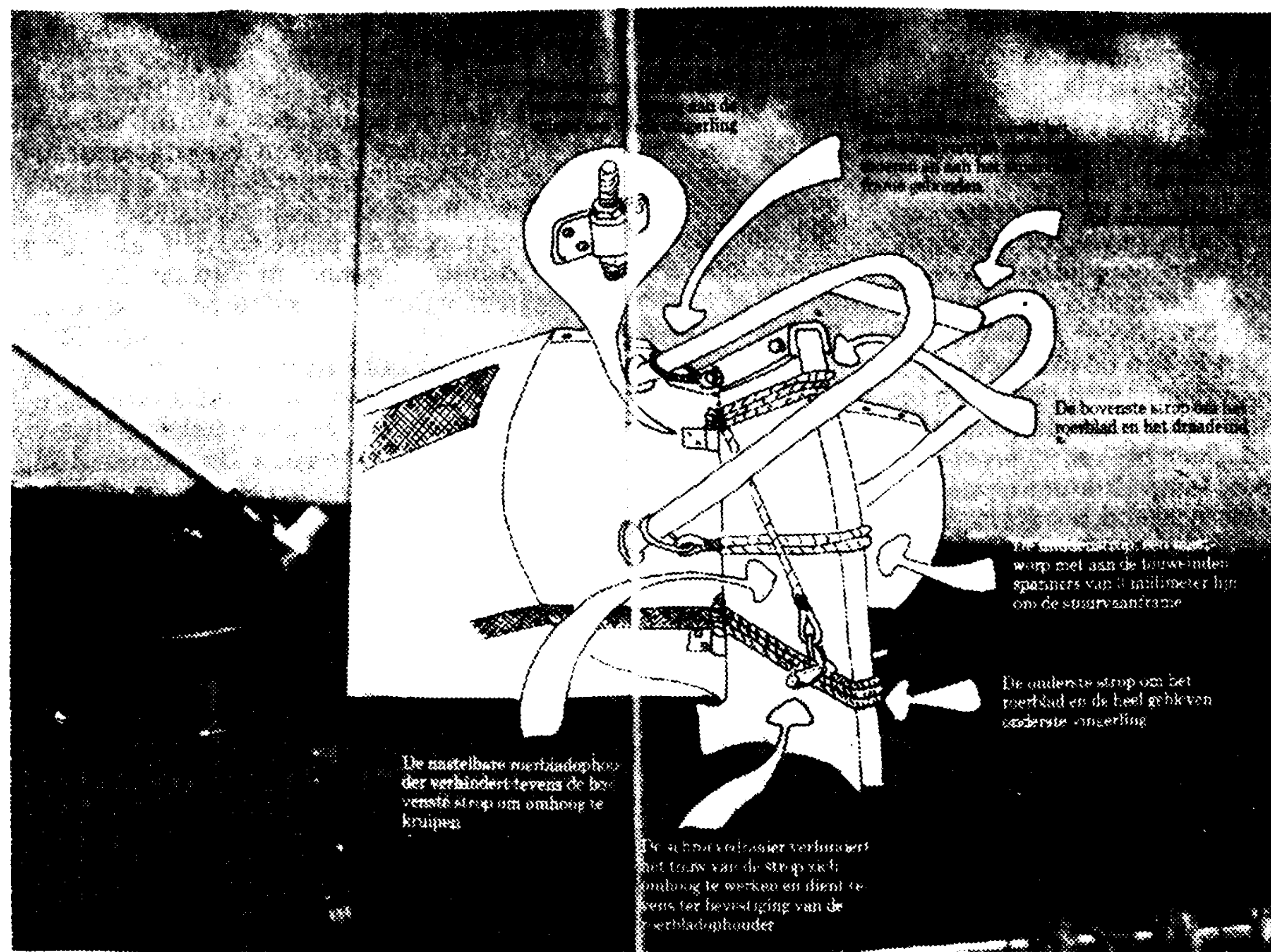
De tijd voor beraad is aangebroken. Terugkeren kunnen we meteen al vergeten. Op ca. 400 mijl west van de Kaap Verdische Eilanden is dit, met zo'n roer, tegen de passaatwinden en de stroom in, een ondoenlijke zaak. Ons doel, Belem, ligt nog op z'n minst 1100 mijl voor ons. Deze afstand is door op Sao Luis af te gaan wel met zo'n 100 mijl te bekorten, maar maar de vraag is of we daar zullen kunnen repareren en niet te vergeten, onze post wacht op ons in Belem. We besluiten voorlopig ons vaarplan niet te veranderen. Met argusogen bekijken we, zolang het nog licht is, de noodreparatie, laten dan het sturen over aan de Navik, waarna we het overgeven en zo goed en kwaad als het gaat proberen we wat te slapen. Hiervan is natuurlijk nauwelijks sprake. Het wordt die toestand tussen slapen en waken waarin je telkens weer indommelt om van het minste of geringste geluidje of bewegingkje weer rechtop in je bed te zitten. Meestal blijkt het niets te zijn en zak je weer weg. Toch brengt het je lichaam wat rust alleen je geest wordt overgeslagen. Om 0.30 GMT, 10 januari is maar net begonnen, is er weer een geluid dat ons beiden doet opschrikken. Sterker ditmaal en het gaat gepaard met vreemde bewegingen van het schip. Wat nu weer! Ik ga buiten kijken en zie bij het licht van de zaklantaarn al meteen de vreemde, onnatuurlijke stand van de helmstok. Stuurloos ronddobberen.

Roestvrij staal is natuurlijk een geweldig materiaal voor de watersport, niet alleen erg goed bestand tegen zeewater maar ook sterk. Dit laatste echter gaat alleen op zolang het niet wordt blootgesteld aan buigbelasting. Mijn angst van gisteren blijkt gegrond. De 16 mm. dikke pen van het bovenste roerscharnier had, rechtopstaand mischien wel honderden jaren oud kunnen worden. Nu hij echter, door het wild heen en weer slaande roerblad, tot buigen gedwongen werd, betekent dit meteen zijn einde. Veel erger nog, betekent het voor ons dat nu wel in een erg netelige situatie zijn terechtgekomen. Daar waar destijds bij Torres Strait er altijd nog een scharnier functioneerde en we enkel tot Bramble Key een ruwe zee moesten pareren, laat de zaak zich nu totaal anders aanzien. 1100 mijlen oceaan deining en beide scharnieren naar de Filistijnen. Het ligt niet in mijn aard, evenals in die van Nelly om meteen al bij de pakken neer te gaan zitten. Gelaten ten onder gaan, kom nou. Maar op het moment is er weinig aan te doen in het aardedonker op een rollend schip en zo zonder plan. Toch moet er snel wat gebeuren omdat anders de ramp nog vergroot zal worden als het touw rond de onderste vingerling over de pen wipt en het roerblad in de diepte verdwijnt. Nelly krijgt de schier onmogelijke taak om het roer aan de helmstok stil en vast te houden en gelijk een piraat, met een mes tussen m'n tanden, ga ik te water om het touw door te snijden. ' Ik hou het niet meer', snerpt de stem van Nelly over de ons omringende geluiden heen als ik tegen de zwemtrap op klauter. Ik snel haar te hulp, maar zelfs samen klaren we het maar ternauwernood om het zware roerblad in de kuip te krijgen. Hoewel het uiteindelijk toch lukt gaat dit wel gepaard met wat fikse beschadigingen aan het achterschip en een verbogen trimroertje van de windvaan. Verrek het grootzeil staat nog. In de consternatie hebben we dit helemaal over het hoofd gezien, iets wat het ons bepaald niet gemakkelijker heeft gemaakt. Maar het roerblad is behouden, dat is het voornaamste.

GEVAAR GEWEKEN

Samen ruimen we het zeil en daarna vallen wij doodmoe in de kuip neer, waar nog nauwelijks plaats is nu het roer er ligt. Het wat nu ?, komt nog niet in ons op. We zijn doodmoe en in het donker valt er toch niets te beginnen. Stuurloos rolt de *Asfaloth* in de lange hoge deining. O.k, we verkeren in nood, maar van direct gevaar is eigenlijk geen sprake. De stroom voert ons naar het westen, waar in geen 1000 mijl land is. Maar ook geen zee van minder dan enkele kilometers diep, dus angst voor stranden hoeven we niet te hebben en er is eten en drinken zat aan boord. Overvaren worden door andere schepen ? Het komt nauwelijks in ons op. Niet alleen hebben we de laatste 700 mijl nog geen schip gezien, maar ook op mijn eerste oversteek op deze breedte kwam dat maar een keer voor. Niet over na denken, want het betekend tevens dat op hulp van buitenaf niet hoeft te worden gehoopt.

(Wordt vervolgd).

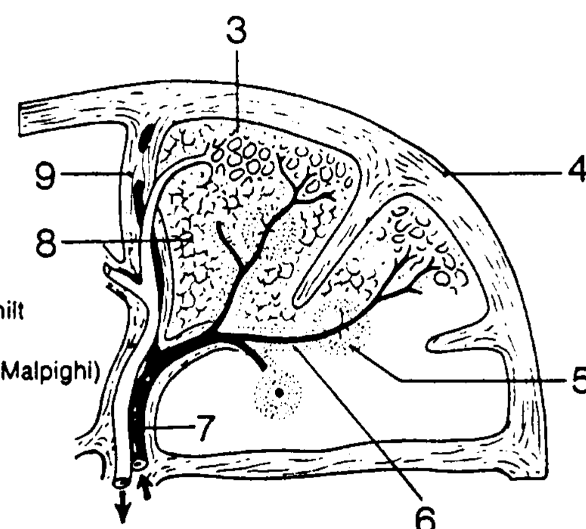
Vooral m.b.t. de spijsvertering

Milt is belangrijk in Chinese geneeskunde

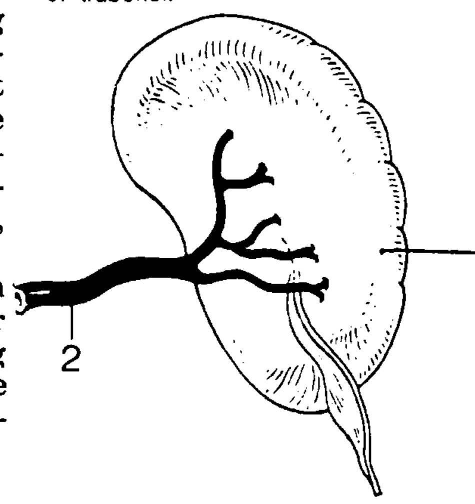
= door Rudolf de Wit =

DE WESTERSE leerboeken betreffende het menselijk lichaam en zijn organen leren ons dat de milt een (boonvormig) orgaan is, ongeveer 2 ons weegt, zo groot is als een vuist en gelegen in de linker bovenbuik, onder het middenrif, achter de maag, op de linkernier en beschut door de borstkas.

De functie van het orgaan houdt verband met het afweermechanisme van ons lichaam en wel door de vorming van antilichamen en lymfocyten (witte bloedlichaampjes), nodig in de strijd tegen lichaamsvijandige elementen. Daarnaast is de milt het orgaan, waarin verouderde rode bloedlichaampjes worden afgebroken.

1. milt
2. miltslagader
3. veneuze sinussen van de milt
4. miltkapsel
5. lymffollikel (lichaampje van Malpighi)
6. witte pulpa
7. aan- en afvoerende vaten
8. rode pulpa
9. trabekel.

In het kader van het Chinese geneeskundige denken komen termen als lymfocyten, antilichamen, immuunsysteem e.d. in het geheel niet voor, om de eenvoudige reden dat ten tijde van het ontstaan van de Chinese geneeskunde (en dat is alweer duizende jaren geleden!) deze terminologie niet bestond. Bovendien is de filosofie van de Chinese geneeswijze fundamenteel anders dan de Westerse benadering van ziekte en gezondheid, en toch heeft ze, zelfs na zoveel jaren, nog niet aan betekenis ingeboet.

Gezondheid in het Chinese denken is geen optelsom van kwantitatieve fenomenen zoals bloedsuikerspiegel, zuurgraad van de urine, hormoonspiegels, en dergelijke. Men gaat uit van datgene wat rechtstreeks met onze zintuigen waarneembaar is, zoals gelaatskleur, lichaamsgeur, ademhaling, polsslag, kleur van de urine en ontlasting, pijnen etc. en op basis van de zo verkregen gegevens wordt vastgesteld in hoeverre de gezondheid aangetast is, hetgeen wordt uitgedrukt in termen van energieverstoring. Anders gezegd: Gezondheid is een theoretisch energetische toestand van harmonie, waarin geen van de lichamelijke tekens abnormaal zijn.

ORGANEN

Ook in het Chinese denken gaat men uit van de aanwezigheid van een aantal belangrijke organen, die onderling in nauwe relatie met elkaar staan en die verantwoordelijk zijn voor de realisering van de diverse lichaamsfuncties.

Er is echter een heel groot verschil in benadering. In het Westers medisch denken is een orgaan voornamelijk een anatomisch gegeven, waarvan de strukturen bekend zijn, 'waarin chemische reacties vastgesteld worden, kortom de materiële kant van een orgaan krijgt de aandacht. De essentie van het Chinese denken met betrekking tot organen is niet zozeer het zich concentreren op vaste, materiële structuren, maar veeleer zal men de aandacht richten op het dynamische, energetische aspecten van elk orgaan afzonderlijk.

Als we nu terugkeren naar de milt, dan zal het duidelijk zijn dat in de Chinese denkwereld hiermee niet een boonvormig orgaan, ergens in de buikholte bedoeld wordt, maar veeleer een totaliteit van dynamisch functionele activiteiten. Hapering van een of meerdere van deze functies, manifesterend in direct waarneembare tekens, zal derhalve tot de conclusie leiden, dat de milt in zijn functie gestoord is.

Een van de belangrijkste taken van de milt is gelegen in de spijsvertering en wel op de juiste wijze transformeren en transporteren van het voedsel dat wij tot ons nemen. In Westerse termen komt dat neer op een voldoende maagsapproduktie, galafscheiding, pancreaswerking, enzymactiviteiten etc.

In Chinese termen heet het: de milt staat in voor de juiste verwerking van ons voedsel.

Uit klachten als een opgezet gevoel na het eten, gebrek aan eetlust, stoelgangproblemen, oprispingen e.d. (ook wel dyspeptische klachten genoemd) kan dus de conclusie getrokken worden dat een deelfunctie van de milt, namelijk die met betrekking tot de spijsvertering, gestoord is.

Behandeling is erop gericht om de milt weer in harmonie te brengen, waardoor de dyspeptische klachten vanzelf zullen verdwijnen.

Het is van groot belang dat de milt zijn functies optimaal kan vervullen. Het voedsel nl. dat wij tot ons nemen dient op een dusdanige wijze getransformeerd te worden, dat het optimaal door ons lichaam kan worden opgenomen. Westers geformuleerd komt het erop neer dat vitaminen, mineralen, koolhydraten e.a. voedingsstoffen in ons bloed terecht komen in elke lichaamscel bereiken. In de Chinese visie wordt gesproken over de transformatie van voedsel, zodat de zuivere voedingsessentie of voedingsenergie vrijgemaakt kan worden, nodig voor de vorming van energie en bloed.

WARE ENERGIE

Deze voedingsessentie wordt vervolgens naar de longen gestuurd, waar ze vermengd wordt met de energie uit de lucht. Dit mengsel wordt de ware energie genoemd en vanuit de longen wordt deze energie door het hele lichaam getransporteerd. Naast de vorming van energie is de milt ook mede verantwoordelijk voor de produktie van bloed en uit dit gegeven, samen met het voorgaande moge blijken dat de keuze van ons voedsel van belang is voor ons totale welzijn.

Op de eerste plaats kan uit kwalitatief bedenkelijk voedsel geen optimale voedingsessentie gehaald worden en dan circuleert er in ons lichaam energie, die niet volwaardig is.

Op de tweede plaats tast een onvolwaardige voeding uiteindelijk de miltenergie aan met alle gevolgen vandien. Ook een eenzijdige voeding moet vermeden worden. Zo kan b.v. teveel rauwkost de energie van de milt schaden. Indien er een stoornis van de miltenergie is, dan kunt u zich door het eten van rauwkost, kouwelijk gaan voelen. Andere produkten die de miltfunctie aantasten zijn: koude dranken, melk en melkprodukten, zoetigheid (suiker).

Een ander functie van de milt is de grote rol die deze speelt bij de omvorming van vloeistoffen die ons lichaam binnenkomen. Als de milt faalt in deze functie vinden we symptomen als diarree, buikrommelingen, oedemen, zwaar gevoel, overgewicht e.d.

Als de vloeistoffen te lang blijven zitten kunnen ze omgevormd worden tot slijm, wat vervolgens weer specifieke klachten geeft zoals bemoeilijkte ademhaling, slijmproduktie, veel speekselvloed, loopneus, astma e.d.

De milt is overigens een orgaan dat gevoelig is voor vochtige omgeving. Vochtig weer of een woning die te vochtig is kan dezelfde klachten veroorzaken.

EMOTIES

Behalve voeding en klimaat kent het Chinese denken meer factoren die in staat zijn orgaanenergie aan te tasten. Ook emoties spelen een rol bij het optimaal functioneren van organen. Overheersen van een bepaalde gemoedstoestand zal het betreffende orgaan schaden. Teveel woede bijvoorbeeld schaadt de lever; angst schaadt de nierenenergie en teveel denken en piekeren belast de miltfunctie. Het is dus helemaal niet gek dat als uw kind veel piekert, zij een aanval van benauwdheid kan krijgen, of plotseling merkt dat zij dikker wordt (vocht vasthouden). Dit heeft allemaal met de functie van de milt te maken.

Wie dit bij zichzelf onderkent kan de balans weer in evenwicht brengen door meer vreugde in het leven te scheppen.

Zoals eerder gemeld heeft de milt een bloedvormende functie. Behalve dit dient de milt ook te waken dat het bloed blijft stromen via de daarvoor bestemde banen. Anders gezegd: van onze totale energie vormt de miltenergie een specifiek onderdeel dat o.a. als taak heeft het bloed op zijn plaats te houden. Bij een zwakte van de miltenergie zien we dat de kringloop van het bloed tot stilstand komt en er klachten ontstaan als bloed bij ontlasting, overvloedige menstruatie, snel blauwe plekken, spataderen e.d.

SPIEREN

De milt heeft ook een belangrijke rol bij de energie voorziening van de spieren. Bij een energiestoornis kunnen er klachten optreden zoals slappe vermoeiende spieren, zware ledematen, spierzwakte, zwelling in de onderbenen.

Voor de Chinese geneeskunde heeft de milt een sterke relatie met de pancreas. Vaak worden deze twee organen ook samen genoemd. Bij een disfunctie zien we klachten als diabetis optreden. Klachten zoals veel dorst, niet kunnen vasthouden van vocht (veel en vaak urineren), licht gevoel in het hoofd doet de Chinese geneeskundigen ook direct denken aan de milt-energie.

In het stellen van de diagnose spelen in de traditionele Chinese geneeskunde zaken zoals bloedonderzoek, röntgenfoto's e.d. geen rol. Indien er Westerse onderzoekingen gedaan zijn worden deze natuurlijk gebruikt om zodoende de behandeling zo nauwkeurig mogelijk in te stellen en later ook te gebruiken als vergelijkingsmateriaal.

Afgegaan wordt op datgene wat de patiënt vertelt en wat daarnaast nog waargenomen wordt. Klachten zoals spijsverteringsstoornissen, bloedingen, vermoeide ledematen leiden dus al gauw in de richting van verstoorde miltenergie.

Het gezicht is daarbij vaak bleek-gelig evenals de lippen, want er bestaat een duidelijke correlatie tussen mond en milt. Vaak zien we ook scheuringen in de mondhoeken en, of rimpeltjes rond de lippen.

In China zegt men: als de milt in harmonie is, zal de mond de vijf smaken duidelijk onderscheiden en zijn de lippen rood en vochtig. Is de milt zwak, dan wordt de mond minder gevoelig voor smaken en zijn de lippen bleek.

Zo gesteld lijkt de diagnose een eenvoudige zaak, terwijl het tegendeel echter waar is. Zou alleen de milt verstoord zijn dan is het duidelijk. Maar over het algemeen is het zo, dat door de nauwe onderlinge relatie van de diverse organen, een verstoring in het ene orgaan ook consekwenties heeft voor een of meer gerelateerde organen. De verstoringen leveren vervolgens weer specifieke symptomen op, zodat er uiteindelijk een diffuus geheel van symptomen, is ontstaan, op basis waarvan alleen een goed geschoolde acupuncturist een diagnose kan stellen.

De therapie zal er vervolgens op gericht zijn om de verstoorde energie weer te herstellen. Acupunctuur speelt hierin een belangrijke rol, mar ook met kruiden en homeopathie is veel te bereiken.

Hoewel ons klimaat over het algemeen niet vochtig genoemd mag worden, komen er toch veel miltenergieklachten voor op Curaçao. De klachten zijn heel vaak te wijten aan een slechte voeding die teveel suiker, melk en ijskoude dranken bevat.

KIESKEURIG

Alfa-Informatica

AAN DE UNIVERSITEIT van Amsterdam bestaat de mogelijkheid de bovenbouwstudie Alfa-Informatica te volgen. Bovenbouwstudie wil zeggen, dat deze richting geen eigen propadeuse kent. Men kan zich voor deze richting aanmelden via de propadeuse van een andere studierichting. (zie verder).

In de Alfa-Informatica houdt men zich bezig met het ontwikkelen van technieken en regels voor de verschillende soorten van onderzoek op letterengebied. Door het stellen van regels is men in staat computerprogramma's op te stellen.

De studie in Amsterdam is onderverdeeld in drie sectoren: Computerlinguïstiek of Taal en Informatica is er een van. Bij deze studie staat centraal de vraag welke mogelijkheden er zijn om de computer met geschreven taal om te laten gaan. Deze studierichting kan men bereiken via een van de letterenstudies. De specialisatie Muziek en Informatica, is bedoeld om met behulp van de computer partituren en muziekklanken te analyseren en te produceren.

Toelating tot deze richting kan via de studie Muziekwetenschap. Tenslotte bestaat de richting Spraak en Informatica. Centraal staat de vraag hoe de computer menselijk spraakgeluid kan produceren en herkennen. Deze studierichting kan men bereiken via een talenstudie.

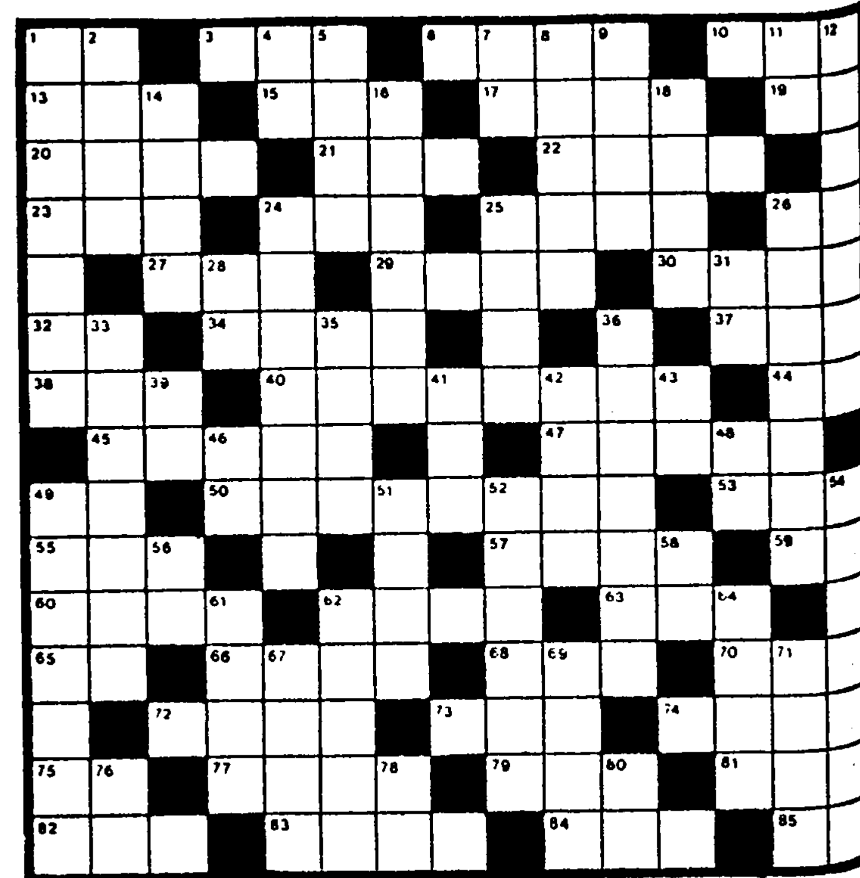
Wat kun je allemaal doen met een dergelijke opleiding? Op de eerste plaats biedt automatisering een goede kans. Software-ontwikkeling, bijvoorbeeld van tekstverwerkers, behoort ook tot de mogelijkheden. Het ontwikkelen van taal-en muziekprogramma's en de apparatuur welke daarbij nodig is.

Omdat toelating tot deze studie via een talen, letterstudie of studie muziekwetenschap loopt, worden er geen bijzondere toelatingseisen gesteld. Het zal echter duidelijk zijn dat wil je deze studie met succes kunnen volgen, je taalgevoel redelijk tot goed ontwikkeld moet zijn, terwijl enige kennis van natuur- en wiskunde geen overbodige luxe is.

Afhankelijk van de gekozen richting stelt de Universiteit van Amsterdam in de doctoraalfase een aantal vakken verplicht. Voor alle drie richtingen is een oriëntatiecursus alfa-informatica verplicht. Dezelfde verplichting geldt ook voor een inleiding in algoritmen, logica en statistiek.

Tot de keuzevakken behoort o.a. fonetiek. Bij alle drie richtingen is een vrije ruimte opgenomen. Studenten kunnen hier naar eigen inzicht vakken invullen vanuit de door hen gevolgde propadeuse.

Wil men meer inlichtingen over deze studie waarvoor zich in 1987 10 vrouwelijke en 11 mannelijke studentnen inschreven, schrijf dan naar: Universiteit van Amsterdam. t.a.v. Drs. J. Skolnik, Vakgroep Alfa-Informatica, Spuistraat 134, 1012 VB Amsterdam.

Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. Heer; 3. Opvoedingstehuis; 6. Gegist vruchtensap; 10. Griezelig; 13. Handvat; 15. Meisjesnaam; 17. Rustig; 19. Bijbelse plaats; 20. Kajuitje; 21. Familielid; 22. Rif; 23. Bloem; 24. Op grote afstand; 25. Gerekt; 26. Persoonlijk voornaamwoord; 27. Dierenverblijf; 29. Hetzelfde; 30. Beschermende laag om de aarde; 32. Persoonlijk voornaamwoord; 34. Schotse rok; 37. Voorzetsel; 38. Ga zo door; 40. Vogeleigenschap; 44. Lidwoord; 45. Planeet; 47. Een paar; 49. Oude lengtemaat; 50. Onbepaald voornaamwoord; 53. Eeg. telwoord; 55. Ton; 57. Meisjesnaam; 59. Dyne; 60. Insekteneter; 62. Grondsoort; 63. Negatief; 65. Neon; 66. Melkklier; 68. Groet; 70. Plaats in Gelderland; 72. Majesteit; 73. Meubelstuk; 74. Geestelijk deel van de mens; 75. Bijwoord; 77. Ingewand; 79. Snel; 81. Nieuw (Grieks); 82. Paard; 83. Houten schuurtje; 84. Muziekterm; 85. Langspeelplaat.

VERTIKAAL: 1. Uurwerk; 2. Riviertje; 4. Onder andere; 5. Wildebeest; 7. Rund; 8. Stijf; 9. Telwoord; 11. Bijwoord; 12. Voedsel; 14. Overblijfsel; 16. Soort koek; 18. Speelgoed; 24. Insekt; 25. Heilwens; 26. Kwaad; 28. Persoonlijk voornaamwoord; 31. Zijne Majesteit; 33. Uitstalkast; 35. Verdriet; 36. Munt; 39. Ongeveer; 41. Insekt; 42. Bewerkte huid; 43. Nikkel; 46. Romeinse Rijk; 48. Japans spel; 49. Equator; 51. Gast; 52. Horizon; 54. Briefomslag; 56. Bijwoord; 58. Selenium; 61. Hard; 62. Plaats in Zeeland; 64. Grappigheid; 67. Land in Azië; 69. Bijbelse figuur; 71. Gedeelte; 76. Onderwijs; 78. Persoonlijk voornaamwoord; 80. Rivier in Italië.

Uit het grote aantal inzendingen van deze Amigoe kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

E. Glans
Granaatappelweg 135
Curaçao

De winnaar kan zijn prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur)
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdagmiddag vijf uur en duidelijk en op enveloppe vermelden:
KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Nassaustraat 110 en Bonaire Kaya Governador Debrot 154 t.n.v. Hubert Linkels.

OPLOSSING VORIGE KEER

HORIZONTAAL: 1. Sloop; 5. Keper; 9. Onwil; 13. Al; 14. Fakir; 16. Mokka; 18. E.a.; 19. Melodieus; 21. Op; 23. Api; 24. Gin; 25. Sem; 27. Re; 28. Noria; 30. Gesel; 32. Laren; 34. Ver; 35. Speknek; 37. Log; 38. Weg; 39. Ma; 40. Nut; 41. LR; 43. Nip; 45. Orerend; 48. Fietser; 50. Landen; 51. Rimboe; 52. Dompers; 55. Smullen; 57. Eva; 58. Na; 59. Bob; 61. Es; 62. Alt; 63. Aar; 65. Kalkoen; 68. Kaf; 69. Kater; 71. Piket; 72. Horde; 74. Al; 75. Moe; 77. Nek; 78. Vol; 79. En; 80. Veldleger; 83. Eb; 85. Gedoe; 86. Lende; 88. Je; 89. Lijmen; 90. Knook; 91. Egaal.

VERTIKAAL: 1. Salon; 2. Ll.; 3. Of; 4. Pampa; 5. Kil; 6. Erogeen; 7. Eminent; 8. Roe; 9. Oksel; 10. Na; 11. I.e.; 12. Laden; 15. Kei; 17. Kus; 20. Diskus; 22. Pover; 23. Air; 26. Mal; 27. Regie; 29. Regelmaat; 30. GP; 31. Le; 33. Ronselaar; 35. Sandrak; 36. Klimmen; 38. Wonde; 39. Menen; 42. Rebus; 44. Prent; 46. Rap; 47. Des; 48. Fis; 49. Tol; 53. Ovaal; 54. Sokkel; 56. Elfde; 59. Blinden; 60. Boekelo; 64. Rem; 66. A.P.; 67. E.T.; 68. Kol; 69. Kabel; 70. Roven; 72. Horde; 73. Enkel; 76. Eed; 78. Ven; 81. Lok; 82. Gek; 84. Bij; 85. Ge; 87. Eg; 88. Ja.